ख्वँबिन

धैँ ढु नै

मनदेवी ताम्राकार

नेपालभाषाया न्हूबाखं-मुना

खँढुन

खँढुने

बाखंमि

मनदेवी ताम्राकार

पिकाक

लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार

सफू : छैँदुने (न्हूबाखं-मुना)
च्वमि : मनदेवी ताम्राकार
पिकाक : लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार
न्हापां : खुसः (६००) गू
ने.सं. ११४२ कौलाथ्वः
वि.सं. २०७९ आश्विन
ई.सं. २०२२ सेप्टेम्बर

घबः-किपा : शरद शाक्य
कम्प्यूटर : पौभाः साय्मि
मू : ३००/- तका (साधारण कभर)
४५०/- तका (हार्ड कभर)
थाकु : ड्रिमवर्क्स प्रिन्टर्स,
यैँ, ९८५१००५१७७
ISBN : 978-9937-1-2757-8

पिकाः पाखें

थ्यं मथ्यं पीन्यादँ न्ह्यःया खँ खः, जि छगू इहिपाः भ्वजय् वनेमाल । तिरिमय्जु मन देवीया न्हापांम्ह म्ह्याय् बूगु जुल । उकिं जि याकःचा हे भ्वजय् वना । उगु भ्वजय् नेपालभाषाया नांदंपिं आपालं साहित्यकारपिं सःतातःगु जुल । व इलय् नेपालभाषा साहित्यया बांलाक ज्ञान मदुम्ह जि हे छम्ह जक थें ताल । नेपालभाषा साहित्यया खँय् आपाः हे खँ जुयाच्वंबलय् छम्ह साहित्यकारं जितः क्यनाः मनदेवीया जहान धकाः सकसियां हनेबहःम्ह नांदंम्ह साहित्यकार नापं च्वसापासाया नायः भाजु प्रेम बहादुर कसाःनाप म्हसीका बिल । थौंकन्हय् वय्कः नेपालभाषा साहित्यया छगः थां जुइधुंकूगु दु । उघ्रिमय् वय्कः प्रेम बहादुर कसाःजुं धयादिल- "लक्ष्मणजु, इहिपाःलिपा मनयात च्वयेगु दिकेबी मते । मनं च्वइगु बाखंत स्यल्लाः, नेपालभाषा साहित्य ख्यलय् मनयागु भविष्य बांलाः ।"

वय्कलं धयादीगु थ्व खँ थौंतक नं जिगु न्हाय्पनय् थ्वयाच्वंगु दु । "जिं फक्व कुतः याये ।" वय्कःयात जिं लिसः बिया । तर मन देविं च्वसा न्ह्याके मफुत । जिपिं निम्ह मचाखाचा ब्वलंकेगु अले ज्याकुथी वनेमाःगु वाध्यतां यानाः मन देविं थःगु च्वसा न्ह्याके मफया वन । तर मनयाके मांभाय् सेवा यायेगु इच्छा व बाखं च्वयेगु प्रतिभा ल्यं दनिगु जुल । हानं बाखं च्वयेगु ज्या न्ह्याकावं वन । च्वसापासा संस्थाया थौंकन्हय्या नायः भाजु भूषणप्रसाद श्रेष्ठं बाखंमुना सफू पिकायेत लँय् नाप लाक्वपत्तिं हःपाः बियादिल । प्रेम बहादुर कसाःया सच्छिदँ बुन्हिया लसताय् 'इलं क्यंगु लँ' न्हापांगु बाखंमुना सफू च्वसापासाया लुखां ने.सं. ११३७ स पिथने फत । थ्व सफू पिथनेत भाजु भूषणप्रसाद श्रेष्ठं आपाः हे ग्वाहालि यानादिल । प्रेम बहादुर कसाःजुयात बियागु बचं इलं पूवंका बिल । अनंलि निगूगु सफू 'लँय् खनागु पलाः' ल्याय्म्ह पुचः, ज्याःबहाःपाखें ने.सं. ११३८ स पिदन । हानं छक्वः स्वंगूगु सफू च्वसापासापाखें हे ने.सं. ११४० स 'धूफ्वः' बाखंमुना पिदन ।

प्यंगूगु बाखंमुना सफू 'छेँदुने' पिकायेगु ह्वःताः जितः चूलाः वल । थुगु सफू पिथने दयाः जि तसकं हे लय्ताः । हनेबहःपिं साहित्यकारपिं व ब्वमिपिन्सं थुगु सफू ब्वनाः हःपाः बियादी धकाः मनंतुना । थथे हे तुं बाखं सिर्जनाया ल्हाः न्ह्याना हे च्वनी धकाः मनयात भिन्तुना च्वना । सुभाय् !

- लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार, गुसिंगाः, यल ।

जिगु नुग:खँ

'छैँदुने' जिगु प्यंगूगु बाखं सफू ख: । खने मदयेक, पत्या: मजुइक हे छैंय् दुनें दुनें कुमिचां नया: भ्वाब: जुजुं वनाच्वंगु छैँया हामातय्सं मचायेफु । छैँया हामातय्सं जक मखु, सकल ज:पिन्सं नं ईब्य:कथं ह्यूपा: हया: मिले चले जुया: माया मतिना, हनाबना, संस्कार, संस्कृतिया स्वांमा: हनावने मफत धा:सा व छैँ, छैँ जुइ फै मखु, सिर्फ बासं च्वनेगु छकू थाय् जक जुइ । समाजय् जिं खना थें सुयातं धाये नं मछिंगु, ल्हाये नं मछिंगु छैँ दुनेया सामाजिक कुरीति, विसंगति, मानसिक विकृति, वेफुर्सदया बांमला:गु लिच्व:, यौनजन्य अपराध, आर्थिक अभाव आदियात बाखंचु कय्च्याना: थुगु 'छैँदुने' सफुती बाखं न्ह्यब्वयागु ख: । छैँ दुने सकल ज:पिनि दथुइ मनमुताव मयासे सहलह, निस्वार्थ भावना, त्याग तपस्याया लखं लुना: ल्वापुख्यापुया गुनुहुं च्यानाच्वंगु बुलुमि मस्यात धा:सा छन्हु व बुलुमिं ब्वाला कया: छैँ हे मिं मनइ धका: धाये फै मखु । छैँया ज:पिं सकस्यां थ्व खँयात इलय् हे वा: चायेके मा: धयागु जिगु बिचा: ख: । 'छैँदुने' सफुती छुं द्वंगु द:सा हनेबह:पिं साहित्यकार व्यक्तित्वपिं व पासापिन्सं ध्वाथुइका बी धका: जिं न्ह्याबलें भलसा कयाच्वना ।

ला: मला:या च्यूता: मतसे मूवंगु ई छ्यला: सफूया निंतिं नुग:खँ च्वयादीपिं, समालोचना यानादीपिं अतिकं हनेबह:पिं गुरु हितकर वीर सिंह कंसाकार, गुरु मथुरा साय्मि, समालोचक डा. पुष्पराज राजकर्णिकार, च्वसापासाया नाय: भूषण प्रसाद श्रेष्ठ, वरिष्ठ साहित्यकार ध्रुव मधिकर्मी सकसित ज्वजलपा यासे दुनुगलं सुभाय् बियाच्वना । प्रकाशक जुया: ग्वाहालि यानादीम्ह जिमि भाजु लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकारयात आपालं आपा: सुभाय् । सफू पिथनेगु ज्याखँ न्ह्यथनानिसें सहलह बिया:, टाइप यायेगु ज्याया भाला तकं क्वबिया: शुद्धाशुद्धि याना: ग्वाहालि यानादीम्ह नेपालभाषा साहित्य ख्यलय् अतिकं नांदंम्ह मांभाय् ह्य:मि पौभा: साय्मियात विशेषकथं सुभाय् । लिसें, इलय् सफू पिथनेत प्रेसया ज्याया भाला कयादीम्ह जिमि भिन्चा रविन्द्र ताम्राकारयात व सफूया दुनेच्वंगु बाखंयात ल्वयेक ब्व:किपा च्वयादीम्ह शरद शाक्ययात नं आपालं सुभाय् !

-मनदेवी ताम्राकार ।

मनदेवीया "छेँदुने" दुहां वनाबलय्

मनदेवी तण्डुकार (ताम्राकार) नेपालभाषा साहित्य ख्यलय् छम्ह स्थापित बाखं च्वमि खः । वय्कःया स्वंगू बाखं सफू पिहां वयेधुंकूगु दु । प्यंगूगु बाखं सफू 'छेँदुने' पिहां वयेत्यंगु दु । थ्व लसताया खँ खः ।

पिहां वयेत्यंगु थ्व सफूया पाण्डुलिपि ब्वनेगु ह्वःताः जितः चूलाःगु दु । उकेया लिधंसाय् सफूया खँय् निताप्यता खँ च्वयाच्वना । दकलय् न्हापां मनदेवीया 'छेँदुने' दुहां वनाबलय् थायथासय् माःमाःथाय् ल्वयेक बांलाक उपमा बिम्बं छाय्पियातःगु खना । दसुया निंतिं 'ला व लुसि' बाखंयात काये । थ्व बाखं नाकं ताहाः मजू, बःचा हाकः हे जक खः, तर छ्यलातःगु उपमाया ल्याः पतिंचाय् ल्याः ख्याये मफयेक तःगू हे खनेदु । मेगु खँ, मनदेवीया बाखंत अप्वः धैथें नाइसे च्वं । वय्कःया बाखनय् सामाजिक बेथिति, बिसंगति व बिकृति विरुद्ध सरासु तायेदु, बिद्रोहया गं न्याःगु ताये मदु । तर सरासुया तँय् अभिब्यक्तिया सशक्तता धाःसा गाक्क दु । मनदेवीया बाखनय् 'जं','जुस्से', 'यला' थें जाःगु तनावनी थें जुइधुंकूगु यक्व खँग्वःत छ्यलातःगु दु, गुगु तसकं बांलाः, ल्वः ।

जीवजन्तुया ज्याखँया माध्यमं मनूया समस्या व स्वभावयात ब्वयेगु नं मनदेवीया बिषेशता धायेमाः । 'ब्वलासा' बाखनय् क्वःया ज्याखँयात न्ह्यब्वयाः थौंकन्हय् स्वनिगलय् मनूतय्त वाथावाथा मिंकाच्वंगु डोजर आतंकया मुद्दायात ल्ह्वनातःगु दु । अथे हे 'सर्गः थ्यूगु नुगः' नांया बाखनय् माकःचा व भौचिया ब्यबहारयात न्ह्यब्वयाः मातृ ममताया वर्णन नुगलय् थीकथं यानातःगु दु । थ्व सफूदुने मांया ममताया जक मखु बौया माया (ब्वःता ब्वःताय् ख्वाः लुयावल) व अजिया माया (अजिया किपा)या बाखं नं दु । 'अजिया किपा' बाखनय् अजि व छय् दथुइ स्वापूया चित्रण थुलि प्रभावशाली कि थ्व बाखं ब्वनीबलय् ब्वमिया मिखा प्यानावइ । ब्वमिया

च छेँदुने

संवेदनशीलतायात जागृत यानाः थःगु तातुनाकथं ख्वयेके, न्हीके, थने, थ्यने आदि याये फइगु हे च्वमिया सफलता खः । अथे हे ब्वमिया मिखाय् ख्वबि जायावइगु मेगु बाखं येँय् जूगु बंगलादेशया दर्दनाक बिमान दुर्घटनाया बारे च्वयातःगु 'प्रतिबिम्ब' बाखं खः । मनदेवीया आपाः बाखं गम्भीर प्रकृतिया खनेदु । ख्यालि भ्याकं क्यूगु छपु हे जक बाखं 'ग्याःख्याः' खः। थ्व बाखनय् कोरोनां पुनीगु ख्याच्वः क्यनाः छम्ह मिसां हुल्याहा गुण्डातय्‌त बिसिके छ्वःगु न्त्याइपुगु खँ दु । मेगु गुगुं बाखनय् फिसिक्क न्हिलेमाःगु तकं मदु ।

'छेँदुने' तःपु बाखं पारिवारिक स्वापूया जःखः चाःहिलाः च्वंगु दु । छेँदुने अर्थात परिवारदुने जःपिनि दथुइया मनमुटाव, कचवं, विभेद आदियात मनदेवीजुं थःगु बाखंया बिषय दयेकादीगु दु । 'ला व लुसि', 'भिं भौमचा', 'क्वसःचा', 'याउँगु ई', 'ज्या छिंक प्यब्व जक', 'याकः सिमा', व 'न्त्यःखः अःखः' थज्याःगु बाखं खः । ज्याथः जिथिपिसं याकः जीवन हने मालाच्वंगु बिषय थौंया ईया तःधंगु पारिवारिक समस्या खः । परिवारया जिम्मेवारी जःया उत्तरदायित्व छखे मचाखाचापाखे दइसा मेखे मांबौप्रति नं दइ । तर थौंकन्हय् स्वार्थबश बाय् वाध्यताबश न्त्यागु जूसां मांबौप्रतिया दायित्व कमजोर जुया वनाच्वंगु दु, मांबौ नापंया स्वापू छ्वासुया वनाच्वंगु दु । थज्वःगु प्रबृत्तिप्रति मनदेवीया असन्तोषया आभास दु । तर वय्‌कःया हे पात्र 'ला व लुसिया' न्हुछे बुरां "माया मतिना धैगु लः थे च्वं क्वय् जक बाः वनी" धकाः धयाः काय्‌पिनि ब्यबहारं असन्तुष्ट थः जहानया म्हुतुप्वाः तिका ब्यूगु दु । तर थ्व न्हुछे बुरां थःत थःम्हं नं ह्ययेकूगु जक खः ।

परिवारदुने हे जुइगु मिसा विभेद व मिसा हिंसाया निपु बाखं नं थ्व सफुती दुथ्याना च्वंगु दु । नेवाः संस्कृतिया छगू तःजिगु संस्कार म्हपुजाया मन्दः च्वयेगु बिधिया बर्णन यानातःगु 'थँजि क्वजि' बाखनय् म्हपुजा यायेबलय् मिजं जूगुया नातां ततायात स्वयां किजायात च्वय् तयेमाः धका मिजंप्रधान मान्यताया जिकीर छम्ह मिसापाखें हे जूगु क्यनातःगु दु । तर बांलाःगु खँ छु धाःसा थ्व बिभेदयुक्त मान्यतायात परिवारया हामां अस्वीकार याःगु क्यनातःगु दु । "म्ह्याय्‌मचा जूसां तताया

मन्दः च्वय् च्वनी” धायेका तःगु दु । नापं “इहिपाः यायेधुंकाः मिसापिन्सं भाःतया छेँया रीतिथिति हना यंकेमाः” धका नं धायेका तःगु दु । थथे धायेबलय् हानं नं मिजंयात प्रधानता बीगु हे मजुल ला ? हानं गुकथं धैगु हे सीमदयेक कचवंयात अथें अथें हे फ्यासुक ज्यंकातःगु दु । बरु “ताःख्वाँय्” बाखनय् पितृसत्तात्मक बिचारं ग्रष्ट जुयाः म्ह्यायपिन्त अंश बी मज्यू धाइम्ह निलेन्द्रयात वया जहान नीरां म्ह्यायपिन्त नं अंश बीमाः धकाः तसलं हे धाःगु दु, ताःख्वाँचं तायेकी मतायेकी थःगु थासय् दु ।

छेँय् दुने हे जुइगु मिसा हिंसाया बारे च्वयातःगु छपु स्याचुगु बाखं ‘पुलांगु पःखाः दुनी तिनि’ खः । मिसा हिंसाया यक्व बाखं ब्वने दु । तर थ्व बाखनय् बिस्कं कथंया हिंसायात बाखंचु दयेका तःगु दु । काय्मचाया इच्छा यानाच्वंपिं छेँजः व भाःतया जबरजस्तिं थःगु जिवं मबीक नं प्वाथय् दयेकाः मचा बुइके बाध्यम्ह छम्ह मिसाया जीवन लीला म्वायेकं म्वायेकं मत्यवं अन्त जुइगु थ्व छपु मार्मिक व मौलिक बाखं खः । थुकेय् थज्वःगु अन्याय बिरुद्ध बिरोधया सः नं तायेदु । जिगु मिखाय् थ्व छपु उत्कृष्ट बाखं खः ।

मिसा हिंसा व बिभेद परिवारं पिनेया समाजय् नं यक्व दु । ‘जुस्सें व यलाः’ बाखनय् उतिकं ज्या याःसां मिसापिन्त मिजंपिन्त स्वयां म्हव ज्याला बीगु बिभेद व शोषणयात उलातःगु दु । थुकेय् कोरोनां चीमिपिन्त जुइगु दुखया सतिक वर्णन नं दु । ‘मानसिक बिकृति’ एसिड छ्वाकाः याइगु मिसा हिंसाया बाखं खः । अथे हे ‘ज्यनावंगु जं’ नं मालिकं भ्वातिंयात बलात्कार याइगु मिसा हिंसाया हे बाखं खः । मिसा हिंसाया खँय् यक्व साहित्य ब्वने दु । तर मनदेवीया थ्व बाखं बिस्कं खनेदु । थ्व बाखनय् बलात्कृत जूम्ह मिसाया प्वाथय् दयाः मचा नं बुइ । सामाजिक आक्षेपं मुक्त जुइत इहिपाः हे मजूम्ह बलात्कृत मिसां गामय् इहिपाः जूगु अले भाःत सीगु धकाः तुयूवसः पुनेगु याइ । वयात तुयूवसतय् खनाः बलात्कारी हाकीम बाः मानसिक रूपं प्रताडित जुइ । बाखं थन हे क्वचायेकूसा गाःगु खः तर हाकीम बाःयात पार्किन्सन जूगु, वया काय् भौपिनि डाइभोर्स जूगु आदि मदुसां ज्यूगु खँ दुथ्याका तःगु दु । बलात्कार व पार्किन्सनया स्वापू छु ? बलात्कार व डाइभोर्सया स्वापू छु ? थुकें बलात्कारी वा मखुगु

ज छेँदुने

मभिंगु ज्या याइपिसं स्वतः दुखद परिणाम भोगय् यायेमाली, पिडिततसें बिरोध आदि छुं नं याये म्वाः धैगु सन्देश मवनी ला ? वास्तबय् थ्व बाखं बलात्कारीया कर्तूतया बिरोध यायेगुपाखे स्वयां त्वपुइगुपाखे वंगु खनेदु । बाखनय् कल्पनाशीलता उच्च खने दु तर गज्वःगु सार सन्देश संप्रेषण यायेगु धैगु खँय् च्वमि भचा अलमल जूगु आभास जू ।

थ्व सफुती परिवारदुनेया खायूगु लकसया तःपु बाखं दु । 'खायू दुने माकु सवाः' जक छपु अज्वःगु बाखं खः गन परिवारया दुने न्ह्याइपुसे च्वंगु लकस दु । थज्वःगु लकस इमित कोरोनाया हुनिं चूलाःगु खः । कोरोनाया इलय् लकडाउन जुयाः पिहां वने मज्यूगुलिं छेजःपिं सकलें नापं च्वनेखनाः परिवारय् न्ह्याइपुगु लकस सिर्जना जूगु खः । थज्वःगु हे छपु बाखं नर्मदेश्वर प्रधानजुं नं च्वयादीगु दु ।

'लः व वासः' थौंया नीछगू शताब्दीया आधुनिक इलय् नं थीत्यः मत्यःया जातीय बिभेदयात नालीम्ह छम्ह रुढिबादं ग्रष्टम्ह मिसाया चित्रण यानातःगु जातीय बिभेदया बाखं खः । जातीय बिभेद सलंसः दँनिसेंया समस्या खः । समाज बिकासया भ्वलय् न्हून्हूगु समस्यात नं वयाच्वनी । साइबर अपराध छगू गम्भीर समसामयिक समस्या खः । थ्व हे बिषयय् मनदेवीजुं 'मतक्वसं मतं मखः' बाखं च्वयादीगु दु । बाखं बांलाः । तर सुरुया च्वमिया कथन माः थें मताः । माःगु माक्व खँ बाखनं हे कनाच्वंगु दु । वास्तबय् च्वमिया धायेमाःगु खँ बाखनं कंकेगु खः, च्वमि थःम्हं हे भाषण बीगु मखु । च्वमिया अतिरिक्त कथनं थ्व बाखंयात च्वखँया तपुलि पुइके थें जुल । थथे 'छेँदुने' सामाजिक, उकीसनं मूलतः पारिवारिक समस्यायात थी थीकथं न्ह्यब्वया तःगु दु । थुकेय् मुनाच्वंगु बाखनं मनदेवीया उच्च कल्पनाशीलता व सीपयात ब्वयाच्वंगु दु । मनदेवीयात लसहना !

-डा. पुष्प राज राजकर्णिकार
कुमारीपाटि, यल । ११४२ गुंला ।

जिं स्वये

गुगुं इलय् सर्गः थीगु गुं प्यखेरं चाःऊथाय् कुंकाच्वंगु लः/पुखू महामञ्जुश्रिं थःगु चन्द्रहास खड्गं पितिना बीवं थ्व थाय् हलिमय् मनू च्वनेल्वःगु बस्ति जक मखु सभ्यताया छगू नमूना-केन्द्र हे जुल ।

तःदँतक थःदुने बाखंया खुसिधाः कुंकाः पुखू थें च्वंच्वंम्ह मन तताया बाखं-सफू 'इलं क्यंगु लँ' च्वसापासाया लुखां पिथना बीवं वय्कःया बाखं-सफू छगूयां ल्यू मेगु पिदनाः खुसिधाः थःगु आज्जु स्वयाः मतापं सललं न्ह्याये थें जुल ।

(थःगु) छेँदुने/थःगु जःखः जूगु, थम्हं खंगु थःगु नुगलय् तिक्क मिंकीगु न्ह्यागुं खँयात नं बाखं यानाः न्ह्यब्वये फुगु बाखंमि मन तताया शैलिं पुलां-पहःगु बाखनं थःत गुजुहुं कायेके यःपिं साहित्य-ह्यःमि ब्वँमिपिन्त लङ्ग याइ भाःपा । मन तताया बाखं न्हूगु सिसिइ मूसःगु पुलां-अय्लाः खः ।

- भूषणप्रसाद श्रेष्ठ

मनदेवीया "छेँदुने" बाखंया खँय्

बाखंमि मनदेवीया प्यंगूगु बाखं सफू पिहां वयेत्यंगु दु, बाय् पिहां वल धाःसां जिल। 'धूफ्वः' लिपा पिहां वःगु थुगु सफू 'छेँदुने' नामं हे बाखंया गुलि नं खँ चिन्तनशील ब्वँमि, समकालीन बाखंमि व समालोचकपिन्सं बाखंया खँय् अनुमान यायेधुंकी। थ्व स्वाभाविक नं खत। छेँय् दुने धायेवं हे अन पारिवारिक खँत दै धैगु खँ न्ह्याम्हेसिनं न थुइके फैगु जुल। खतु बाखं धैगु हे मनूया जीवन जःखःया विषय खः। मनू धायेवं हे वया छेँया खँ, वया नुगःखँ, वयात जुयाच्वंगु समस्या, वया इच्छा आकांक्षा, वया संवेदना, वं फयाच्वंगु झाकात नापं स्वापू दुगु थी थी सन्दर्भया खँ दइ धकाः धायेफु।

तर खँ थुलि जक मखु। बाखंया थ्व खँ पिब्व जक खः। वया दुने आपलं खँत दु। व हे विषय बाय् खँ जुयाः नं उकिया ई, अवस्था, उकिया दुस्यः, उकियात स्वयेगु थःगु हे मौलिक पहः अले मनूया मनोविज्ञान आदि यक्व खँ पानाच्वनी। छगू हे इलय् म्वानाच्वंपिं व्यक्ति वा च्वमिं खनाच्वंगु विषय छता हे जुयाः नं उकियात न्ह्यब्वयेगु पहः व स्वयेगु दृष्टिकोण पानाच्वनी। च्वमिं छुं नं विषययात थःगु हे पहलं न्ह्यब्वया च्वनी। थःगु हे

दृष्टिकोण निर्माण यानाः बाखंया थासा दयेकाः ब्वमिपिन्त न्हूकथं बाखंया सवाः बियाच्वनी । च्वमिया मौलिकता व बाखंया विशेषता हे थ्व खः ।

प्यंगू दशक न्ह्यःनिसें बाखंया ख्यलय् थःगु म्हसीका दयेका वैच्वंम्ह मनदेवी ताम्राकारया च्वसा दथुइ छुं ई घ्यूसां हाकनं सुथां लाक्क न्ह्यानावःगु दु । मिसा मनोविज्ञान, मिस्तय्त जुयाच्वंगु भेदभाव, सकारात्मक चेतनाया मन्तुना, सामाजिक जीवनया समस्या व आधुनिकतां हःगु थी थी खँया लिच्वःयात बाखनय् ब्वयेगु हे बाखंमि मनदेवीया म्हसीका खः । नेवाः साहित्यया बाखं विधाय् मनदेवीया बाखं मिसा समस्या व हिला वनाच्वंगु इलं थियातःगु जीवनया छपाः छपाः किपा खः । मतिनापौ, न्हूगु पलाः, छपुलु ल्हाप्सा, फसय् खनागु किपालु, चखुंप्वालं तिकिनंगु भसुकाः, छेँदुने, ग्याःख्याः आदि बाखंत बाखंमि मनदेवी ताम्राकारया प्रभावकारी बाखंत खः ।

थ्व हे भ्वलय् आः पिदंगु छेँदुने बाखं सफू वय्कःया च्वसाया मेगु धिसिलाःगु लिच्वः खः ।

थुगु बाखं सफू छेँदुनेया बाखंत 'जुसें व यलाः', 'याकः सिमा', 'ताःख्वाँय्', 'न्ह्यःखः अःखः', 'ग्याःख्या', 'ज्या छिंक प्यब्व जक', 'भिंभौमचा' व मेमेगु बाखंत भीगु समाजया थौंतकया किपा खः । आः नं भीगु समाजय् पुलां खँत क्वचिनाच्वंगु दुसा गुलिं खँय् न्हूफसं नं कयाच्वंगु दु । छगूकथं पुलां व न्हू दथुया संक्रमण व ब्याक्कं मुक्त जुइ मफुगु मनिं मछिं स्थितिया लिच्वः खः भीगु समाजया सत्य अले मनदेवीया बाखं ।

बाखंया ख्यलय् मनदेवीया 'इलं क्यंगु लँ', 'लँय् खनागु पलाः' व 'धूफ्वः' धिसि लाना वयाच्वंगु बाखंया छगू छगू तगिं खः । थ्व हे भ्वलय् 'छेँदुने' बाखं सफू बाखंया ख्यलय् न्ह्यज्यानाच्वंगु हाकनं मेगु छपलाः पलाःख्वाँय् खः ।

- ध्रुव मधिकर्मी
dhrubamadhi@gmail.com

मनदेवी !!

तःगू दशक न्ह्यवंनिसें भाषा/साहित्यया ख्यलय् दुहां वयाः बाखं विधाया माध्यमं भाय् व साहित्य थपू याना वयाच्वंम्ह नेपालभाषाया छम्ह ल्वःमंके मज्यूम्ह मिसा च्वमिया नां खः- मनदेवी ताम्राकार । दथुइ छभ्काः च्वज्या घ्यूगु जूसां मदिक्क न्ह्याना हे वयाच्वंम्ह खः मनदेवी ताम्राकार ! तःगू बाखं सफू पिहां वयेधुंकल, अभ्क नं घ्यूगु मदुनि व कुतः ! धन्य खः मनदेवी, छंगु कुतलं नेपालभाषाया बाखं साहित्य तापालय् त्वयाच्वंगु नगु थें थिना हे च्वनी । अले व जलं नेवाः जगत यचु-पिचुक बां लुया हे च्वनी । नेपालभाषा बाखं साहित्यया अस्तित्व ल्यना हे च्वनी । नेपालभाषा म्वाना हे च्वनी !

मनदेवी !

ख ला छंगु बाखं न्हापा नं आः नं छेँय् दुने अले छें पिने हे बाखं स्वः । थ्व धैगु हे भ्कीगु संसार । हलिं जायाच्वंगु हे थुकिं । खः कि मखु ?

छ भाग्यमानि खः मनदेवी । छन्त लक्ष्मणकृष्ण थजाःम्ह मनू भाःत चूलात, गुम्हसिगु हःपाः व कुतलं छन्त आजुइ थ्यंकेत नापनापं पाचिनाः यनाच्वन । वयागु थुगु कुतः खनीबलय् मिखा प्यानावः जिकेय्, गुबलें गुबलें !

जितः च्वनी- छिपिं निम्हसिगु पाचिनां नेपालभाषा साहित्य जगत अज्ज भ्कः भ्कः धाइतिनि । व स्वयेत जिं मिखा चायेका हे च्वने तिनि !!

- मथुरा सायमि

ने.सं. ११४२ गुंलागाः पन्चमि, मंगलबार ।

"छैँ दुने" ब्वनाःलि

● हितकरवीरसिंह कंसकार

नेपालभाषा साहित्यय् स्थापित जुइ धुंकूम्ह नांजाःम्ह बाखंच्वमि मनदेवी ताम्राकारया प्यंगूगु न्हूबाखंमुना सफू "छैँ दुने" पिदंगुली लसता प्वंकुसे वय्कःयात दकलय् न्हापां भिंतुना लिस्सें सुभाय् देछाया ।

थुगु सफुती दुथ्यानाच्वंगु नीनिपु बाखंत भ्मीगु हे छैँ दुने जुयाच्वंगु च्वनीगु थीथी पारिवारिक समस्या, विकृति, विसंगति, हाथ्या ज्वःगु घटना विशेषयात कःघासे वर्णनात्मक पहलं ज्यानातःगुलिं सफूया नां "छैँ दुने" छुनादीगु तस्सकं ल्वःताल ।

न्हून्हूगु स्वरूपं हलिंन्यंक न्यलावनाच्वंगु लकसया हुनिं भ्मीगु सामाजिक, सांस्कृतिक संरचनाय् गाक्कं प्रभाव लानाः हिउपाः वइगु स्वाभाविक खयाः नं अप्वः हे विकृतिं कय्च्यानाच्वंगु खँय् बाखंच्वमि सतर्क जुयाच्वंगु धइगु बांलाःगु छुमां खः । मिसा–मिजं व काय–म्ह्याय् उत्ति मखनेगु, अंशया खँय् नुगः चिरिबाइगु, माँ–बौ बुराबुरि जुलकि मस्तय्सं मस्वइगु, माजु–भौया दत्थुइ कचमच ब्वलनीगु, कोरोनाया ल्वचं जीवन धूसकूस जुइगु, यौनजन्य अपराध याःजुइगु थें ज्वःगु नुगः हे खुल्ल मिनीगु थीथी समस्यात हिसिदय्क कय्च्याच्यां सल्लफल्लं बाखं न्ह्यब्वयेगु बाखंच्वमिया थःगु हे पहःया भाषाशैली विशिष्ट खने दु ।

अथेहे स्याच्चुक खँत्वाः – छुनाखँ छाय्पीगुया लिसेलिसें ब्वँमिपिनिगु नुगलय् थुंजिक दुबिब्युं बाखं क्वचायेकेगु नं बाखंच्वमि मनदेवी ताम्राकारया तस्सकं न्ह्यथनेबहःगु विशेषता खना । अस्तु !

नेपाल संबत ११४२, दिल्लागाः खस्थि

हितकरवीरसिंह कंसकार

बाखं-धलः

जुस्सें व यलाः

“अय् चिरिमैं, गुबय्त माःगु, वसः छजु पुंवंम्ह ? ठेकेदार थौं नं नाप मलाइ, दां काये मखनी धकाः छंगु नुगलय् कुतिं मन्याः ला ? म्हिचाय् दां दान्छि मदये धुंकल । थ्व नापं न्याकः जुइधुंकल । थःम्हं सःतीगु, अले थः हे बेपत्ता जुइगु, न्या लाये स्वयां नं थाकु । मुलुकय् मदुम्ह ठेकेदार ! थौं फर्मा लिकायेत ठेकेदार वइगुलिं भतीचा ताः ईतक च्वनी ला ! अय्नं दां बी मानिपिं मनूतय्गु छु भाः दु ? थौं ला न्ह्याथे यानाःसां नाप लायेमाः वयात ।” भुयूचा भुतुभुतु हाहां लाकां न्ह्याये सिधयेकल ।

“सिधल, सिधल । का, नु नु । थौं नं ठेकेदार नाप मलाःसा वयागु छेँ मालाः वनाःसां दां कया हयेमाः । ज्या याकेबलय् धाःसा फक्व च्याम्पति थें चुलीगु । पलख सुम्क तइ मखु । ज्याला काये त्यलकि थपाय्च्वं थाकु, वां हि पिहां वः । छु याये ? थन्याःम्ह ठेकेदार धकाः स्यूसां वयाथाय् हे ज्या सनेमाः । ठेकेदारत म्हमसीकं सुनानं ज्या बीगु मखु ।” भाःतया खँय् सहि

ततं चिरिमैं क्वथां पिहां वल । भ्वय्भ्वय् ककं निम्हत्यपू छें पिहां वन ।

कोरोना भाइरस ल्वय् पुनीगु ग्या:चिकुया बुखं याना: गोदावरी वये वनेगु बस दित । निम्हत्यपू नं यलंनिसें गोदावरी थ्यंक न्यासि वनेमाल । ठेकेदार नाप मलाइ धयाभनं इमिसं पला: फक्व नं च्वयेका च्वन, ट्रेडमीलय् ब्वाँय् वनाच्वनीगु पला:लिसे ज्व:लाक्क !

लँय् वँतले नं चिरिमैं म्हुतुइ क:नि मुइका च्वन- “थपाले ला दां भचा अप्व: हे वइ । छंगु न्यान्हु, जिगु न्यान्हु याना: भिन्हुया भिद्व:दां वइ मखु ला ? बच्छि दां निं यंकि धा:सा छं ज्यू धका: ल्हा: फये मते न्हैं । न्ह्याबलें हिं नं हलू जुइक प्या: चा:म्हेसित चम्चां ल: त्वंके थें याना: दां बियाच्वनी । छत्थुं पूवंक दां गुबलें बीगु मखु । छं स्यू ला ? म्ह्याय् लहनाया ब्वनेकुथी दां पुइके मछ्वसे मज्यूनि । दां पुले मानिपिनिगु धल:पौया सुचं क्लासय् सरं ब्वना: न्यंकल हं । उकी थ:गु नां दुथ्या:गुलिं लहनायात सिना थें मछाल हं । मांबा:पिन्त दां पुले थाकुसा ब्वनेगु हे त्व:ता छ्वये हं । याक:म्ह्याय् छम्हेसित हे ब्वंके मफुत भ्कीसं, छु याये ? लुमनकि हे नुग: हीसे च्वनावइगु । न्ह्याथे याना:सां वयागु ब्वनेकुथिया दां पुला बीमा:गु ख: ।”

चिरिमैं सिनाज्याया त्वाति जुया: लँ धुच्छि हाला वयाच्वन । भुयूचां छुं लिस: मब्युसे लाता जुया: वयाच्वन लुरुलुरु । नुगलय् न्हय्ब: खसुं भुत्तु भुनाच्वन । ‘ठेकेदार नाप लाइ ला मलाइ ला ? नाप ला:सां दां काये फइगु ख: ला, मखु ला ? मेबलय् जूसा छुं खँ मदु । पसलय् थिंका: जूसां न्यायेनी यायेज्यू । लकडाउन जुलकि पसल्यातय्सं नं थिंका: बी मखु । हानं दां मव:तले जक ख:, व याये थ्व याये ! दां वलकि द्वकय् ल: प्वंके थें जुइगु । उफ, छु याये !’ भुयूचाया नुगलय् उकुस मुकुस जुयाच्वंगु खँ ग्वाराका:गु ल: जुया: म्हुतुं स: पिज्वल- “चिरिमैं, छ लँय् वत्तले नं गुलि हाला वयाच्वनागु ? ठेकेदारयाके दां कायेफैगु ख: ला मखु ला ? दां निं ल्हातय् लाके । दां दतकि कीग: तिने मा: ला, पुइँ हायेके छ्वये मा: ला, बिचा: याये का । ब्वनेकुथी दां पुइके छ्वतकि ला भ्कीके गुलि दां ल्यं दइ ?

ल्हाःम्हुतु चूलाके हे माल । छं स्यू ला ? थौंकन्हय् जुयाच्वंगु ल्वय् कोरोना भाइरस छम्हसिके दतकि न्ह्यःने च्वँक्वसित फसं कः थें ल्वय् प्यपुनीगु हं । उकिं गुबलय् निसें खः मस्यु, लकडाउन धाःगु याइगु हं । व नं लां लां हे हं । पसःपिसः चायेके बी मखु हं । मनू पिहां वये मज्यू । ब्वनेकुथि, अड्डात फुक्कं चाइ मखु धाल । उकिं नसाज्वलं भचासां स्वथने म्वाः ला ? जःलाखःलापिनि न्हियान्हिथं नसाज्वलं हयाच्वन, इमूचां नसा ल्ह्यइ थें । गुलितक ज्या मलुइगु खः ? न्हापा थें ज्यामिज्या मदैबलय् छैँज्या, वसः ह्यू वनेगु ज्या याये धाःसां सुयातं छैँय् दुकाइ मखु । हरे शिव ! थ्व ल्वचं न्हि खानाः न्हिं नयेमाःपिं मनूतय्त छु जक जुइगु खः ? चीमिपिं मनूत ल्वचं स्वयां नं पित्यालं सिनावनी थें च्वन ।"

दुख सुखया खँ ल्हाल्हां निम्हत्यपू लँय् वनाच्वंगु हे मचाः । छैँ दनाच्वंथाय् त्वालय् थ्यन । तापाकंनिसें इमिसं खन- ठेकेदार लिहां वनेत छेँक्वय् दिकातःगु मोटरसाइकल न्ह्याकल । भुयूचा व चिरिमैं निम्हं सल ब्वाँय् वनी थें वन- "आसे आसे ठेकेदार साहेव, जिपिं वयाच्वनागु दु ! जिमित सःताः थौं नं भ्गंगः लायेत्यनागु ला ?" सैंय् सैंय् फुं फुं वयेक निम्हं ठेकेदारया न्ह्यःने थ्यन । ठेकेदार जिल्ल जुल । न्ह्याके धुंकूगु मोटरसाइकल दिकाः नँ न्याःगु सः पिज्वयेकल- "अपाय्सकं लाय्लाय् बुयाः हुंकनंनिसें हाला वयेमाः ला ? कर्पिन्सं स्वयेबलय् छु छु नं जूगु थें च्वंक, फुक्कस्यां भ्वाँय् भ्वाँय् स्वयावन । इज्जत धयागु ला भ्याः भचा हे मदु का छिमिके हला ?" ठेकेदारं निम्हेसितं मेय्मिखा कनाः ज्वय्पियाः स्वत ।

लां लां दयाः नं ज्यालाया दां काये मफुगु तमं यानाः चिरिमैं व भुयूचिया सः नं चिसः मजुल- "छैँ दनाः धलान ज्या सिधयाः नं फर्मा लिकाये सिधये धुंकल । थौंतक ज्याला काये मखंनि । थौं नं भ्गन्दै नाप मलाये त्यंगु । गुलि थाकुक न्यासि वयाः थ्यंकः वया । ल्याःचाः यानाः दां बियादिसँ । छिं सि हे स्यू, याकनं हे लकडाउन जुइत्यंगु दु हं । लिपा छितः गन माः वयेगु ? बीमाःगु दां इलय् हे बियादीसा थथे हालाच्वने माली ला ? जिपिं जक छु न्ह्याइपुकेत हालाच्वनागु खः ला ? थौं ला जिमित दां मा हे माः ।

स्वस्वं अन बांमला:गु लकस ब्वलन । “छु जुल ?” धाधां मनूत मुन । म्हिचां दां लिकायेत ठेकेदारयात करं हे क्यन । ठेकेदारं ध्याचू नका: दां बिब्युं इमित धाल- “छिमिगु दां नया: जि बिस्युं वनी ला ? लिपा ज्याय् वये म्वा:ल लाकि छु ? आ:यात बच्छि बच्छि दां यंकि, फुक्कं मदुनि । ज्याय् वयाच्वँतले ल्या:चा: धयागु जुयातुं च्वनी । भुयूचापिनि न्हाच:निसें बुलुमि जक जुयाच्वंगु तं आ: ब्वाला कया: ह्वानाक्क हे च्यात- “मखु, ठेकेदार साहेव ! थौं ला जिमित ल्या:चा: याना: फुक्कं दां बियादिसँ । न्हापालिपा जिमिसं गुबलें नं ‘म्हां’ ‘मज्यू’ मधया । गथे बिल अथे ल्हा: फया: कयाच्वना । छिकेय् जिमिसं फ्वं वयागु मखु, त्याये का: वयागु मखु । हिच:ति हायेकागु ज्याला कायेत वयागु । ज्यामितय्गु लिस: न्यना: ठेकेदारं न्ववाये मफुत ।

ठेकेदारं न्हातिका: ख्युंका: म्हिचां दां लिकया: म्हतिं म्हतिं ल्हातय् दां ज्वंकल । भुयूचित न्यान्हुया न्याद्व:दां दत । वया म्हुतु कतिल । चिरिमैंया ल्हातय् स्वद्व:दां जक खंबलय् भचा वाताहां जुल । चिरिमैंनं हहपंगु सलं न्यन- “जित: स्वद्व: जक दां छाय् ले ? जित: नं न्याद्व:दां हे मा:गु मखु ला ?” दां बीधुन धै थें ठेकेदारया स: न्हाच: स्वयां दुगंछि तस्स: याना: लिस: बिल- “भुयूचा मिजंम्ह ज्यामिया न्हिं द्व:छिया ल्याखं न्यान्हुया न्याद्व: जुल । छ मिसाम्ह ज्यामिया न्हिं खुस:या ल्याखं न्यान्हुया स्वद्व:दां जुल । पाय्छि हे जुल नि मखु ला ?”

भुयूचा व चिरिमैंपिनिगु लिस: न्यनाच्वनेगु ठेकेदारया ई मन्त । लिफ: तक नं मस्वसे मोटरसाइकल ब्वाकल । चिरिमैंया ख्वा: हिं बुला थें जुल । छगूसूरं थ:गु हे पहलं हालाच्वन- ‘ज्या यायेबलय् मिसा व मिजंया ज्या छुं मपा: । व हे ज्यामिज्या ! व हे ईतक ज्या यायेगु ख: । ज्याला बीबलय् धा:सा मिजंम्ह ज्यामि व मिसाम्ह ज्यामि धका: गुलिसितं जुस्से, गुलिसित यला: बीगु । ज्यामिज्या याइपिन्त जक मिसा व मिजं धका: छाय् थथे थी थी ? गुबलय् तक जुइगु थथे ?’

ने.सं. ११४० बछलागा: तृतिया, आइतबार ।

क्वसःचा

"छु ज्या ! छु ज्या ! न्हिच्छि न्हिच्छिं लिलाःगु मखु । जा थु, कैँ खुँ ज्या यायां हे मिसातय् आयु मचायेकं हे फुनाच्वनी । मांया छेँय् वने मफुगु नं ताःई दत । मांया ख्वाः स्वयेत आमाइखुन्हु वनावयाः लिपा वनेफुगु मखु । मामं छु जक बिचाः यात जुइ ? बुराबुरि जुलकि निकति खँय् नं नुगलय् स्याकाः च्वनीगु । प्यन्हु न्यान्हुइ छकः फोन यानाः म्हं फु मफु न्यनाच्वनेगु ला खः । अय्नं फोन जक याइगु मांया लुमधं । "कःकू ब्यंके थें फोन जक यानाच्वन । छपलाः तःवये मज्यू ला ? गुलि जक लिमलाःगु छं ? दुम्ह छम्ह म्ह्याय् हे मवःसा मेपिं सु वइ, जिथाय् ?" मेगु खँ ल्हाये लाइ मखु, मामं नुगः मछिंकाः फोन दिका बीधुंकीगु । थौं नुगः नं खुलुखुलु मिनाच्वन, मां म्हं मफु ला मस्यू । म्हं मफुसा,

किजां सां छकः फोन यायेमाःगु खः । म्हगसय् नं हाकुसुपाँय् जक खनाच्वन । न्हाय्पं हीसे च्वंक चासुयाच्वन । छु खँ न्यने मालीगु जुइ थौं ? न्ह्यागु ज्या त्वःताःसां थौं मांयाथाय् छकः वने हे माली । मां बुरि जुइधुंकल । अय्नं चितासू मदु । छैंय् गुबलें ल्वापुं मप्वं । चुइँचुइँ पुक्क नुगलय् खँ दासि वयेकाः सिरपाःया भुतूज्या सिधयेकल ।

मरु त्वालं ताहाचःतक न्यासि वनाः नं थ्यंगु थःछैं जूसां सिरपाःया नुगः पिपिच्यानाः न्यासि वनाच्वने मंमन्त । ट्याक्सी च्वनावन । सिरपाः थःगु त्वालय् थ्यंगु नं वाः मचाः । “तता ! थन हे धयादियागु मखु ला ?” ट्याक्सि ड्राइभरया न्ह्यसलं सिरपाः झसंक वन । “अँ खः खः, जिल, जिल ।” सिरपालं लिसः बिल । ट्याक्सि ड्राइभरयात दां बिया च्वंबलय् थःछैंय् ज्या याइम्ह मचा सिन्धुचा ध्वदुक नापलात । सिन्धुचां सिरपाःयात मखं । वया न्हातिका तसकं ख्युंसे च्वं । चिकुलाया खसुं वया ख्वाः भुनाच्वन । सिरपालं सिन्धुचित नमवाःसे च्वने मफुत, ‘अय् सिन्धुचा छं जितः मखं ला ? गन वना वयागु ? छं ख्वाः ख्युंसे च्वं । छाय् छु जुल ? सुनानं छन्त ब्वः बिल कि ? म्हं मफुत कि ?’ सिन्धुचां चिसलं लिसः बिल, “म्हिगः क्वसःचा सित । अले छैंय् ... ।” खँ कन धाइ धकाः ग्यानाः पूवंक लिसः मब्यूसे सिन्धुचा भाताभाता न्हापां हे छैंय् वन ।

सिरपालं थुइकल, मांया छैंय् ल्वापु जुल धकाः । म्वाःसां म्वाःसां थौं हे वयेलात । ख्वबिं जाःगु मांया ख्वाः स्वयेमालीगु जुल धकाः दिक्क चाल, सिरपाः । सिरपाःया मेगु बिचाः वन, ‘छखें स्वये ला थौं वयागु पाय्छि हे जुल थें च्वं । थथे दिक्क जुया

च्वंबलय् वयाः जिं मांया नुगः तयाः निगू प्यंगू खँ ल्हानाः नुगः याउँका मथकूसा मां न्हिच्छि चि नःम्ह खा थें भुग्लुं च्वनाच्वनी। छैं दुनेया ल्वापु जःलाखःला थःथितिपिन्त कनाजुइगु बांलाःगु खँ मखु।'

ट्याक्सि कुहां वयाः न्यासि वनाच्वँतले सिरपाःया नुगलय् निदँ न्ह्यःयागु लुमन्ति बाः वल। 'किजाया इहिपाः सिधयेकाः न्हूम्ह भौमचा सुस्मा च्यान्हु फिन्हु थःछेँय् चाहिनाः लिहां वःम्हेसिया बेलायति खिचा थःनापं हे ज्वनावल। माजुबाःजुपिन्त छगू वचन हे मन्यंसे थःछेँय् लहिना तःम्ह खिचा ज्वना वःगुलिं मांबाःपिनि नुगलय् तिक्क मिन। च्यान्हु बाःछि तयाः लित यंकीगु जुइ धकाः मांबाःया म्हुतु कतिका च्वन। लच्छि निला दयाः नं थःछेँय् वंबलय् नं भौमचां खिचा लित यंकेगु नां हे मकाः। छन्हु च्या त्वनाच्वंम्ह काय् जक दुथाय् मामं नुगलय् मन्ह्यंगु खँ प्वंकल, "बाबु! खिचा लित यंके मत्यःनि ला? छिपिं न्हिच्छि अफिस वनी। खिचां यानाः जितः थाकुल। क्वथाक्वथा पतिकं ब्वाँय् जुइगु। स्वःस्वःथाय् सँया धूफ्वः जक जुइगु। नये त्वनेगुली नं सँ वइगु। मिखा फुति याये मलावं भुतुली वयाः थलबल फ्ययेधुंकीगु। च्व फाइगु नं अन थन धयागु हे मदु। खिचा हयेत जिमिके छकः न्यने नं म्वाः ला छिमिसं। याकनं खिचा लित यंकि बाबु।"

'लुँपालि कुहां वः खिचापालि थहां वः' धया थें कायं यःत्यः यानाः इहिपाः यानाहःम्ह कलाः सुस्मायात छु नवाये फइ? मांयात हे ब्यकुलाकाः लिसः बिल, "मां नं निकति खँय् छु हालाच्वनागु? खिचा छम्ह हयेत नं छिमिके न्यना च्वनेमाःगु ला? मचाबलय्‌निसें व खिचायात सुस्मां नकाःत्वंकाः सुसाः यानाः थःनापं थ्यनाः

ब्वलंकूम्ह जूगुलिं सुस्मा मदयेकं च्वँ हे मच्वन हं। न हे मनः हं। खिचायात सिका छ्वये मजिल। सुस्माया मायां खिचायात त्वःते मफुत। उकिं थन हल। थुलि खँय् नं ... ।"

मां व काय् खिचाया खँय् हालाः च्वंबलय् सुस्मा क्वथां पिहां वल। भाःतयागु खँ त्याछिनाः थःगु खँ ह्यतन, "छिकपिं छु खिचा खिचा धकाः हालाः च्वना दियागु ? वया नां मदु ला ? नां लक्की धकाः मस्यू ला ? लक्कीचा छम्ह हःसांनिसें थन न्हिच्छि कचकच। छिकपिन्त लक्कीचा घाघः हे जूगु खःसा कन्हय् हे जि लक्की ज्वनाः थःछेँय् वनाछ्वये।" सुस्माया सः तायाः लक्कीचा तिंतिंन्हुयाः सुस्मायागु न्ह्यःने वल। लक्कीचित बुयाः सुस्मा फःफः स्वयाः थःगु क्वथाय् वन। काय्भौया लिसः न्यनाः जिपिं फुक्क अंगःह्यःचा जुल। काय्या निंतिं मांबाःया सहः यायेगु त्वःताः मेगु लँपु हे मदु। उबलेंनिसें भौया थःछें हःम्ह जूगुलिं लक्की सुनानं मधाः। क्वसःचा धायेगु यात। क्वसःचिगु खँय् इलय्ब्यलय् न्ह्याबलें ल्वापु जुयाच्वनीगु।

निदँ न्ह्यवंनिसेंयागु खँ लुमंकु लुमंकुं सिरपाः मांपिनिगु छेँक्वय् थ्यन। भ्याल सिरपाः वःगु खनेवं खाचा तंम्ह माखा थें भःभः न्हुयाः मामं खापा चायेकः वल। मां व सिरपाः स्वाहानय् थाहां वनाच्वंबलय् काय्भौ निम्हं लबय् नापलात। निम्हेसिया ख्वाः हासाय् फयेमाः थें च्वं। ध्वदुक्क नापलाःपिं किजा व भौयात नवाये हे माल, सिरपां। तता जूगुलिं सिरपाःया म्हुतुं प्वाक्क थुलि धायेवल, "गन वनेत्यनागु छिपिं ? च्यालाय् च्वनाच्वंबलय् यक्व पिहां वने मज्यू धाइ। थ्व इलय् फक्व नं आराम कायेमाः स्यू ला ?" मेगु छुं धाये मलाःनि, सुस्मां घेंघें धयाः लिसः बिल,

“आराम कायेत हे थःछेँय् वनेत्यनागु खः ।” किजां सिरपाःयात छुं नमवाः ।

सिरपाः व सिरपाःया मां च्वतक्वथाय् थ्यनाः फ्यतुइ मलाःनि मांम्हं थःगु नुगलय् क्वचिनाः गुन्द्रु सिंकेँ थें फिनातःगु खँ पिज्वल, “स्व रे नानि ! जिं मखुगु खँ ल्हाना ला ? जिं इमित भिं जुइगु खँ हे ल्हानागु खः । क्वसःचा ज्वर वयाः ल्वगि जूगु च्यान्हु फिन्हुति हे दत । मिखा ह्याउँसे च्वनाः ख्वबि पिचिपिचि बाः वयाच्वंगु दु । लाः व न्हि स्वाल्यां नं वयाच्वंगु दु । ल्वगिम्ह खिचायात मुलय् तयाः थःगु प्वाःनाप क्वाक्क घय्घय् पुयाच्वंगु स्वये हे मफुत जिं । छिमि भौ प्वाथय् मदुम्ह जूसा जिं नवाये हे मखु । ल्वगिम्ह खिचायात आम्थे छुंगु प्वाःनापं क्वाक्क तये मज्यू । वयागु ल्वय् व सासलं छन्त व प्वाथय् दुने च्वंम्ह मचायात बांलाइ मखु । डाक्टर क्यनाः वासः नकातःगु हे दु । खिचायात अलग्ग मेगु क्वथाय् तयेयंके मज्यू ला ? धकाः जिं थुलि छु धायेलात सुस्मां जितः थपाय्सलं तिप्पा नकल ।”

“‘छिं छाय् जक लक्कीचित सहः हे याना मदियागु ? छु यानाः छु जुइ’ धकाः छिं धया च्वनेमाःगु मदु । ख्वाः हे मखंनिम्ह छय्चित अपाय्सकं माया वं छिकपिनि । जिं मचांनिसें सुसाःकुसा यानाः ब्वलंकाः तःधी यानाम्ह लक्कीचित माया मवनी ला ? मेगु लिसः बिलकि ताःहाकःगु ल्वापु जुइ धकाः ननि मवासे जि कुहां वया । बहनी क्वसःचा सित । जिमित घुर्कि क्यनाः म्हिगःनिसें छुं हे नःगु मखु । थौं थःछेँय् वन । अथे यानाः दुने च्वंम्ह मचायात छुं जूसा छु याये का नानि ! न्हापांम्ह थः सन्तानयात गथे माया मदुगु ? हानं छु धाल स्यू ला ? जिमिसं सहः हे मयाःगुलिं

वायेत्यः फ्वायेत्यः याःगुलिं क्वसःचा याकनं सित हं । गुलि जक सहः यानाः म्हुतुइ तालं ग्वया च्वनेमाःगु जि ?" मामं नुगः मछिंकाः पर्सिच्वतं मिखा हुल । बिया छ्वयेधुंकूम्ह म्ह्याय्‌मचा अप्वः नवायेगु अधिकार मदु । "म्वाःल म्वाःल मां, नुगः मछिंके मते । म्हं मफुत कि छु याये ? आः ल्वापुया पुसा हे मन्त याउँसे च्वन ।" मांयात ह्ययेकाः सिरपाः छेँय् लिहां वन ।

सुथ न्हापां सिरपाःया क्वथाय् फोनया सः थ्वल । थुलि न्हापां सुयागु फोन जुइ ? ग्याग्यां फोन ल्ह्वन, 'हेलो !' धाये मलावं फोनय् सिरपाःया मांयागु सः थ्वत, "नानि ! भौयात म्हिगः बहनी व्यथा जुयाः यलय् अस्पतालय् यंकेधुन । छ याकनं वा न्हैं ।" सिरपालं छुं न्ह्यसः याये मलावं फोत दित । सिरपाः हथासं अस्पताल ब्वात । सिरपाःया किजा न्हकु तियाः मेचय् फ्यतुना च्वन । सुस्मायात अपरेशन जुयाच्वंगु खँ किजां सिरपाःयात कन । 'नकतिनि च्यालाय् च्वनाच्वंम्ह व्यथा जुइत्यःगु ला मखु, छु जूगु जुइ ? म्हिगः म्हिगःया ल्वापुं जकं छुं जुल ला ?' सिरपाःया नुगलय् कथं सुयाच्वन ।

सिरपाःया मां निपा ल्हातं ज्वने मछिंक माःमाःगु हलंज्वलं ज्वनाः अस्पतालय् थ्यंकः वल । मांया ख्वालय् म्हिगः म्हिगःया ल्वापुया चिं भ्याःभचा हे खने मदु । बरु अजि जुइ दइन धया थें ख्वालय् लसताया मत च्यानाच्वन । स्वम्हेस्यां छुं नवाये मलाःनिबलय् अपरेशन क्वथां पिहां वयाः नर्स धाल, "सुस्मायात अपरेशन यायेगु ज्या क्वचाल । मांम्ह ला फुक्क पाय्‌छि जू । तर मचायात इन्फेक्सन जूगुलिं पित हये मज्यूनि । इन्फेक्सन जूगुलिं हे मचायात अपरेशन यानाः याकनं लिकायेमाःगु खः ।"

इन्फेक्सन खँग्वः मांया न्हाय्पनय् न्हय्बि थें कुचुक्क दुहां वन। मेचय् थचक्क फ्यतुल। मिखा तिसिनाः सिरपाःया मांया म्हुतुसि सिमाहः थें फिरिफिरि सनाच्वन 'हे भगवान ! क्वसःचां यानाः जिमि छय्या ... ! छुं मजुइमा जिमि छय्यात। ज्यूसा जिगु आयु नं जिमि छय्यात हे ...' अस्पष्ट जुइक धयाच्वंगु सुनां नं तायेके मफु तर ख्वबि सुल्ल वयाच्वंगु फुक्कसिनं खं।

ने.सं. ११४० तछलाथ्वः चौथि, मंगलबार।

लुँध्वाका, अंक ११६

लः मखु वासः

“काकिमां, वसः हियादियागु ला ?”

काकिमामं लिसः मब्युसे मताःपहलं वसः हियाच्वन । काकिमाजुया छेँ व जिमिगु छेँ छखाछेँ जूसां दाजुकिजाया अंशबन्दाया कःतिं कियाः जक निखाछेँ जूगु खः । निखाछेँया कःसिम्वः छधी हे तिनि । गबाय्‌त लिसः मब्यूगुलिं जिं थःगु म्हुतुइ प्यारामरि ल्वसुना च्वने मफुत । जिं हानं भचा तःसः यानाः सः थ्वका- “काकिमां म्हिगः मफु धकाः भ्वय्‌ नं मझाः । थौं वसः हियादिल । म्हं मफयेक छाय्‌ वसः हियादियागु ?” जिं भ्वय्‌या खँ न्ह्यथनागुलिं काकिमाजुयात मछिन थें च्वन ।

“खः थौं भचा याउँसे च्वंगुलिं वसः हियागु ।” मेगु खँ न्ह्यथनी धकाः ला मस्यु, वसः हियाच्वंगु दिनाः काकिमाजु दुहां वन ।

म्हिगः तःधीमाजुया काय् भुवनया इहिपाःया पार्टिभ्वय् नकूगु । थःथिति फुक्कं थ्यं । काकिमाजु व ककाबाःजु निम्ह जक भ्वजय् मथ्यं । पार्टिभ्वजय् मथ्यंगु जक मखु, भम्चा दुकायेत ग्वाहालि यायेत तक नं मथ्यं । म्ह्याय्, काय्, भौपिन्त तसकं म्हाइपुल । ज्वःगु लीघलय् लिसं तयाः प्वाः ती थें न्यँक्वसित काय्, म्ह्याय्, भौपिन्सं लिसः बियाच्वन- 'मां बाः निम्हं सेय्खं ज्वर वःगुलिं भ्वय् भ्काये मफुगु ।' भ्वय् वःपिं मनूतय्त पत्याः याये थाकुल । फुक्कभनं हुइनाभुइना खँ ल्हानाच्वन ।

न्ह्यागु ज्याखँय् नं गुरु जुइ अःपु, शिष्य जुइ थाकु । जःलाखःला, थःथितिपिन्सं थः काय् म्ह्याय्पिनि बेजातनाप यःत्यः जूगुलिं इहिपाः याना बीमाल धकाः नुगःखँ प्वंकलकि व हे काकिमाजु व ककाबाःजुपिं, गुरुबाः व गुरुमां जुयाः अर्ति बियाच्वनी-'थौंकन्हय् नं जातभात धयाच्वने ज्यू ला ? ज्ञानि गुणी व संस्कारी जुयाः छँ धस्वाकीपिं जुलकि गात का ।' व हे काकिमाजु व ककाबाःजुपिन्सं थःगु कुलय् तःधीमाजुया छेय्नं बेजातम्ह भौमचा इहिपाः यानाः दुत हःबलय् ग्वय् कायेमाली धकाः भ्वय् हे मवः ।

"दाजुकिजाया भ्वजय् व नं इहिपाःया भ्वजय् मांबौपिं मभ्कायां जी ला ? कर्पिन्सं छु धाइ ? थौंकन्हय् सुया छेँय् बेजात भौमचा मदु ? काय् म्ह्याय्पिन्सं मां बौयात भ्वय् वनेत यक्व हे कर यात । बुराबुरितय्सं काय् म्ह्याय्पिनिगु खँ न्यनेगु ला गन, अःखः इमित लिसः बियाच्वन- 'बेजात भौमचा हल धकाः जितः कपाः मस्याः, तर बेजात जुयाः मखु, छिमिसं मस्यू ला ? व सुया म्ह्याय्मचा, छु जातयाम्ह धकाः ?' वाःगु चिकं न्यनावनी थें थ्व खँ थःथितिपिनिगु न्हाय्पनय् थ्यन ।

तःधीमाजुया काय् भुवनया मचांनिसें नापं ब्वनाच्वंम्ह तसकं मिले जूम्ह छगू हे त्वाःया म्ह्याय्मचा भावनानाप यःत्यः जुल । भुवन स्वयां यक्व हे ब्वनेफुम्ह जूगुलिं भावनां डाक्टर पास यात । तःधीमाजु व जहान परिवारं भुवन व भावनायात इहिपाः मयाकेत यक्व हे कुतः यात । इपिं फायेत थः काय्यात अमेरिकाय् ब्वंकेछ्वत । भावना नं डाक्टर एम.डि. यायेत अमेरिकाय् हे वन । इमित ला भ्कन अगःचा मालां देगःचा जुल ।

अन हे कोर्टमेरिज यानाः ब्वने सिधयेकाः छेँय् लिहां वल । तःधीमाजुपिनि थःपिनि न्हाय्पं थःपिन्सं ज्वनेगु त्वःताः मेगु लँपु मन्त । इहिपाः यानाबीगु करं हे क्यन । म्हिगः तसकं बांलाक भ्वय् नकल । मवः धयापिं सुं मदु । थौंकन्हय् लः चले मजूगु जात धकाः खँ ल्हायेगु तसकं आजु पुलांगु खँ जुइधुंकल । मस्तय्सं ला अथे धइगु थूगु हे मखु ।

तसकं म्हाइपुगुलिं निभाः बीगु इलय् कःसी थाहां वना । निभालं बाग्लाय् च्वंगु स्वांमात क्वक्वछुना च्वन । स्वां ला झन नये मखंपिं मचात चाःतुले थें सुकूचिनाः छ्यवारा जुयाच्वन । प्यंगः न्यागः बाग्लाय् लः तये मलाःनि, "मां मां छ गन ? छु यानाच्वना ?" धकाः जिमि काय् सुभाय् फ्वाँय् फ्वाँय् सासः ल्हानाः थाहां वल । "गन वनावयागु ? छु जुल गपाय्सकं सासः हे ल्हाये थाकुक थाहां वःगु ?" जिगु न्ह्यसःया लिसः हथासं बिल- "मां, जि कुने ननी च्वनाः पासापिंनाप खँ ल्हानाच्वनागु, काकिमां तसकं मफु धकाः भुवन दाइ व डाक्टर तताःजु हथासं छेँय् दुहां वन ।" काय्यागु खँ न्यनाः जितः अजुगति चाल । म्हिगः तिनि कःसी वसः हियाच्वंगु खनागु, छुं नं मजू थें च्वं । बुराबुरि जुलकि 'थौं छुं मजू याउँसे च्वं' धाये मज्यू खनिं का । जि व जिमि काय् काकिमांजुया छेँय् दुस्वः वना ।

कुनंनिसें खापा चाःगुलिं सुयातं मसःतुसे च्वतय् च्वंगु काकिमांया क्वथाय् वना । क्वथाय् दुहां वनेखतं जि ला थारान्हुल । स्वयेबलय् नं, थःलाक्वःला जूम्ह थें मिखा केलेहनं कनाः न्ह्यः वःम्ह ला ज्वर वःम्ह थें जुयाः द्यनाच्वन । ब्वदंगु नौ थें वया ख्वाः भुइसे जुयाच्वन । म्हुतुसि सुकुसुकु चिनाच्वन । ल्हाःतुति फ्यातापयाता संकाच्वन । त्वाःद्यवाया क्वय् मतं मखः । थःगु छेँय् न्हूम्ह भौमचा डाक्टर धकाः काकिमांजुया काय् भौपिनि ल्वःमं । अस्पताल ब्वाकेत ट्याक्सी माः जुयाच्वंगु खनाः भुवन व वया कलाः डाक्टर भौमचां काकिमाजु म्हं मफु धकाः सीकल । मसःतूसां इमिसं काकिमांजुयात स्वः वन । डाक्टर भौमचां जाँचे याये सिधयेकाः धाल- "सुथंनिसें झाडाबान्ता जूगुलिं म्हय् लः म्ह्व जुयाः काकिमां तसकं कमजोर जूगु खः । डिहाइड्रेसन जुलकि न्ह्यागगुं जुइफु । याकनं हे जीवनजल त्वंके माल । जीवनजल व मेगु वासः न्यायेत छ्वया दीमाल ।"

भौमचां वासःभ्वं छेँया जःपिन्त बिल । लकडाउन जुयाच्वंगुलिं वासः पसः मचाः धकाः वासः न्यां वंम्ह मनुखं वासः व जीवनजल नित्तां हये मफुत । डाक्टर भौमचां छेँय् दुगु चि, चिनि व लः ल्वाकछ्याना: जीवनजल दयेकाः चम्चां याकनं याकनं त्वंकाच्वन । थःगु छेँय् हयातःगु वासः कायेके छ्वयाः नकल । बान्ता दीगु, फाडा मजुइगु, न्ह्यः वइगु वासः नयाः घौछि लिपा काकिमांजु न्ह्यः वयेकल । "न्ह्यलं चालकि थथे हे भती भती यानाः जीवनजल त्वंकादिसँ । छ्वालुक हलूब्वःजा नं नकादिसँ । चान्हय् छुं जूसा जितः फोन यानादिसँ ।" नायूगु सलं छेँया जःपिन्त धयाः भुवन व भावना छेँय् लिहां वन ।

कन्हय्खुन्हु जितः मन हे मच्वनाः सुथय् हे काकिमाजुयात हानं स्वः वना । काकिमाजु खाताय् हे च्वनाः फिक्का च्या व बिस्कुट नयाच्वन । "थौं गथे च्वं, काकिमांयात ?" सोफाय् फ्यतुतुं जिं न्यना । "पाय्छि हे जू" धकाः छ्वयं क्वात । जिं प्वाक्क धायेलात- "म्हिगः स्वयेबलय् छि थुलि याकन फ्यतुइ फै थें मच्वं । न्हूम्ह भौमचा डाक्टर जूगुलिं म्हिगः यक्व हे अःपुल । छेँय् दुगु चि, चिनि व लः हे गुलि ज्या ख्यलय् जुल । थज्याःगु बन्दाबन्दिया इलय् अस्पतालय् ब्वाके माःसा जक गुलि थाकुइगु जुइ ? न्ह्यागु ल्वय् जूसां लः धयागु त्वनेमाःगु जुयाच्वन । फीसं मस्यू, छु याये ?"

लः व न्हूम्ह भौमचायागु खँ न्ह्यथनागुलिं म्हं मफुम्ह काकिमांजुया ख्वाः छत्थुं ख्युंसे च्वनावल । आगं प्वलाबी थें जुल । मफुम्ह काकिमांया म्हुतुं कँय्भुया सः थ्वल- "छु लः लः धकाः हालाच्वनागु ? भौमचा मखु, डाक्टर भाःपियाः, लः मखु, वासः धकाः त्वनागु ।" काकिमांया लिसः न्यनाः जि चमे मदुम्ह मनू जुल । 'ख्वालय् मखु, न्यतालय् लात' धकाः लिसः बी मास्ति वःगु खः । म्हं मफुम्ह काकिमांजुयात छु लिसः बियाच्वनेगु धकाः जि न्वमवासे क्वथां पिहां वया ।

छेँय् लिहां वयाच्वनाम्हेसिया नुगलय् खँ वाल्लइल्ल जुयाच्वन, दम्बिप्वाँय् वालावाला सनी थें ! जीवनजलया खँ मफतय् पिकयागु धया थें ताल । म्हाइपुगु ला उलिथुलि हे मदु । जिगु न्हाय्पनय् काकिमांया

खँग्वः लाउडस्पीकरया सः जुयाः थ्वयाच्वन- "भौमचा मखु, डाक्टर हं, लः मखु वासः धकाः त्वनागु ।" काकिमांजु व ककाबाःजुपिं सःस्यूपिं मनूत । उकीसनं ब्वनातःपिं काय्‌म्ह्याय्‌या मांबौ जुयाः नं देय्‌दुने च्वंपिं सभ्य मनूतय्‌गु बिचाः व व्यवहार थुलि क्वह्यं व क्वपुलां धाःसा गामय् च्वंपिं मनूतय्‌सं दलित जातया मनूतय्‌त अमानवीय शोषण जक मखु, हत्या तक नं यानाच्वंगु थौंकन्हय्‌या बुखँयात गथे पत्याः मयायेगु ? थज्याःपिं मनूतय्‌त 'धिक्कार' धायेगु सिबाय् मेगु खँग्वः मदु ।

ने.सं. ११४० तछलागाः दुतिया, आइतबार ।

नेपाल भाषा एकेदेमि, अंक ४, दँ ३

याक:सिमा

'अय् बाबुपिं, छिपिं वयेधुन ला ? गबाय्त जाल हाइँ, छिपिं थ्यंगु ? जि ला न्ह्यः वयाच्वन । छिपिं जिथाय् लिक्क छकः फ्यतू वा । लकडाउन जूगुलिं याकनं याकनं लिहां वा धयागु मखु ला ? छिमिसं ज्यू बाः, कन्हय् वये, कंस वये धाधां हे छिमिसं लिबाकल । लिहां वयेत छुं हे साधन मदु हं । अँ, खः का, छिमिसं धाःगु ल्वः हे मन का । इन्डियाय् ट्रेन न्ह्याकेगु यासेंलि बल्ल छिपिं वयेखन खला ? बोर्डरय् ग्वःन्हु च्वनेमाल ले ? न नयेगु, न त्वनेगु जुल जिमि काय्पिनि । गुलि जक थाकुल जुइ छिमित ? बल्ल थःगु देसय् थ्यनं नं थःगु छेँय् वये मखन । क्वारेन्टाइनया क्वथाय् छिमित बाःह्वाः तयेयंकल । अन च्वनाः कोरोना भाइरस ल्वय् छिमिके दुकि मदु धकाः डाक्टर क्यने खं कि मखं ? जाँचय् याये हे मखं धयागु ला ? हरे ... वःन्हु मछि खागलय् कुने थें क्वारेन्टाइनय् च्वनाः नं जाँचय् याके मखं का मखु ला ? पाः हे मवल धयागु ला ? नँ न्याः वा मगाः भीगु देसय् । पिनें वःपिं फुक्क मनूतय्त क्वारेन्टाइनय् तयाः जाँचय् यानाः ल्वय्

मदुपिन्त जक छेँय् छ्वया धकाः ध्वाङ थाये थें जक सः थ्वकाच्वंगु ला मनूतय्सं ? का म्वाःल, न्ह्याागु जूसां छिपिं थ्यंकः वयेधुंकल, छिमि आराम कयाच्वँ न्हां । जिं छिमित यःयःगु नसात्वँसा दयेकेत भुतुली वने ।' सँय्चा बुरा काय्पिं इन्डियां छेँय् थ्यन धकाः लय्लय् तायाः भुतुली वनेत दनेत स्वःबलय् धेधेचुयाः बँय् भ्वसू वन । न्ह्यलं चाःम्ह सँय्चा फसंग वन । लकसं वयात म्वाय् चुइकल । गन वःगु दु वया काय्पिं ? निम्ह काय्पिनिगु किपाय् क्वखाया तःगु स्वांमाः हे सुकूचिने धुंकल । कोरोना भाइरस ल्वचं वया काय्पिन्त पाचिना यंकूगु थौं भिंन्यान्हु दत । सँय्चा बुरा हिहिलनाः ख्वख्वं न्ह्यःः वयेकल ।

सँय्चा बुरा यक्व बुराम्ह मखु, खुइदँ जक फपूम्ह । निम्ह काय्पिनि अबु । नकतिनि बुँ ह्वःगु स्वां तज्यानाः सि जुइ थें निम्ह काय्पिनिगु मचा-ई त्वःताः ल्याय्म्हया पलाः छ्यूपिं । छम्ह नीदँ, मेम्ह भिंन्यादँ दुपिं ल्याय्म्हपिं काय्पिं, मिखाय् तःसा मिखा सिचु, छ्यनय् तःसा कपाः याउँसे च्वंपिं ज्ञानिपिं काय्पिन्त गथे ल्वःमंके फै, सँय्चा बुरां ! ख्वख्वं न्ह्यः वयेकूम्ह सँय्चिया होस वल । काय्पिनिगु किपा स्वस्वं छाति ब्वब्वस्यानाः हिहिलनाः ख्वल । वयात ह्ययेकः वइपिं सुं मदु । न्हापा थें खितिक्क छुं जुलकि 'छु जुल बाः ?' धकाः न्यं वइपिं वया निम्ह काय्पिं न्ह्याबलेंया निंतिं वयात त्वःताः वनेधुंकल । वया न्ह्यपुं वया नुगःयात ह्ययेका च्वन- स्व सँय्चा, आम्थे छ गुबलय् तक ख्वयाच्वनेगु ? छं कपाः हे तछ्यानाः ख्वःसां छं काय्पिं लिहां वइ मखुत । थुगु संसारय् छं काय्पिं मदये धुंकल । कालयात दोष मदयेक कोरोना ल्वचं यंके धुंकूगु छं लुमंकि । काय्पिं नाप च्वनेगु ई थुलि हे जक धकाः छं नुगः ची फयेके माल । दँ सँय्चा दँ । क्वाःलः भतीचासां त्वँ । ग्वःन्हु मछि दयेधुंकल, छं अन्न ला छु लः हे म्हुतुइ मलाकूनि । थथे यानाः ग्वःन्हु च्वनेगु छ ?

वया न्ह्यपुं थ्वयाच्वंगु सः सँय्चां वास्ता हे मयाः । व थःगु हे तालं मदिक्क हालाच्वन- 'जितः नुगः चिनाच्वँ धायेवं जिं गथे नुगः चीफै ? जि काय्पिन्त गथे ल्वःमंके फै ? भिंदँन्ह्यः म्हगसय् थें च्वं । मस्तय् मांयात कालं यंकल । थ्व निम्ह काय्पिनिगु ख्वाः स्वयाः जिं नुगःयात चिनाच्वना ।

'बाः ! बाः !' धकाः सःताः निम्ह मचात निखे फ्यतू वइबलय् जिगु दुख फुक्क ल्वःमं । व ज्ञानिपिं काय्पिन्त यक्व ब्वंके मफुत जिं । उमिसं हे 'बाः, जिपिं इन्डिया वनाः ज्या यायां आखः ब्वने धाःबलय् जिं गने मफुत । बिदा दतकि जिपिं छेँय् वये धकाः जितः मुस्या ग्ययेका वंपिं काय्पिनिगु ख्वाः हे स्वये मखन । काय्पिनिगु लासयात प्लास्टिकय् प्वःचिनाः भाय्नय् तयाहःपिं मनूतय्सं हे गथांमुगः सालाहये थें सालाहयाः सी उइगु मेसिनय् तयाबिल । कल्चा सिँ थें ह्वारारा च्याकाः जिमि काय्पिन्त मुत धाल । व लु जिं गथे ल्वःमंके फै ? लिक्कं छकः काय्पिनिगु ख्वाः स्वये धयां 'छ नं सी मास्ति वल ला ?' धकाः हालाः जितः घ्वात्तु घ्वानाछ्वल । जि हेरा, जि पुतापिन्त जिं छ्घुतु लः तकं त्वंके मखन । हे भगवान, जिं गज्याःगु कर्म ज्वनावल ? जिगु स्याःनुगलं नं छन्त सराः बियाच्वना- 'अय् कोरोना ल्वय्, छ याकनं हासनास जुइमा । छन्त गनं नं बाय् मन्त धाःगु न्यने दयेमा ।' सँय्चा बुरा वँय् खः ला, सद्दे खः ला जुइक हालाः न्ह्यः वःगु खः ला, बनावंगु खः ला जुल ।

सँय्चिया न्ह्यपु सँय्चित ह्ययेके मफयाः थः हे बिस्युं वन । सँय्चा नुगः दायाः ख्वयाच्वंगु पिनेया लकस नं स्वये मफुत । पिने ततःसकं नँ न्यानाः वाफय् वयाच्वन । तिना मतःगु भ्याः खापा घाराङ्गघुरुङ्ग जूगु सलं सँय्चिया चाःसू वल । सँय्चा जुरुक्क दनाः ख्वबिबाः वयाच्वंगु मिखा निगलं ल्हातं हुत्तुहुल । इमामन्दः काये थें छेँ छखां सँय्चा चाचाःहुल । मस्यु, छु माःगु खः !, वं मालाच्वंगु छुं मलू थें च्वं । पिने हुइँ हुइँ फय् वयाच्वन । भ्वाम भ्वाम घलं प्वंके थें वा वयाच्वन । याकःसिमा नं स्यार्रर स्यार्रर सनाच्वंगु सः ग्यानापुक थ्वयाच्वन । छें सत्तिक च्वंगु खुसी खुसिबाः वयाः हुनुहुनु सः वयाच्वंगुपाखे वया न्हाय्पं तिं तिं स्वात । सँय्चा व हे खुसिपाखे स्वयाः पिहां वन । धाकुफसं चाःचाः हीकातःम्ह सँय्चां वाफसं दाःगु छत्तिं मचाः । खुसि सिथय् सँय्चा लिहां थिहां जुयाः लखय् मिखा फुति मयासे स्वयाच्वन । गनथाय् तःजाः धकाः बिचाः यानाच्वं थें च्वं । खुसि सिथय् छथाय् सँय्चा तक्क दित । वं तिंन्हुइत म्ह धुपित । तिंन्हुइ न्ह्यः वयात सुनानं गःतां ज्वनाः सालाकाल ।

“अय् सँय्चा, छं छु यायेत्यनागु ? छं छु बुद्धि वयेकागु ? खुसी क्वब्वानाः छ सीवं छं काय्पिं लिहां वइ ला ? थथे छ सीवं छं काय्पिनि आत्मायात शान्ति दइ ला ? छन्हु भ्मी फुक्क अवस्य सी मानि । दुख वल धायेवं छं थज्याःगु कुबुद्धि पिकाये ज्यू ला ? भ्मीत अजाअजिपिन्सं धयातःगु दु- सुख जुल धायेवं भ्वासि चाये मज्यू, दुख वल धायेवं भः भः न्हुइ मज्यू । थौं जि लिबाक्क दुहां वयागुलिं छन्त खन । मखुसा .... । थथे ख्युंबलय् सुनां वास्ता यानाच्वनी छन्त ? हत्तेरिका, थथे नं बिचाः यायेगु ला छं ? छेँय् नु खुरुक्क ।” सँय्चाया ज्वलिंज्वःम्ह पासा धिमेचां सात्तु सालाः खुसिं छखेलिक्क हल ।

“धिमे, जि म्वाये मयल । सुया निंतिं जि म्वानाच्वनेगु ? कोरोनां जिमि काय्पिन्त यंकूगु मखु, जिगु सैं, स्वँ चफुनाः यंकूगु खः । जि गथे म्वाये फै ? कोरोनां जि काय्पिन्त इन्डियांनिसें लित्तु लिनाहल । थःगु देसय् थ्यंकाः क्वारेन्टाइनय् सुलाच्वंपिं निम्ह काय्पिन्त हे मिखा पीके थें यानाः छेँय् थ्यंके मलावं थःनापं ब्वनायंकल । थज्याःगु दुख सुनां सहः याये फै ? मांबौया नुगःयात चुंला त्याये थें मजुइ ला ? मां नं जि हे, बौ नं जि हे जुयाः ब्वलंकापिं व काय्पिन्सं जितः याकःचा जुइक वानावन । छं हे धा रे धिमे, जिं गथे सहः याये फै ? गथे ल्वःमंके फै व काय्पिन्त ?”

सँय्चा धिमेया ब्वहलय् भ्वसुलाः सासः हे हहपंक ख्वल । धिमेया मिखा नं ला भाजंमिखा मखु, ल्वहंया नुगः मखु । ख्विबिं ख्वबियात सालेत ई म्वाःल । पलखतक सँय्चायात धिमेनं छुं धाये मफुत । सँय्चां मखंक धिमेचां थःगु मिखा हुयाः सँय्चिया नुगः क्वातुकेत बः बीगु कुतः यात- “स्व सँय्चा, छ जक याकःचा मखु, जि नं याकःचा खः नि ! याकःचा जुल धायेवं सिना हे वनेमाः धयागु दइ ला ? छं ला नीदँ मच्छि सन्तानया सुखया सवाः कायेखन । जिगु ला कर्म हे ख्वंम्वहः, सन्तान सुखया सवाः गथे च्वं, जिं मस्यू । छं स्यू, जि नं ला छं थें तुं जिमि जहान मदुगु गुलि दँ दयेधुंकल, ल्याः खायेत ल्हाती पतिं हे मगाः । जिन्दगी फुक्कसिया उत्तिं ग्यनी मखु धकाः नुगः चिनाः जि म्वानाच्वना । मदुपिं काय्पिनिगु लुमन्तिया लिधंसा कयाःसां छ म्वाना च्वनेमाः ।”

धिमेनं सँय्चिया लप्पु ज्वनाः घ्वात्तु मत्तु घ्वानाः सात्तु सालाः म्हाः धायेक थःगु छेँय् ब्वनायंकल । सँय्चित ख्वये यत्तले ख्वयेकातल । सँय्चिगु नुगलय् च्यानाच्वंगु मिजलायात वया मिखां बाःवःगु ख्वबिं बुलुहुं नौ यानाबिल । अथे नं हिहिलंगु मतंनि । धिमेचां सँय्चित ह्ययेकाः बल्लं निपेय् प्यपेय् जा लखं क्वचिनाःसां प्वाथय् अन्न लाकेबिल । बाचा ईतक निम्हं सुखदुखया खँ ल्हानाच्वन । निम्हं छकू हे क्वथाय् द्यन ।

तःन्हुतक नये, त्वने, द्यने मफुम्ह सँय्चा कन्हय्खुन्हु लिबाक्कतक न्ह्यः वयेकाच्वन । सँय्चा दना वःबलय् सर्गः यच्चुक निभाः त्वयाच्वन । सँय्चा छेँया खलय् छकः थुचुक्क फ्यतू वल । धिमेचां म्हिगः ग्यानापुक वःगु वाफसं पुइकाहःगु धू व सिमाहःत मुनाः वांछ्वया च्वन । सँय्चां खन- छेँया न्ह्यःनेच्वंगु याकःसिमाया कचामचात त्वःधुलाः उखेंथुखें चातु वानाच्वन । म्हिगः वाफसं इपांथिपां मदयेक संकाः क्वःदइ थें च्वंगु याकःसिमा थौं चकंक निभाः त्वःगुलिं धधस्वाना च्वन । सँय्चा व सिमायात वाल्ल जुयाः ल्वःमंसूकथं स्वयाच्वन, मिखा हे फुति मयासे !

ने.सं. ११४० तछलागाः दसमि, सोमबार ।

थायभु, अंक १३

ला व लुसि

लतंमाया अजि थौं लिबाक्कतक द्यनाच्वन । छघौति न्ह्यः न्ह्यलं चाःसां गुबलें जवं गुबलें खवं पुत्तु पुलाः मूपुला च्वन, क्वाःगु भाजनय् छुनाच्वंगु छुचुंमरि पुइके थें !

"आइइया ! गबाय्सं ल्हाःतुति क्वाता क्वातां स्यानाच्वंगु व । जँ व जन्फाः नं कँ हाये थें काताकाता स्यानाच्वन । मूपुले हे थाकु । पालिफ्वः व त्वान्नाः ला घाः जूगु थें हीसे च्वनाच्वन । कोसं कोस न्यासि वंम्ह थें का । गथे जूगु थ्व ? म्हिगः जिं छु ज्या याना ? थपाय्सं सने मफयेक । अँ अँ, लुमना वल । म्हिगः तुसिमैंचा वसः ह्यूवःगु । सुथंनिसें ज्या याःवःम्हेसित जा छप्पय्सां नकेमाल । सिधःगु वसः भचा नं पानापिनाः ग्वाहालि यानाबिया । उफ ! उलि ज्या यानाः थौं सने हे मफत । सने मफु धकाः द्यनाच्वनां छु याये ? उसिं उसिं सना मजूतले थथे हे जुयाच्वनी । बुराम्ह न्हाचः हे दनाः थाहां वंम्ह छु यानाच्वन थें मस्यु ।" लतंमाया अजि याकःचा भुतुभुतु हाहां धिकिहिं दन ।

लतंमाया अजि खासा पलाखं बाथरुमय् वनाः ख्वाः सिलाः क्वथाय् दुहां वल । ख्वाःहुसां ख्वाः हुयाः सिन्हः छपता तीत न्हाय्कंन्ह्यःने दं वन । न्हाय्कनय् थःगु ख्वाः खनाः थःगु ख्वाः हे मखु ला धै थें ताल । मचायेकं हे वया ल्हाः कपालय्, न्यतालय्, मिखाय् थित्तु थियाः क्वथीक स्वयाच्वन । "हरे शिव ! गन्याःगु ख्वाः गथे जुयावन ?" उफ ! लतंमाया अजि 'सुइयाँ !' यानाः झसुकाः तल ।

लतंमाया अजि व न्हुच्छे अजापिं जंक्व फःपुले धुंकूपिं ज्याथजिथित । इहिपाः यानाः खुइदँ मयाक्क नापं च्वने धुंकूपिं इपिं । तसकं छसः हाःगु पाखाय् च्वपिं चखुं बखुंचातय्सं ताःगु खइ मखु । बुरिम्ह मफु ख्वाः वयेक द्यना च्वंगुलिं न्हुच्छे अजा न्हापां दनाः पुजा क्वथाया ज्या सिधयेकाः क्वथाय् दुस्वः वन । भिंखुदँ दुपिं ल्यासेचात थें लतंमाया न्हाय्कंन्ह्यःने दनाः उखेंथुखें छ्यं चाःहीकाः तुंक तुंक ख्वाः स्वयाच्वंगुलिं न्हुच्छे अजायात तसकं अजुगति चाल । घौपलख ला न्वनि मवासे मुसुमुसु न्हिलाः लतंमायायात स्वयाच्वन । न्हिले पी मफत न्हुच्छे अजायात, छ्वाराक्क न्हिलेवल । लतं अजि झसंक वन । ख्याः याये थें बुरियात खँ थ्वकल- "थौं जिमि बुरियात छु जुल ? न्हाय्कं न्ह्यःने च्वनाः घुँ कयाः न्हाय्कं स्वयाच्वंगु आः हे मखु का । भिंन्हय्दँ दुबलय् इहिपाः यानाः थ्व छेँय् दुहां वयागु लुमना च्वन कि छु ?"

म्हिगः म्हीग न्हुच्छे बुरां न्त्यागु धाःसां उसि मचाःम्ह लतंमाया बुरियात थौं ख्याः मफात । लतंमायाया म्हुतुं बुलुहुं नुगः थुंदीगु सः पिज्वल- "थ्व बैसय् नं थथे ख्याः यायेगु हिसि दुगु खँ खः ला ? भिंन्हय्दँचा दुबलय् थ्व छेँय् दुहां वयाः न्हय्न्हय्दं गुबलय् जितः लिफ्याः वल धकाः लुमंका च्वनागु । बुरा, छं जिगु ख्वालय तुंक गुबलें स्वया ला ? बुँज्या यायेत दयेकातःगु द्यां थें जिगु कपालय् ध्वः ध्वः ला कय्कुना च्वन । न्यतालय् मचातय्सं घ्वाइँ म्हितेत च्वयातःगु प्यकुं प्यकुं लाःगु क्वथाचात थें छ्यंगू सेसेकुन । मिखा नं गथे जुयावंगु थ्व ? गुलुभौया मिखा थें त्वाल्लं च्वनाः छचाःख्यरं हाकु सुपाँचं त्वपूगु थें हाकुसे च्वं । थथे भी गुबलय् जुल भीसं वाः मचाः । स्वये मजियावंगु ला छखे ति रे । बः मलाना वंगुलिं जि तसकं नुगः ख्वः । छु याये मफया वन । म्हिगः वसः ह्यू वःम्हेसित

जा बजि नकेत छता निता अप्वः घासा ज्वरे यायेमाल । थौं जि तसकं सने मफत । थथे बुराबुरित जक च्वनाः थःथम्हं थुयाः नयाः ज्या ख्यलय् जुइ ला ? प्यम्ह मनूया न्ह्यःने तसकं बां मलात । काय् भौपिन्त खँ न्ह्यथने माल ।"

लतंमायां नुगः मछिंका च्वन धैगु खँ न्हुच्छे बुरां थुल । नुगः क्वतुना मवनीगु नं गन ? स्वम्ह काय्, स्वम्ह भौ, खुम्ह छय्पिं, थः निम्ह, नापं भिंप्यम्ह जः दुगु भ्रः भ्रः धाःगु इमिगु छेँ । थौ मत मच्याःगु छेँ जुल । छकू क्वथां अप्वः निकू क्वथाय् मत च्याके म्वाःल । अय्सां सुयात छु धायेगु ? न्हूगु छेँ दँदं फुक्कं काय्पिं, भौपिं थः थः मचाखाचा ज्वनाः पिने च्वं वन । न्हाय्कं न्ह्यःने दनाः ख्वबि हायेकाच्वंम्ह लतंमायायात खाताय् फ्यतुकल । मतिनाया सलं बुरियात न्हुच्छे बुरां खँ थुइकाच्वन- "स्व लतंमाया, भ्रीं काय्पिं छम्ह नं ल्वानाः ख्यानाः प्याहां वंगु मदु । बालं च्वं वंगु नं मखु । काय्पिनि फुक्कस्या म्ह्याय् काय्पिं तःधी जुयाः क्वथा मगाना वल । थः थःगु पौरखं न्हूछेँ दनाः च्वं वन । बांलाःगु हे खँ खः । लतंमाया ! छं सि हे स्यू चखुं बखुं प्वालय् खैँय् थ्वतले जक थाय् गानाच्वनी । खेँचं मचा थ्वयाः तःधी जुलकि थम्हं नसा माले फतकि इपि थः हे ब्वयावनी । मवंसा छप्वाः चखं बखुं प्वालय् ग्वःम्ह मचात न्ह्यनी ?"

सिनाज्याबलय् पितिपिति वा वयाच्वनी थें मदिक्क ख्वबि हायेका च्वंम्ह बुरिम्ह तिरियात न्हुच्छे अजां ह्ययेकेत मेगु खँ न्ह्यथन- "स्व ! लतंमाया ! जिं मथूगु मखु सिथि नखःबलय् भौपिं छय्पिं स्वां सिन्हः कायेत मवःगुलिं छं ख्वाः चमकं । मखंक मखंक ख्वबि हुइगु जिं वाःचाः । छंगु ख्वबिलु ख्वाः स्वयाच्वने मालकि जितः गुलि म्हाइपुइ, छं धा सा । ज्याकुथिं लिहां वयाः काय्पिसं द्यःयागु स्वां काः वल । व हे तःधंगु खँ जुल । भौपिं छय्पिनि सुयां नं लिमलाः हं । भ्रीसं सुयात छु धाये ? आम्थे नुगलय् खँ वायेकाः म्हं मफत धाःसा जितः हे थाकुइ ।

न्हुच्छे बुरायागु खँ न्यन्यं लतंमायाया हियूगु नुगलय् फसं गाला थें सिचुया वल । ख्वाःहुसां मिखा हुहुं लतमायां नुगलय् मन्ह्यंगु खँ प्वंकल-

“बुरा । छं धाःगु खँ जिं मथूगु मखु । जिं नुगः ची मफुगु अथें मखु नि । छम्ह निम्ह यायां स्वम्ह मस्त दसेंलि जिं बांलाःगु जागिर त्वःताछ्वया । कुकुमाखां थः भ्रू जुइक वाफसं दायेकाः नं पपू चकंकाः खाचातय्त त्वपुयाः ब्वलंकी थें भ्रीसं नं स्वम्ह काय्पिन्त त्यासा काकां उतिग्यंक ब्वंकाः इलम याका । न्हूछेँ दँदं काय्पिन्सं थः जहान व मस्त ज्वनाः याउँक पाखा लित । मांबौ निम्ह जक इमिगु जहानय् दुमथ्यात । छम्ह कायं हे ‘मांबाःपिं याकःचा च्वने मजिल, जिपिं नाप च्वं वा’ धाये मफु । न त जिपिं मांबाःपिंनाप च्वं वये धायेफत । न्हिनय् नं निभाः बी फैगु भ्रीगु ई जुइधुंकल धैगु इमिसं वाः मचा । भ्रीसं ला वामाँ हे पिना थें च्वं, गथे घाँय्माँ जक बुल । तजिलजिया लः बी मफुगु खः ला ? ‘दतले कुचाः मन्तकि बिचाः’ याइगु जुल ।”

न्हुच्छे बुरा थः कलाःयात दुनुगलय् थ्यंक थुइका बीत थःगु बिचाः प्वंकाच्वन- “लतंमाया ! छं अभ्र हे खँ मथूनि । माया मतिना धैगु लः थें च्वं क्वय् जक बाःवनी । क्वं च्वय् बाः वनेत थाकु । छं स्वयेबलय् भ्री काय् भौपिं नाप च्वनेदत धायेवं सुख सी धकाः बिचाः यानागु ला ? सा व मेय् नापं खुसि छी फै मखु । नसात्वँसानिसें हनेचने यायेगु, सहलह यायेगु छुं नं बुराबुरितनाप मिले जुइ थाकुइधुंकल । बुराबुरित छ्वालुक्क, न्यालुक्क, नाइक, क्वाक्क इलय छभ्वाः छप्यय् नयेमाःपिं । इपिं ल्यासे ल्याय्म्ह तिनि । न्ह्याःसा थुयानइ, म्हाःसा पिने नइ । कौलां ज्यःनाः च्वतुक्क न्हिच्छियात गाक्क सुथय् हे छत्थुं नयाः नं वनेफु । पालुक्क, पाउँक, मसलादार च्वाक्क सवाः वयेक नयेत्वने यायेमास्ते वइ इमित । न्हिच्छि थी थी नसा ज्वरे यानाः नकाच्वने फै मखु । इपिं तसकं लिमलाःपिं । ज्याकुथि, ब्वनेकुथि, क्याम्पस वनेत इपिं फुक्क सुथय् हे पिहां वनी । न्हिच्छि ला भ्री निम्ह हे च्वनेगु । सनिवार व मेमेगु विदा वइबलय काय्, भौ, छय्पिं चाःह्यू वने मास्ते वइ । होटलय् नः वने मास्ते वइ । जिपिं नं वये धाये मज्यू । पिहां वनेन्ह्यः भ्रीत नसात्वँसा न्ह्यचीके माल । भ्री ला इमित गलः घाके थें जुइ । ज्यूसा जाप्यलय् वःगु फिगःचा थें लिकयाः वांछ्वये मास्ते वइ । छथाय् द्वँ चिनातःगु थलबल थें तां तिं जुयाः थलबल पकुचिनी । चाया थलबल जूसा तः हे ज्यायेफु । भचा भचा ल्यं

दनिगु माया मतिना नं फसं पुइका यनी । उकिं बुरि, फय्धाः न्ह्याःपाखे न्ह्यज्याये सयेकि । निभाः लूपाखे जनफाः पाये सयेकि ।"

लतंमायायात अर्ति बुद्धि बिब्युं न्हुच्छे अजाया म्हुतु त्यानुल । घौपलख निम्हं सुम्क । भतीचा भ्कासु लनाः न्हुच्छे बुरां हाकनं मतिनां भय्ब्यूगु सलं न्ववात- "लतंमाया । भ्की निम्ह जक जुल धकाः छं नुगः मछिंके मते । इहिपाः यानाः थ्व छेँय् दुहां वःबलय् छ व जि जक खः । आः नं छ व जि निम्ह हे जक । दथुइ खंगु फुकं किपा स्वयागु धकाः भाःपिना च्वँ छं । खः भ्कीपिं थौं गुँच्वय् च्वंगु निभाः जुइधुंकल । जि न्हापा बिनावन धाःसा भ्वखाचं थुंगु धरःग्वाराया प्वःका चातावाना च्वं थे छ सासः छम्हू ज्वनाः म्वानाः नं सिना थें जुयाच्वनी । छ न्हापां वनधाःसा जि हाःनाः मदुम्ह देगःबखुं थें याकःचा भुग्लुं च्वनाः कू नयाः छंथाय् वयेगु ई पियाच्वने । व इलय् भ्कीगु दुःख धाःसा ग्यानपुसे च्वंगु सुयातं कने मछिंगु दुःख जुइ ।"

ला व लुसि बाइबलय् सहः यायेमानिगु स्याःनुगः लुमंकाः न्हुच्छे अजाया मिखां पाखा हायेकाच्वन । लतंमाया अजिं व धाये थ्व धाये मसिल । ख्वबि दीधुंकूगु लतंमाया अजिया मिखां नं हाकनं ख्वबि सुलल बाः वल ।

ने.सं. ११४० दिल्लागाः एकादसि, बसुबार ।

खायूदुने माकुसवाः

“च्या त्वनादी सिधल ला मांपिनि ? सिधःसा थन सोफाय् फ्यतू भासँ। जि लिमलाःगुलिं उखुन्हु वंगु वालय् हि जाँचय् याये मखन। चिनिल्वय् नं गुलितक थाहां क्वहां जुयाच्वन थें ? तःन्हु दत ब्लडप्रेसर नं जाँचय् याये मखं।” काय् आखेनं मांबौयात चिनिल्वय् व ब्लडप्रेसर जाँचय् यायेत माःगु निता मेसिन, ल्याः च्वयेत कापि व च्वसा ज्वनाः सोफाय् फ्यतुल।

“बाबु जिमि ला च्या त्वनेसिधल। हथाय् पथासं थ्व ज्या निं छाय् यायेमाःगु ? छिमि च्या त्वने सिधयेकि। सिलुया च्या त्वनेत छन्त पियाच्वन। छं इलय् च्या त्वनाब्यूसा सिलुयात अःपुइ। छ धाःसा च्या त्वनेत वास्या वास्या जुयाच्वनीगु। अले सिलुया च्या त्वनेगु ई व जा नयेगु ई नापनापं लाः वइगु।” मांया नुगलं भौपाखे मतिना बाः वन।

"मखु, मखु, मां ! जि न्हिनय्‌यात बजि ज्वरे यानाच्वना, ल्हाः दी मज्यूनि । लिपा जुलकि छिकपिनि काय्‌या ज्याकुथि वने त्ययावइ । मचातय्‌त ब्वनेकुथी तयेयंकेगु ई नं जुइ । जिमि च्या त्वनेगु भचा लिबातं छु जुइ ? मांपिनि यायेमाःगु ज्या सिधयेका दिसँ । वाः वाः पतिकं ब्लडप्रेसर व चिनिल्वय्‌यागु ल्याखं तये मफतकि डाक्टर तं चाइ ।" भुतूक्वथां भौमचा सिलुया सः थ्वल ।

स्वंगू जेनरेसन दुगु व छेँ उकिसनं तजिलजि व संस्कारया मालं छाय्‌पिया तःगु व छेँ । मांबौपिनिगु म्हुतुं पिज्वःगु वचनयात न्ह्याबलें शिरोपर याइपिं काय्‌भौ । मांबौपिसं नं काय्‌भौपिनिगु खँयात त्वाःथले मछाःपि । मांबौ निम्हं काय्‌या न्ह्यःने सोफाय् फ्यतू वन । आखेनं निम्हेसित ब्लडप्रेसर व सुगर ल्वय् नितां मेसिनं जाँचय् यात । लिच्वः ला आखेयात पत्याः याये थाकुल । छुं भतिचा ई बिचाः याये थें यानाः आखे वाताहां च्वन । हाकनं छकः लिसा कयाः प्रेसर व सुगर नितां जाँचय् यात । व हे लिच्वः वल । आखेनं मांबौपिन्त मन्यँसे च्वने मफुत- "मांबाःपिन्सं छु पीर कयादिया ? छु भपियादिया ? 'नये मयःनि' धकाः इलय् नयेत्वने याना मदिल जुइ मखु ला ? छिकपिनि निम्हेसियां ब्लडप्रेसर व सुगर नितां यक्व दयाच्वन । डाक्टरं छु धाइगु जुइ ? मांबाःपिन्त वास्ता मयाः थें जुल ।" आखेनं दिक्क चायाः सासः ल्हात ।

"छिं आम्थे धयादी मते । मांबाःपिन्सं नये मज्यूगु छु भपी धकाः ? जिं हे ज्यःनाः, ब्यलि, बजि नकाच्वनागु खः । सुगर दुपिन्त भपीज्यूगु धैगु सुथय् बहनी कःनिया च्याखला, छ्वयागु दलिया (छ्वयागु कुचाकुचा), छुचुंमरि, पाउरोटी, न्हि छगः खेँय्, छकूनिकू सिसाबुसा ला खःनि ! मांबाःपिन्सं भपियादीगु । मेपिं बुराबुरिपिन्सं थें व मयः थ्व मयः, व मसाः थ्व मसाः गुबलें धयादी मखु । प्रेसर सुगर अप्वः जूगु मेगु हे हुनि जुइ ।" माजु बाःजु पँ लिनाः सिलुं आखेयात लिसः बिल ।

"छु जूगु ले थ्व, सिलु ? छं छकः नं जाँचय् यानाः स्वये कि छु ? जिं ला निकः निकः मछि स्वयागु खः । ब्लड प्रेसर च्वय् १६० दुसा क्वय् १००

हे दु । सुगर नं १७० दु । मांया ला अफ्व: दु । ब्लड प्रेसर व सुगर यक्व दतकि न्ह्यागुं जुइफु, बांलाक बिचा: यायेमा: धका डाक्टरं धयाह:गु दु । क्यंवने धा:सा लकडाउनं याना: क्लिनिक फुक्क मचाये धुंकल । छु यायेगु ग्व ? जिं ला बिचा: हे याये मफुत । काय्‌नं ख्वाउँक सास: ल्हाना: न्हातिका ख्युंकुलिं मांबौया नुग: काइँइया मिनावल । नायूगु सलं मामं लिस: बिल- "जिमिसं पीर कायेमा:गु छु खँ दइ बाबु ! छ थें न्या:म्ह कलियुगया श्रवण कुमार ज्व:म्ह काय्‌ दु । लक्ष्मी थें न्या:म्ह भौमचा दु । हेरामोति थें न्या:पि छय्‌पिं दु । जिपिं थें भाग्यमानिपिं बुराबुरित थन त्वालय्‌ मेपिं सु दु ? नये मज्यूगु मनिंगु छुं मनया जिमिसं । बुराबुरि जुयावनकि थथे हे ख: बाबु ! छं नुग: क्वतुंके मते ।

मामं काय्‌यात नुग: तया: खँ ल्हा:सां जूगु खँ नुगलय्‌ हे थाकात:गुलिं बौम्ह सुम्क च्वने मफुत । आखेयात बौम्हं नुगलय्‌ उलिउलि सनाच्वंगु ख:गु खँ ब्वयाबिल- "ख: बाबु, छिमि मामं धा: थें जिमित छुं पीर मदु । अय्‌सां छिमि मामं सुकूधन्दा कयाच्वन । उखुन्हु भ्मी क्वथाय्‌ मुना: कोरोना ल्वय्‌याग‍ु खँल्हाबल्हा जुल । कोरोना ल्वय्‌ अप्व: याना: बुराबुरिपिन्त पुनेय: । मेगु ल्वय्‌ दुपिन्त ला भ्मन याकनं पुनेय: । गनं वने मज्यू । सुं नापलाये मज्यू । लकडाउन याइगु इलय्‌ ब्वनेकुथि, ज्याकुथि, पस: फुक्क हे तीगु जुल । ब्वंवने मखनकि मस्तय्‌त गुलि जक म्हाइपुइगु जुइ । ज्याकुथि तितकि तलव नं वइगु ख: कि मखु ? तलब मवलकि छिमित गुलि जक थाकुइगु जुइ । वास: खर्च उतिकं मा: जिमित । काय्‌ भौपिन्त थाकूगु स्वया च्वनेमाल । थथे पीर कया: छिमि मां ग्व:न्हुमछि दयेधुंकल, न्ह्य: वइगु वास: न:सां न्ह्य: वयेके मफया च्वंगु । न्ह्य: मवया: फाताफाता पुलाच्वंम्ह छिमि मां खना: जित: नं न्ह्य: मव: ।"

'जूगु ख:गु खँ' काय्‌यात प्वंकेधुंका: बौया नुग: प्वंगु धम्प थें याउँसे च्वन ।

कोरोना ल्वय्‌ व लकडाउन जुइगु खँया सुकूधन्दा कया: मांबौपिनि ब्लडप्रेसर व चिनिल्वय्‌ थाहां वंगु हुनि सिया: काय्‌भौपिं न्हिल । "हत्यरिका"

धैथें छयं हीकाः मांबौयात मतिना व कर्तव्यबोध ल्वाकज्याःगु लिसः बिल- “भीगु देसय् जक मखु हलिमय् हे थ्व ल्वय् न्यनाः वनाच्वंगु खँय् छिकपिसं पीर कयां साध्य जू ला ? ग्वयातःगु ताः चायेकेत ताःचा ला अवस्य दइ । ख्युंगु लँय् ववं अथें जः खनेदइ । कोरोना ल्वय्या वासः मलूतले जक ग्यानपुइगु खः । वासः दतकि ला कोरोना धैगु सेय्खंल्वय् थें जुइतिनि । न्हापा न्हापा दुगु ग्यानपुगु ल्वय्त थौंकन्हय् खने मदयेधुंकल, वासः दुगुलिं । निलाप्यला लकडाउन जुल धायेवं भी भःभः न्हुइ मज्यू । गाः मगाः, चाः मचाःया पीर कायेगु छिकपिनिगु ई मखये धुंकल । जिमिसं माःगु व्यवस्था याये । काय्या बुद्धि धिसिलाःगु खँ न्यनाः मांबौपिं निम्हं संतोषया सासः ल्हात ।

लकडाउन जूगुलिं छय्पिं ब्वनेकुथि वनेम्वाःल । काय्भौपिं नं ज्याकुथि वनेम्वाःल । सुथंनिसे बहनीतक छय्पिं न्यासि चाचां अजाअजिपिंनाप म्हिते दत । छय्पिं नाप न्हि छ्याये दयाः अजाअजिपिं लय्ताया च्वन । काय्नाप दुविस्ता खँ छगू ल्हायेत मांबौपिनि सनिवारतक पी म्वाःल । जहान परिवारनाप न्हिच्छि नापं च्वनेदयाः बुराबुरितय् नखःचखः वःगु थें न्ह्याइपु तायाच्वन ।

तच्छलाया न्हिथं लकडाउन नं ताःहाकः जुजुं वन । आखेनं उसि मचाःसे वाः वाः पतिकं मांबौयागु ब्लड प्रेसर व सुगर जाँच यानाः ल्याः तयाच्वन । न्हिया न्हिथं ब्लड प्रेसर व सुगर ल्वय् म्ह्व जुजुं वंगु पत्याः हे मजुया च्वन । मांबौपिन्त छुं धाइ मखु । अजुगति चानाच्वंगु आखेया ख्वालय् यत्थे सीदु । न्हापा जूसा थौं प्रेसर थुलि दु चिनिल्वय् थुलि दु धकाः मांबौयात कनाच्वनी । थौंकन्हय् काय्नं छुं मधाःगुलिं बुराबुरितय्गु नुगलय् कचिका थें स्वत्तु मत्तु स्वल । बौम्हं काय्या ख्वाः जक तुलुतुलु स्वयाः न्वमवाः । मांम्हेसिया नुगः ची मफत, चिसलं न्यन- “बाबु ! छं जिमिगु पीर तसकं कयाच्वं थे च्वं । थौकन्हय् नं प्रेसर व सुगर तसकं थाहां वनाच्वन कि छु ? बुराबुरि जुलकि भचा भचा ल्वय् ला द हे दइ नि । लकडाउन सिधलकि डाक्टर क्यंवने का मज्यू ला ?”

मांबौया माया वनेपुसे च्वंगु ख्वाः व, व याये थ्व याये मदुगु सः न्यनाः काय्भौ निम्हं मुसुहुं न्हिलाः धाल- मखु, मखु, मां ! जिपिं अजुगति चाःगु हुनि छिकपिनिगु प्रेसर व सुगर थाहां वनाः मखु, न्हिया न्हिथं पाय्छि जुयाः बांलाना वःगुलिं खः । नयेत्वने यायेगु ला न्ह्याबलें अथे हे खः । लकडाउन जुयाः जिपिं फुक्कं छेँय् दुगुलिं न्ह्याइपुयाः जक थथे जूगु खः कि ? काय्भौया न्हिलाख्वाः खनाः सुपाँय् चिलावंगु सर्गः यच्चुसे च्वनी थें बुराबुरितय्गु नुगः नं चकना वल ।

नकतिनि जक म्हुतु कतिका च्वंम्ह बौनं काय्यात खँ थ्वके थें बुरिया ख्वाः स्वस्वं धाल- "आः ला छिमि मांया न्ह्यः वइगु वासः हे नये म्वायेक न्ह्यः वः ।" बुरायात न्यंके थें मामं नं काय्यात लिसः बिल- "थौकन्हय् छिमि बाःया नं फ्वंगाय् छ्यं दिके मलाः न्ह्यःसः वः ।" मांबौया ख्यालि खँ न्यनाः काय् आखेनं नं कलाः सिलुयात खँ थ्वकल- "लकडाउन ला यक्व हे ताःहाकः जुइ थें च्वं, मखु ला सिलु ?"

ने.सं. ११४० गुंलाथ्वः पन्चमि, सनिबार ।

थौकन्हे, अंक २८८

सर्गः थ्यूगु नुगः

जितः माजुं स्यनाः क्यनातः थें क्वथाया बाः वलकि नसात्वँसा व भुतूज्वलं धुकूदंक तयेगु संस्कारयात जिं त्वःते मफुनि । ‘भौचा कुनाः श्राद्ध यायेगु छ्गं बानी गुबलय् जक त्वःफीगु खः ? कन्हय्कंस भौमचा दइबलय् नं थथे हे छ्गं बानी जुल धाःसा थःथितिं छन्त छु धाइ ?’ भाःतं जितः क्वात्तुक्वाइ । भुतूज्वलं न्यातजाः थ्यंक तयेयंकि, हान घलं करुवाय् लः थिना काये थें चिचीग्वःगु थलबल जायेकेत हानं थाहां वनेमाः । मांयात थाकु मजू ला ? यांथ्यां मस्यूनिपिं काय्म्त्याय्पिसं जितः न्ह्यसः तइ । भुतू प्यतजालय् खःसा धुकू न्यातजालय् खः । छपु स्वाहाने हे मखा ? प्यन्हुइ न्यान्हुइ छकः थाहां वनेगु ला खः नि । जितः उसि मचाः, जिं लिसः बीगु यानाच्वना । छिमिसं नं सीका ति ।

सयेका ति । न्याना हयागु बोरां, म्हिचां नसात्वँसा क्वकाकां नयेगु भिंगु लक्षणया चिं मखु, जिं मस्तय्त न्वाये थें धायेगु नं मत्वःता । याइ मयाइ इमिगु इच्छा ।

सुथसिया जाज्या सिधयेकाः भुतूया हलंज्वलंया प्वंगु थलबल ज्वनाः जि धुकुतिइ वनेत थाहां वना । प्वंगु थलबलय् जी, केँ, चिकं, घ्यः माःमाःगु हलंज्वलं नं जायेका । जाकि बाता जायेकेत बात्चां जाकि त्यपय् तुइत ल्हाः दुछ्वया । जाकि त्यपय् क्वथ्यंक फुनाच्वन खनिं । बात्चां जाकि तुयाकायेत त्यप भतीचा न्ह्यःने सालाकया । म्ह हे जिरिङ्ग वंक थपाय्फ्वःम्ह माकःचा खना, व माकःचा खनकि छेँय् ल्वापु जुइयः धकाः ल्वापुखिचा माकःचायात तुफिं दायाछ्वयेमाः धाइगु खँ लुमना वल । तुफिं पुना छ्वयेत जिं तुफि ल्ह्वना । 'लह्यूसा धर्म स्याःसा पाप' धाये थें माकःचा उसिक्क मसंसे च्वनाच्वन । न्हापालिपा जूसा मिखा फुति याये मलाः तुफि ल्ह्वने लाइ मखु, माकःचा वाल्ल बिस्युं वनी । व माकःचा तफ्वः, तग्वारा जक मखु फय् अप्वःगु बेलुन थें थी मलावं प्वात्त तज्याइ थें ज्वलंज्वलं च्वंगु वया भंगः खनाः, म्ह पीसे च्वनावल । स्वयेबलय् मचा थ्वके हथाय्म्ह माकःचा थें च्वं । जिगु ल्हातिं तुफि त्वःफित । मिखा हे फुति मयासे जिं माकःचा स्वयाच्वना ।

मचा थ्वकेत त्यपया ल्यूने सुरक्षित थाय् माकःचां ल्ययेसःगु खनाः जि अजू चाया । म्हिगः म्हीगंनिसें माकःचां माकःचिया जाः थानाच्वंगु थें च्वं । संगू थें च्वंगु सुका ज्वनाः माकःचा मफु मफु उसिहिं थाहां वनी । उसिहिं कुहां वइ । बुलुहुं हाकनं थाहां वनी । पलिं चिनाः छेँ दने सिधयेके थें छचाः व बाचाः तुलाः

क्वचायेकूगु थें च्वन । जिं माकःचिया जाः क्वथीक स्वया । छेँया दथु अंगः दइ थें माकःचिया जालय् नं दथुइ दथुइ सिन्का थें ज्याःगु प्यध्वः न्याध्वः खना । छेँया लुखाय्, भ्यालय् जालि खापा छुइ थें माकःचिया जालय् नं भुजिं, कीचा दुहां वये मफयेक मिखां खंके थाकूगु तँय् स्वया नं चिपूगु भुवाचां भुनातःगु दु । माकःचिया जालय् दथुइ लाक्क चीप्वाःगु ह्वःचा छह्वः नं दु । सायद थ्व फय्प्वाः जुइमाः । माकःचिया जाः स्वस्वं खप्पिसपिं दँकःमि, सिँकःमितय्सं दयेकूगु मनूतय्गु छेँ स्वयाः म्ह्व मजू थें च्वन ।

स्वस्वं हे माकःचा सने मफु ख्वाः वल । ह्याउँसे प्वालाप्वाला थीगु वया भंगः जालय् धिंकाः ल्हाःतुति उलिउलि संकाच्वन । ब्यथा जूम्ह मिसा वाथावाथा कनी थें माकःचा नं फितिफिति सनाच्वन । माकःचां मचा थ्वकीन थें च्वन । उकिं जिं स्वया हे च्वना । तर जिं स्वये मखन । चुकय् ग्यानापुक्क भौचा ल्वाःगु व मनूत कालाकुलु हाःगु सः तायेदत । सुथय् बहनी दुरुजा छप्यय् नयेत पियाच्वनीम्ह प्वाथय् दुम्ह भौचा लुमना वल । खिचां जक व भौचायात ज्वनाः थाथा माथा यात ला धकाः जिगु हंसं थाय् त्वःतल । नुगः भाराभारा मिन । स्वाहाने पतिइ तुतिं चू ला मचू ला जुइक चुकय् ब्वाँय् वना ।

प्वाथय् दुम्ह भौचां, तज्यानाः ज्याख्यलय् मदुगु पाइप दुने मचा थ्वकाः तयेधुंकल खनिं । मिखां मकंनीपिं ह्याउँसे च्वंपिं भौचिया मचातय्गु नँ तायाः मिजं भौचा वःगुलिं मिसाम्ह भौचां फक्व नं तःसः याना ख्यायेत हालाच्वन । मिजं भौचां मिसाम्ह भौचित न्ह्यपं ज्वनाः सात्तुसालाः मचातय्थाय् वनेत स्वयाच्वन ।

मचातय्‌त स्यायेत वःम्ह मिजं भौचायात मां भौचां कक्कुइ हे ज्वनाः थाथामाथा यानाः बस्वात । मचात थ्वकाः छघौ निघौ हे जाःगु खः ला मखु ला स्वयेबलय्‌ तसकं म्ह न्यलाः लिगि लिगि च्वंम्ह मिसा भौचायाके गनं वल व शक्ति ? मिजं भौचानाप ल्वायेत । जि वाताहां स्वयाच्वना । बल्ल मिजं भौचा बिस्युं वन । मचा थ्वकातःगु पाइपया दुने मां भौचां भेभेलुलुं दुहां वन । पिलाक्व फ्याराफ्यारा खाक्क जि थाहां वना ।

गबाय्‌त जिगु नुगः थलाः क्वलाः जुयाः नं हाकुक कुँ दन । बिचाः याना च्वँच्वं हे ब्यलि थुइगु ई जुल । धुकुतिइ त्वःता थकागु जाकि बाता व हलंज्वलंया थलबल तले काः वनेमानिगु ज्या नं लुमना वल । खासा पलाखं जि धुकुतिइ थाहां वना । न्हाचः स्वयाः वनाम्ह माकःचिया जाः हाकनं छकः स्वये मास्ते वल । तीजक जाकित्यप न्ह्यःने न्ह्याकाः माकःचिया जाः स्वया । माकःचिया जाः जायेक चिचीधिकःपिं माकःचात इल्ल थ्वका तयेधुंकल । मां माकःचा माकःचिया जालय्‌ यग्गाना च्वन । म्वाःनि ला सित ला धाये मफुत । चिचीधिकःपिं माकःचातय्‌सं मां माकःचायात प्यखें भुनाच्वन । 'नये पित्यात नये हजि' धाः थें मां माकःचायात सात्तुसाला च्वन । 'छिमित जिं जन्म जक बीफत । नयेगु छुं जिं बी मफुत । जिगु म्ह हे छिमिसं ब्वथलाः न' धकाः मां माकःचा चातावानाः च्वंगु थें जितः ताल । जि सात्तुवंम्ह मचा जुल । जिगु म्ह छम्हं गरखेसे च्वंक इमूचां न्याः थें जुल । जि नं स्वम्ह मचातय्‌ मां खः । व चिचीधिकःपिं माकःचातय्‌त थें जिं नं म्ह्याय्‌ काय्‌पिन्त नकेत्वंके मफुतकि, शिक्षादीक्षा बी मफयाः इलम याके मफुत धाःसा जितः नं थथे हे हयेकाः वइगु खः ला ? जिगु नुगलय्‌ मुगःचां छ्यात्तु छ्यात ।

ग्याःचिकुं पुनाः ल्हाःतुति याताप्याता जूसां जाकिबाता व हलंज्वलंया थलबल ज्वनाः भुतुली जि कुहां वया। बहनीया ब्यलि थुइ हे माल। मखुसा माकःचिया मचातय्सं थें जितः नं ... । जि मू हाल । याकनं याकनं जि ब्यलि बुकेधुन । जिगु नुगः हाकनं खुल्ल मिनावल। मचा थ्वकाः नं मिजं भौचानाप ल्वानाः घाःपाः जूम्ह भौचा लुमना वल। मां भौचायात नकेत चुंला व क्वाःगु जा बाताय् जायेक तया जि कुहां वना। जा दुगु बाताचा पाइपय् दुने तया जिं भौचित सःता- 'आ सू ... रि ... आ ... आ ...' निकः स्वकः सःता। भौचां जा नः मवः। हाःसः हीसः नं मदु। क्वछुनाः जिं पाइपया दुने स्वया। पाइपया दुने मचा थ्वकूम्ह भौचा मदु। मचात नं छम्ह हे मदु। क्वाःगु जा निगः नके धकाः वनाम्ह जि हिस्स जुल। नुगः हीसे च्वन। मिजं भौचानाप ल्वानाः धेधेचूम्ह मांभौचां गथे याना मचात ल्ह्ययया यंकल जुइ ? अझ ग्वःथाय् जक यंकेमानि जुइ ? छम्ह मखु निम्ह मखु प्यम्ह प्यम्ह मचात गन थ्यंक ल्ह्ययया: यंकल जुइ ? मिजं भौचां मचात खनी धकाः मखा जुइ, थःगु ज्यानया च्यूताः मतसे मां भौचां थथे याःगु जुइ। धन्य मांया मतिना । मांया माया सर्गः स्वयां तःफाः । समुद्र स्वयाः तःजाः खनिं। मचातय्त मामं सर्गः हे ल्ह्वनाच्वं थें जितः ताल।

ने.सं. ११४० यंलाथ्वः खस्थि, सोमबार।

लुँध्वाका, अंक ११९

अजिया किपा

“य बाबा ! प्रज्ञा ! अन सु वल ? स्वसा स्व, मैंयाया मां वल । माम् हामू यायेत मामं बुइ या:वल । ग्यानि जुया: मांनाप हापु हाम् हाम् या: हुँ न्हैं ! ज्ञानि ख ला जि हेरा ?” मुलय् च्वातु च्वाना: म्हिताच्वंम्ह छय्यात अजिं मन्चा ज्वना: थस्वका: मचाया मांयात क्यन । मचाया न्यतालय् अमृत सवा: वयेक अजिं चुप्पा नल । बी हे मंमदयेक मचायात मांम्हेसित बीत्यन । छय् प्रज्ञां “म्हा: ! म्हा: ! अजि ! अजि ! अजिनापं ।” ल्हा: निपां फाताक्क फहीका: अजियात म्हं धिंकल । अजिं छय्यात थ:पाखे हे सालाकाल । अजिया ग:पतय् स्वतिक्क घय्पुल । मांम्हं मचायात जवरजस्तिं सालाकाल । मचा प्याँय्क ख्वल । अजिया नुगलय् थुं दित । “म्वा:ल ! म्वा:ल ! मचायात ख्वयेके मते बा: । नुग: पिपि च्या: । जिं हे बुयाहये मचायात । सय् हिँ मचा...” अजिं मेगु धाये मलात । मचा नं काये मला: । “म्वा: म्वा: मां ! आवंनिसे धा: धा: थे याका तयेमज्यू । धा: धा:थे यायेगु बानि जुलकि मचा न्ह्यसें

छुयाः हारां जुयावनी । मचाया बानि स्यनावनी । तःधी जुलकि तसकं जिद्धिवाल जुइ ।" मचाया मामं अजियात लिसः ब्युब्युं मचायात ख्वयेक ख्वयेक बुयायंकल । भौया खँग्वलं अजिया नुगलय् ह्याउँक छुयातःगु नालां चुइँक पू थें जुल । मिखा लःलः धाल ।

काय्यात इहिपाः यानाः तःदँ लिपा तिनि अजि धायेकेगु धनमायाया कपालय् सुर्द्यः लुल । वा, फय, निभाःया छुं च्यूताः मतसे मंगलबारपतिंक लाइनय् च्वनाः गनेद्यइके वनाच्वन । ध्यबा व लड्डु जक छानाः द्यः भाग्यायेगु धनमायायात लुमधं । समय्बजि, हाम्वःया लड्डु, सितुमाः, लैं छपु, दक्षिणा दां सकतां तयाः पुजाभः ज्वनाः दं दं हे द्यइके वनाः दुम्ह छय् । मिसामचा थिकेगु छैंय् बूम्ह छय् मिसामचा । छ्यनय् तये ला, ब्वहलय् तये ला, नुगःपाय् स्वथने ला यानाः धनमायां छय्यात सुसाःकुसाः यानाः ब्वलंका च्वन । मचा बुयाः स्वला लिपा अफिस वने माःम्ह मचाया मां । मचाया मांबौनाप स्वयाः नं अजिनाप ई न्ह्यानाच्वन । मचां ल्हवत, फात, ख्वल धकाः गुबलें उसि मचाःम्ह धनमाया । मचा ब्वलना वःलिसे द्यंसां, दंसां, नकूसां, म्हितूसां अजिया किचः मदयेकं मगाःम्ह छय् । अजियात नं छय्या जः मखलकि मत मदुगु छैं थें च्वं । छय् छन्हु जक पाजुपिन्थाय् वंसां द्यः मथीगु चिकुलाया न्हि थें अजियात म्हाइपुइगु । छय् व अजि सल्लामाय् थाकुराः प्यपुनी थें । अजिया नुगलय् छय्या निंतिं बुंगाःचाय् लः थें बुयावःगु मतिनायात भौमचां गुइँनिंगु गसू दयेकाबिल । खःगु धाःगु ला मखुगु धाःगु ला धनमायां थुइके मफुत ।

काय् व भौमचां ब्यलि यायेत धनमायायात सःतल । भाजनय् वाःता संके थें नुगलय् खँ वायेकाः मंमदु मंमदु ब्यलि यायेत भुतुली वन । काय्नाप फ्यतुनाः जा नयाच्वंम्ह धनमायां निप्यय् जा हे घुर्के मफुत । गःपः तपुया वल । जुरुक्क दनाः जा दुगु भु चिप गालय् तयाः धनमायां म्हुतु च्वलाः थःगु क्वथाय् वन । काय्भौपिनि ख्वाः ख्वाः स्वल । स्वाहाने क्वमचाःबलय् माजुयात न्यंके थें भौमचां भाःतयात खँ थ्वकल- "जिं ला खःगु खँ धयागु खः । मचा बुयावयेत मांयात थाकुइ धकाः जिं मचायात कयाहयागु खः ।" भाःतया न्ह्यःने कलाः भिंमनू

जुल । न्ह्याबलें थें बहनी न्ह्यः वयेकेत छ्ययात अजियाथाय् तयेहल । धनमायाया लिकुनाच्वंगु ख्वबि बाः वयाच्वन । धनमाया वाक्कु छिनाः न्ह्यःवः पहः यानाच्वन । छय् प्रज्ञा "अजि ! अजि !" धाधां अजिनाप प्यपुंवन ।

छय् प्रज्ञाया निदँबुन्हि लच्छिति जक मानि । छय्यात थ्यनेत छय्या छ्यनय्, म्हय्, तुती वास्या वास्या यानाः अजिं थःगु नुगःखँयात बाखं कने थें छय्यात न्यंकाच्वन- "बाबा ! जि हेरा ! जिमि पुतायागु निदँबुन्हि वइन । मैंया बाबायात छु छु यः अजिं हयाबी । छन्त साइकल यः ख ला ? क क यायेत ह्याउँगु, वाउँगु, म्हासुगु किपा दुगु सफू नं यः । न्हूगु नाना नं यः । छन्त चकलेट नं यः । अले... अले... अँ ततःग्वःगु बेलून ला झन हे यः ख ला बाबा ?" मचां थःगु नुगःखँ थूगु खः कि मखु अजिं वाः मचाः । म्हय्, तुती वास्या वास्या याना ब्यूगुलिं खः कि अजिया मतिनाया क्वाःजलं लुमुगुलिं खः छय् प्रज्ञा याउँक न्ह्यः वयेकल । मांबौनं मचायात बुया यंकीगु गुबलें गुबलें अजिं नं चाइ मखु । अजिया थ्व न्हिज्या हे जुल ।

छय्चा सुथय् दना वइबलय् न्ह्याबलें धनमायाया सुथया यायेमाःगु ज्या सिधयेका च्वनी । थौं नं अजिया क्वथाय् छय्यात तयेहल । थौं अजि द्यना हे च्वन तिनि । "मां, दना मदियानि ला, म्हं मफु कि छु ?" भौमचां माजुयात सःतल । धनमायां लिसः मब्यू ।

"मां दनादी मत्यःनि ला ? तसकं न्ह्यः वयाच्वन कि छु मांया ?"

भौमचां माजुया म्हय् गिलिगिलि यात । मचां नं- "अजि ! अजि ! जि वये अजि !..." अजिया म्हय् धितुधिना च्वन । तर अजिं वास्ता इस्ता मयाः । भौमचायात थौ तसकं अजुगति चाल । भौमचां "हानं छकः मां...मां । छाय् न्वःमवानागु ?" म्ह फहीकल । ल्हाः व छ्यं याताक्क वन । भौमचा थाऱ्हा न्हुल । मचायात लुचुक्क बुयाकाल । "मांयात छु जुल थे याकनं कुहां झासँ ।" मचाया मां लाय्लाय् बुयाः भाःतयात सःतल । मचां न अजियाके वने मखनाः 'अजि ! अजि !' धकाः ख्वयाः अजियात ल्हाः बियाच्वन ।

धनमायाया कायनं डाक्टर ब्वनाहल । धनमायायात जाँचय् यात । डाक्टरं थःगु छ्यं कान्तां दब दब थें हितु हीकाः धाल- "थ्व हर्ट आटाक खः । अस्पताल यंकाः छुं ज्या जुइ मखुत । ख्वाः त्वपुइका बिल । ह्वाँय् च्वाँय्या ख्वःगु सः तायाः त्वाःबाः जःलाखःलाया मनूत थाहां वल । सातु वनी धकाः मचायात पाजु मल्जुपिंथाय् छ्वया बिल । ज्वलिंज्वःपिं मचात दुगुलिं पाजुया छेँय् न्हिच्छि ला प्रज्ञा न्ह्याइपुक्क च्वन । बहनी जुया वःलिसे नयेत व द्यनेत मचां अजि लुमंकल । मांबौ नं मदुगुलिं मचायात ह्ययेकाः थ्यनेत तसकं थाकुल । न्ह्यः वःसां मचा न्ह्यलय् ख्वयाहल । पाजु मल्जुपिन्त चा छ्वयेत तसकं थाकुल । कन्हय्खुन्हु सुथंनिसें ला मचायात नकेत्वंके छुं याये मफत । "अजि… अजि… अजियाथाय्… अजियाथाय्… ।" मचायात ख्वःगु दिके मफत । कपाः नं भचाभचा क्वानावल । पाजु मल्जुं मचायात मांबौया छेँय् तये यंकेगु करं हे क्यन ।

थःगु छेँक्वय् थ्यनेवं, मचा लय्ताःगु उलिथुलि हे मदु । स्वाहानेंनिसें मचां "अजि ! अजि !" धकाः सःताः स्वाहानेय् ह्वासा ह्वासा थाहां वन । अजिया क्वथाय् स्वसें दुहां वन । क्वथाय् अजि मदु । खातां, लासाफांगा चीकातःगु प्वंगु क्वथा खन । अजियागु किपाय् स्वांमाः क्वखायेकाः मत च्याकातःगु खन । मचां आताहां स्वयाच्वन । मचां छुं हे मथुल । मचां बौयात स्वयाः न्यन "बाः ! अजि ग्व ? बौनं मचायात लुचुक्क बुयाः कसिक्क घय्पुयाः ख्वबिया हिति हायेकल । अय्नं मचा मच्वं । बौया म्हं मचा कुहां वल । मेगु क्वथापतिकं अजि माः वन । अजि मदु । अजिं "हजुर पुता मधाःगुलिं स्वाहानेक्वय् च्वनाः स्वाहानेय् थस्वयाः सःतल । हानं सःतल "अजि… अजि…" छेँय् वयाच्वंपि मनूत फुक्कस्या मिखा प्यात । मांम्हेस्यां मचायात जुरुक्क बुयाः कःसी पितहयाः ह्ययेकेत धयाच्वन "बाबा ! प्रज्ञा ! अजि हुंकन सर्गतय् तिमिला भावायाथाय् वन । हन्चा तिमिला भावानाप मैंयायात अजिं नाप लाःवइ खं ला ! मैयां अजियात ज्वजलपा यानाः 'जि' धायेगु का न्हैं ?" मामं छु धयाच्वन मचां छुं मथू । फुक्कस्यां मचायात फक्व ह्ययेका च्वन ।

बहनी जुल । मांबौ न्ह्यःने दयाः नं मचायात नकाः थ्यनेत तसकं थाकुल । बल्ल बल्ल थ्यने फत । सुथ न्हापां मांबौ दना वःबलय् मचा लासाय् मदु । मांबौ निम्हेस्या सातु वनाः प्वाथय् च्वंपिं किमि हे सित थें च्वं । निम्हेस्यां जिवय् हंसं हे थाय् त्वःतल थें च्वन । ल्हाः तुति फ्यारा फ्यारा खात । “बाबा प्रज्ञा ! प्रज्ञा छ गन ?” धाधां मांबौ निम्हेस्यां छेँया फुक्क क्वथाय् मालाच्वन । अजिया क्वथाय् खापा चालाच्वंगु खन । मांबौ निम्हं हथासं अजिया क्वथाय् ह्वब्वाः वन । मचा ला मुलपतिं थ्यानाः अजिया किपा थःगु मुलय तयाः चिपागु नायूगु ल्हातं किपाय् पाता पाता दायाः किपानाप म्हिताच्वन ।

ने.सं. ११४० यंलागाः अस्तमि, बसुबार ।

थौकन्हे, अंक २८५

भिं भौमचा

थःछैँ असंत्वालं थःगु छैँ क्वहिति त्वाःतक लिहां वयाच्वंम्ह ल्हुतिमायाया लँय् स्वयाः नं सारि पसलय् मिखा ब्वयेकाः वयाच्वन । न्हून्हूगु सारि खानातःगु पसलं ल्हुतिमायाया मिखा व नुगःयात सात्तुसाला च्वन । मखंत्वाःया महाद्यःया न्ह्यःने च्वंगु सारि पसःन्ह्यःने थ्यंबलय् वया पलाः अलकत्राय् प्यपुं थें जुल । न्हाय्कंदुने ब्वयातःगु हि थें ह्याउँसे च्वंगु रंगं जाःगु सारी च्वलाकुछि जरि बुट्टाया किनारा दुगु । उकिसनं पाछायेगु च्वः नं दोपत्ताय् थें जरिं जाःगु खंबलय् ल्हुतिमायाया नुगः ची मफुत । ल्हुतिमायायात न्हाय्कं पिने जक सारि स्वयां लुमधन । पसःदुने हे पलाः न्ह्यात । म्वहनी नखःबलय् तःथाय् द्यइके वनेमानिगु लुमना वल । सारि त्वःते हे मास्ति मवल । सारिया मू क्वकायेत साहुजिनाप ताउत हालाच्वनेत ल्हुतिमायाया ई मदु । साहुजिं

धाक्व हे मू पुलाः सारि न्यात। थःत जक मखु भौमचा नःलियात नं छत्वाः। म्ह्याय् दुगु मखु। ल्हुतिमायां भौमचायात हे म्ह्याय् भाःपिया च्वन। मिसामचा मदुगु छेँय् भौमचा दुहां वःबलय् ल्हुतिमाया व वया भाःत लय्ताःगु उलिथुलि हे मदु। न्ह्याग्गु जक न्याःसां नःलियात नं न्यायेगु वया बानि। बजि ज्वरे यायेत हथाय् चाःगुलिं ल्हुतिमाया ध्यागःपलाः यानाः छेँय् ब्वाँय् वन।

छेँय् थ्यंकाः थहां वनाच्वंबलय् ल्हुतिमायां भौमचा नःलियात लबय् नापलात। नःलिया अजूचाःगु सः पिज्वल- "मां ला याकन हे लिहां झाल। हथाय् चायाः झायादीगु थें च्वं। ब्यलि यानाः जक झाइ ला धकाः च्वनागु। छिकपिनि कायं बजि ज्वरे यानादिल। जिपिं फुकस्यां बजि नयेसिधल।"

"अय्! जिल का!" चीहाकःगु लिसः बियाः ल्हुतिमाया थःगु क्वथाय् वन। बजि नकेत लिबात धकाः लुफिं हाइ थें च्वंक ब्वाँय् वयागु सितिं वन। बजि नयेबलय् नःलियात न्हूगु सारि क्यनेगु ल्हुतिमायाया चं चं धाःगु नुगः फ्यासुल। 'थौं क्यने हे मखुत' ल्हुतिमायाया नुगः फहिल।

पिहां वनावयागु वसः त्वःताः छेँय् च्वनेगु वसः पुनाच्वंम्ह ल्हुतिमायाया बिचाः बाः वयाच्वन- 'मखु ... मखु कन्हय् मखु थौं हे सारि भौमचायात क्यनेमाली। बजि नयेबलय् हे सारि क्यनेमाः धयागु छु दु? आः जूसा काय् नं क्वथाय् दु। वया कलाःयात मामं गुलि माया याः थें खनी। काय् नं लय्ताइ। मयः धाःसा कन्हय् लित यंके नं जिल। मयः ला धाइ थें मच्वं। अपाय्च्वं रंग बांलानाः नं दन्न च्वंगु सारि। नःलियात सारि क्यनेत ल्हुतिमाया हथाय् चाल। सारि ज्वनाः काय्भौया क्वथाय् पलाः न्ह्याकल।

“नःलि, थन स्व सा । मखनय् सारि पसलय् ब्वयातःगु सारि तसकं बांलाः थें च्वनाः छन्त व जितः नित्वाः सारि न्यानाहयागु । म्वहनीबलय् दन्न च्वंक ह्याउँक सारि सिनेमाः धकाः हयागु ।” ल्हुतिमायां सारिप्वः फ्यनाः बांलाक चकंक हे क्यने सिमधःनि, नःलिया लिसः पिज्वये धुंकल, ‘ई ... मां जितः सारि छाय् हया दीमाःगु ? यःसा मांयात जक न्यानादीसा ज्यू नि । जिकेय् थज्याःगु ह्याउँगु सारि यक्व दु । उखे मामं नं म्वहनीबलय् द्यइके वनेत माःसा थज्याःगु हे सारि यंकि धाःगु खः । जिं म्वाः धकाः महया । म्वहनी धकाः सारि हे सिनेमाः धयागु छु दु ? सारि सिनाच्वने हे झंझत ताः जितः ।” कायं नं भौमचाया खँय् ल्याप्चे तल, “खः मां, नःलि सारि सिनीम्ह मखु । छाय् वयात सारि न्यानाः हयेमाःगु ? वयात झीसं सारि न्याना बीमाःम्ह हे मखु । म्वाः मदुगुली दां फुके मते ।” काय् व भौमचाया लिसः न्यनाः ल्हुतिमाया स्वाहानं कुतुं वंम्ह थें झस्के जुल । नुगलय् हां न्यात । सारिप्वः ज्वनाः ल्हुतिमाया क्वथां पिहां वल ।

भौमचाया दुरुत्वंम्ह मचा दुगुलिं ल्हुतिमाया हे ब्यलि थुइत भुतुली वन । ब्यलि थुयाच्वंम्ह ल्हुतिमायाया नुगः थासय् मलाः । सर्गतय् सुपाँय् न्ह्याः थें वया नुगलय् नं खँ न्ह्यानाच्वन, ‘सारि मयःसां मस्युंसां आहा गुलि बांलाः छकः धाःसा छु स्यनी ? न्ह्यागु जिकेय् दु, मांयाथाय् दु धायेगु बानि । इमिथाय् छेँय् लुँयाम्ह किसि दुसां थःगु छेँय् ला दइ मखु । उलिमछि ब्वनाः सःस्यूम्ह मचाया मां जुइधुंकूम्ह मिसां व धाये ज्यू व धाये मज्यू धकाः गथे मस्यूगु ? तःमिपिनिगु याकःम्ह्याय् जुयाः खः ला ? सःस्यूपिं मनूत ला यक्व सि सःगु सिमा थें क्वक्व छुइमाःगु खः । इहिपाः यानाबलय् ला तसकं हे भिंम्ह भमचा । थःथिति फुक्कसिया छप्वाः म्हुतु । मखुगु

नं मखु भमचा बांलाःगुलिं ला फुक्कसिया मिखाय् प्यपुं । मिजास नं उलि हे बांलाः । कुंखिनेथाय् संगू पुछि मदु । ज्याथजिथि छेँय् वइबलय् छ्यं क्वछुइगु ला मिखा फुति याये मलाः । ल्हुतिमाया ! छंथाय् छेँय् वःम्ह भौमचा थें भिंम्ह मेपिनिगु छेँय् लुइके थाकुइ का । थःथितिपिसं न्हाय्पनय् स्वांपुया थकी जितः !'

नुगलय् खँ वायेकु वायेकुं ब्यलि थुयाच्वंम्ह ल्हुतिमायाया केँ, तरकारी, अचारय् चि तः मतः धाये मफुत । ल्हुतिमाया छकः झस्के जुल । रिकापि छपातय् केँ, तरकारी, अचार तयाः नं स्वत । केँय् चि मदु, अले तरकारी, अचारय् चि न्वल । 'हत्तेरिका !' धाधां चि मदुगु केँय् चि तल । चि न्वःगु तरकारी, अचारय् लः तनाबिल । 'छु याये, न्ह्याक्व नुगलय् खँ वायेके मखु धाःसां मज्यू का । इहिपाः याना स्वदँप्यदँया दुने भिं भमचायाके खनेदुगु लुँया पालिस ज्यलाः लीखू, कँय्खू खनेदत । म्ह्याय् मदुगुलिं भौमचायात हे म्ह्याय्यात बुयावइगु मतिना जिं मचायेकं हे बुंगाःचाय् लः थें बुयावइगु । वामाँ व छ्वमाँ उथेंउथें खनेदःसां यक्व हे पाःगु जुयाच्वन । जिगु कर्मय् हे मदुगु भाग्यय् दयेके धकाः भौमचायात म्ह्याय् दयेके धयां नं जी ला ?' ल्हुतिमायाया ताःहाकःगु झसुकाः वल । ग्वाराग्वारा जा दासि वये थें नुगलय् खँ दासि वयेकु वयेकुं ब्यलि बुकल ।

बहनी द्यनेत छ्यं फुंगाय् दिकूसां ल्हुतिमायां न्ह्यः वयेके मफु । मिखा तिसिनाः न्ह्यः वयेकेगु कुतः याःलिसे झन जक नुगः हियूगु खँ स्वात्तुस्वास्वां ताःहाकः जुजुं वन, 'इहिपाः सिधयेकाः लच्छिछति, न्हापां दनाः वसिबँ पूबलय् सेखं चाल, मुसु वल, जँ स्यात धकाः थःछेँय् लांलां चाह्यू वन । लिहां वःबलय् ज्या याइम्ह ब्वनावल । न्हूम्ह भौमचाया तुफि ज्वने म्वाःल । भाराचिप सिले म्वाःल । थःगु

वसः प्वःप्वः हीत ज्या याःवइम्ह पुनमायाचित थःछेँय् बियाछ्वइ । काय्यागु वसः, बुरायागु वसः, थःगु वसः फुक्क फुबलय् फुथें थम्हं हे हियाच्वन । मचा दसेंलि थःछेँय् वसः हीकेछ्वयां साध्य हे मजुल । थःगु वसः व मचायागु वसः च्याता भ्कितातित वसः ह्यूबलय् लुसि त्वःधुल धकाः ग्वःकः ग्वःकःमछि ल्हाः पुइकाः काय्यात क्यनाच्वन । न्हिच्छि थःछेँय् वनाः लिहां वःबलय् वसः हीम्ह तुयूमैंचा ब्वनाहल । आः हानं मचा स्वइम्ह मिसामचा मालाच्वन धकाः भाःतयात खँ न्ह्यथने थें यानाः जितः न्यंकाच्वन ।'

चान्हय् बाचा ई जुइधुंकल । समुद्रय् किसिदुम्ब्वः थें नुगलय् खँ थहां क्वहां जुयाः ल्हुतिमाया फाताफाता मू पुलाच्वंगुलिं वया द्यनेधुंकूम्ह भाःतया न्ह्यलं चाल । न्ह्यः वयेके मफुम्ह ल्हुतिमायायात भाःतं न्वात, "फिसलय् च्वंम्ह न्या थें गुलि जक फाताफाता सनाच्वनागु ? छ हे मज्यू । न्ह्यागु न्यानाहःसां यः मतायेकीम्ह भौमचा धकाः स्यूसां छं न्ह्यागुं न्यानाः छाय् छु धकाः हयेमाःगु ? थ्व खँ छंगु नुगलय् छतिं दुहां मवं । उखुन्हु जन्मन्हिबलय् नं स्वीटर छपाः न्यानाबिल । 'गज्याःगु भ्वय्कंगु रंग' धकाः वं लिसः बिल । दच्छि लिपा वःगु न्हापांगु इहिपाः न्हिखुन्हु नं सिन्हः तिकाः चिपुगु सिखः छपु द्यछा बिल । छं गुलि रहर यानाः बियागु मखु ला ? छं लुमंनि ला ? उबलय् नं भौमचां 'थज्याःगु चिचीपूगु सिखः ला जिकेय् ग्वःपु मछि दु' धकाः छं नवायेथाय् मदयेक लिसः बिल । थ्व निदँ स्वदँया दुने तिसा, वसः, ब्याग न्ह्यागुं न्यानाः बियाच्वनी । 'आहा गथे च्वंक बांलाः' धकाः छता जक यः तायेकूगु दु ला ? छं भौमचायात म्ह्याय्यागु मतिना हायेकाच्वन, वं धाःसा तुंथिया लः थें न्यालु चायेकाच्वन । छं च्यूताः मदु । थौं जक नुगलय् स्याकाः न्ह्यः मवयेका च्वनां जी ला ? आःखुन्हु वाःचायेकि ।" भाःतं नं ल्हुतिमायायात हे त्वाकः दात ।

थौं तुयूमैं वया: क:सी जायेक वस: हिया: पानाच्वन । वस: ह्युह्युं हाछ्युं हाछ्युं नं तयाच्वन । मुसु नं तयाच्वन । पुनमायां भाराचिप छद्वँ दयेक सिलाच्वन । बरन्दाय् मचा स्वइम्ह मिसामचां मचायात चिकं बुकाच्वन । भुतूज्या यायेत छ्गः बाल्टिन लः कायेत क:सी पिहांवंम्ह ल्हुतिमायायात खनेवं छेँलिक्क च्वंम्ह बुरिम्ह काकिया स: तायेदत, "अय् ल्हुतिमाया ! थौं गुलिमछि वस: हीकागु ? भ्लीसं हीमा:सा जक ... । भारा चिप सिलीम्ह गुलि याकनं वयेधुंकल । अहो ! मचा स्वइम्ह मिसाचा नं लुइधुंकल का । थौंकन्हय् ज्या याइपिं मनूत माले तसकं थाकु धाइ । थ्व फुक्क भौमचायागु तजबिज मखा जुइ ? धात्थें हे नुगलय् मिखा दुम्ह भिं भमचा छन्त दत ।" ई छ्वयेत निन्दा चर्चा यायेगु, बुरि काकिया बानि ल्हुतिमायां मस्यूगु मखु । 'साया घा: क्वखं मस्यू' नुगलय् तया: ख: काकि धका: अ:पुगु लिस: बिया ल्हुतिमाया लः बाल्टिन ज्वना: दुहां वन ।

न्ह्याबलें थें ल्हुतिमाया न्हापां दनेत स्वल, दने मफु । ज्वर वया: म्ह छम्हं छ्याछ्या या: थें स्यानाच्वन । कथु नं स्यानाच्वन । ज्वर नं दु थें च्वन । हथासं कायं डाक्टर स:त: वन । कोरोना ल्वय् ख: ला धका: संका याना: डाक्टर छेँय् मव: । "छिं धयादीगु न्यनेबलय् छिकपिनि मांयात कोरोना भाइरस ल्वय् जूगु थें च्वं । अस्पताल यंका: याकनं हे PCR टेष्ट याकादिसँ । लिच्व: मव:तले मां च्वंगु क्वथाय् छिकपिं सु हे झायादी मते । नसात्वँसा बीबलय् नं ल्वगिनाप न्हय्कु च्याकुति हे तापाकं बियादिसँ । तसकं मफया व:सा अस्पतालय् भर्ना यानादिसँ ।" डाक्टरं धयाह:गु खँ न्यँन्यं ल्हुतिमायाया काय्, भौ, बुराम्ह फुक्कसिया ग्याना: म्हुतु गनावन । भुखाचं छेँ संके थें फुक्कसिया नुग: भाराभारा सन । अस्पताल

वनेत वसः पुनाच्वंम्ह ल्हुति मायाया कोरोना ल्वय्‌या खँ न्यनाः ख्वाः वँचुका हल । ग्यानाः धेधे चुल । ल्हुतिमायायात लिधंसा बीत सुयां हे तुति न्ह्यमज्याः । ल्हुतिमायायात ज्वनेत फुक्कं ग्याःचिकुं पुंकाच्वन । ल्हुतिमायाया बुराम्ह भाःत कपालय् ल्हाः तयाः ख्वाः जक तुलुतुलु स्वयाच्वन । कलाःयात लिधंसा बी मास्ते वःसां म्ह न्ह्यज्याये मफुगुलिं नुगः हीकाच्वन ।

छेँय् जायेक ज्या याइपिं दयां नं उसाँय् मदुम्ह ल्हुतिमाया याकःचा जुल । काय्‌या म्हुतु जक न्यानाच्वन, “मां ! अंगः ज्वना बुलुहुं वा न्हैं । कुने गाडी वयेधुंकल ।” भौमचा नःलिया पिचु म्हुतुं सः पिज्वया च्वन, “ध्वग्गीम्ह तुयूमैंचा । सेखं चाः वये मफु धाःसा वयात वा हे वा धकाः सुनां कर याइ ? वयागु सेखं ल्वय् मांयात प्यपुन जुइका । सेखं जक जूसा ला ... खः का ... । कोरोना भाइरस ल्वय् जूगु खःसा जकं ... छु याये का ... । मांयात ल्वय् प्यपुनाः ला खः का । मचायात व जिमित जूगु जूसा जकं ... यःमां सा ... । धन्य म्हिगः जि व मचा क्वथां पिहां मवया । मचाया बौम्ह न्हिच्छि ज्याकुथी हे जुल ।” भौमचाया खँ न्यनाः ख्वबि लःलः धाल । ल्हुतिमायाया छपा न्हाय्‌पनय् बुरि काकिया सः थ्वल, ‘तसकं हे भिं भमचा ... ।’ मेगु न्हाय्‌पनय् भिं भमचाया सः थ्वयाच्वन, ‘यःमां सा ... मांयात ल्वचं पुं थें जि व मचायात पुंसा जकं ... ।’

ने.सं. ११४० अनलाथ्वः एकादसि, आइतबार ।

लुँध्वाका, अंक ११७

याउँगु ई

"बुद्धिबहादुर, म्हं फु ला ? सुथंनिसें याकःचा फल्चाय् फ्यतुना च्वन । च्या त्वने सिधल ला ? थौं छि नुगलय् खँ वाः थें च्वं खः ला ?"

"म्हं फु । न्त्याथाय् च्वंसां याकःचा ला खः नि । घनश्याम छ गन वने त्यनागु ? ई दुसा छ नं भतिचा च्वंसां ज्यू ।"

"वनेगु थाय् हे गन दु भ्मी ? जागिर त्वःफ्यूपिं बुरातय्गु ज्या दुरु काः वनेगु । तरकारी न्याः वनेगु । मेगु ज्या यायेत सुनां पत्याः याइ भ्मीत ? मखु ला बुद्धिबहादुर ?"

"ओहो ! घनश्याम दाइ, बुद्धि दाइ ! छु खँल्हाबल्हा जुयाच्वन थन ? छय्पिं स्कूल बसय् तयाः लिहां वयागु । छिपिं खनाः जि नं थन वयागु । छु जुल बुद्धि दाइयात ? ख्वाः ख्युंसे च्वं । विशेष खँ छु दु ?"

"बुद्धिबहादुरयात जिं नं न्यनाच्वनागु खः । छुं आपद विपदया खँ दुसा पासापिन्त कंसा नुगः याउँसे च्वनी । नुगलय् जक खँ वायेकाच्वनां छुं नं ज्याखँ तिप्यनी मखु । मखु ला इन्द्रमान ?" घनश्यामं इन्द्रमानयात खँ थ्वकल ।

"खः नि सा पासापिन्त हे नुगःखँ मप्वंकूसा सुयात खँ ब्याकेगु ?" इन्द्रमानं चीहाकःगु लिसः बिल ।

"छिपिं फुक्क थन मुनाच्वंगु भ्यालं खंगुलिं जि नं पिहां वयागु, पासापिनिगु हालखबर न्यनेत । फुक्क पासापिं म्हं फु मखा ? बुद्धिबहादुर, छं सने मास्ते मवः थें च्वं खः ला ?" पासा पुचलय् नकतिनि थ्यंकः वःम्ह यज्ञलालं खँ द्यतन ।

अफिसं याउँगु ई जूपिं त्वाःया मिले जूपिं पासापिं मध्यय् दकलय् थँजिम्ह बुद्धिबहादुर चि नःम्ह खा थें भुग्लुं च्वनाः याकःचा फल्चाय् च्वनाच्वंगु खनाः घनश्याम, इन्द्रमान व यज्ञलाल पासापिं मुंवल । त्वालय् गफ यायेत ज्या छिंगु थाय् फल्चा । फल्चाय् छम्ह मनू जक खनेमाः छम्ह छम्ह यायां मनू मुनेत यक्व ई म्वाः । इताः कुले थें पासापिसं कुत्तुकुलाः खँ न्यनाच्वंगुलिं बुद्धिबहादुरया नुगलय् च्वंगु बुलुमि ग्वला बी थें जुल । सिसी पुसा कतिक्क तये थें बुद्धिबहादुर लिसः मब्युसे कथु कतिका च्वंसां ताःहाकःगु ख्वाउँगु भ्रुसुकाःयात वं पने मफु । बुरिपिं जूसा मिखां पाखा हायेकेधुंकल जुइ । तर बुद्धिबहादुरं मिखा जक ह्याउँक तयाः उखेथुखे स्वयाच्वन । बुद्धिबहादुरया नुगलय् ग्वःफय् स्वचाना च्वन धकाः पासापिंसं थुइकल ।

कथंहंक खँ ल्हायेसःम्ह यज्ञलालं बुद्धिबहादुरयात पाचिनाः नुगलय् पावासः पाये थें खँ न्ह्यथन, "स्व ! बुद्धिबहादुर, भ्री आः जक पासा जूपिं मखु । छिमि लुमं ला ? मचाबलय् भ्री घोराघोर जुइक ल्वानाः छेँय् वनेगु । सतिखुन्हु बाःमांपिसं, 'म्हितः वनेमते अज्याःपिं पासापिं नाप' धाःसां भ्री हानं म्हितः मवसें मफु । छम्ह पासा जक म्हितः मवःसां छेँय् थ्यंक वनाः

स:त: वनेगु । द्य:थाय् समय्बजि छब्व:ता जक लानाह:सां इना: नयेगु । जन्मन्हिया धौबजि इने ह:सां फुक्कसित गाक्क ल्हा:पा जायेक हया: इना: नयेगु । मचांनिसें थुलि मिले जुया च्वनापिं पासापिन्त खँ कनेत छं छाय् मछिंगु ? बरु जिथाय् छेँय् वना: सहलह या: वनेनु ।"

"ख: ख:, थन च्वना: खँ ल्हानाच्वनां छु यायेगु ? अंग:या नं न्हाय्पं दु धाइ । यज्ञलालया छेँय् सुं मदु । अन च्वना: घौछि खँल्हाबल्हा यायेका भ्मी ।" इन्द्रमानं यज्ञलालया खँय् सहि तल । पासापिं सकलें यज्ञलालया छेँपाखे पला: न्ह्याकल ।

यज्ञलालया क्वथाय् थ्यनेवं पासापिं सकसिया मिखा पल्ली भुतुमालि थाये थें बुद्धिबहादुरया ख्वालय् तक्यन । सुनां छुं न्यने मला:नि बुद्धिबहादुरं थ:गु नुग: वालं ची मफुत । न्यतालं ख्वबिं सुल्लप्याच म्हितल । फल्चाय् खँ प्वंके मछिना च्वंगु । बुद्धिबहादुरया कथुं अनायास हे स: पिज्वल, अटोमेटिक खापा चालावइ थें म्हुतु पकुपकु चिंका: खँ कनाहल, "काय् भौपिसं जित: थ्व हे वइगु संल्हूखुन्हुंनिसें वृद्धाश्रमय् तये यंकेगु हं । काय्या सस:खल:या लागाय् छतजा: न्हूगु छेँ न्याना: माचाछि च्वंवनेगु हं । पुलांछेँ छखां बालं तयावनेगु हं । भ्वाथ:गु छेँय् सुग्घर यायेगु व जित: सुसा: यायेत उथें थाकु धाल । जिमि मांबौनं जित: गाक्क ब्वंके मफुत । अबुं स्यनात:गु सिमेन्त प्लास्टर यायेगु लजगा: ज्वना: हे काय्यात ब्वंका: तुतिं चुइका । भौप्वा: व तिकिभ्म्या: दुगु छेँयात त:पा: भ्म्या: व क:सि तया: जिं छेँ ज्या छिंका: । आ: जि बुरा जुया: ज्याय् वने मफुगु त:दँ हे दत । जित: वृद्धाश्रमय् तये यंकेगु खँ जुल ।" बुद्धिबहादुर पुली भ्वसुना सुकुसुकु ख्व:गु स: थ्वल ।

बुद्धिबहादुरया नुग: हियुगु खँ न्यना: पासापिनिगु नुगलय् च्वापुं थिल । पासा घनश्यामया नं सासलं घ्वात्तु घ्वानाह:गुलिं नुग:खँ बुलुहुं पिज्वल, "पासापिं जित: नं पीर जुयाच्वन । छु याये छु याये । छेँया खँ सुयात कनेगु ? काय्नं वया नामय् छेँ च्वयाब्यु धका: धिपि यानाच्वन । छेँ बैंकय् बन्ह: तया: त्यासा कया: पासापिंनाप होल-सेल पस: तयेगु हं । सु पासापिंनाप ज्या सनेत्यनागु ? छु सामानया होलसेल पस: तयेगु बांलाक

खँ कंगु मखु । बुरा बौनाप सहलह यायेे मयः थौंकन्हय्या काय्पिनि । ग्वसाः ग्वः थें कमाय् याये फःसा ला बांलात । मखुसा बास छकू दुगु नं छुइमाली । सही तयेमखु धाये नं मछिं । ज्या याये धाःम्ह काय्यात ग्वहालि याये मयः थें जुल । थ्व न्यँसांनिसें न्ह्यः हे मवः ।"

पासापिंनाप नुगःखँ ब्याकेगु यज्ञलालया पाः वल । छुं खँ सुमचुकुसें खँ न्ह्यथन, "बुरा बैंस धयागु याउँगु ई मखुसे माय्बिलिचां त्यप घय्पुइ थें पीर व दुखया कु क्वबीगु ई खः ला धया थें च्वं जितः ला । अधबैंसय् कलाः सिनाः सकस्यां हाकनं इहिपाः यायेमाः धाःसां जिं स्वम्ह मस्तय्गु ख्वाः स्वयाः इहिपाः मयासें नुगः तयाच्वना । पुर्खौलि बुँ म्युम्युं ब्वंकाः तःधी याना । इमिगु इच्छा अनुसार विदेशय् छ्वयाः इलम याका । फुक्कस्यां विदेशय् हे छेँ जुल । जि नं मस्तनाप हे च्वनेगु याना । लिपा जूलिसे इमि फुक्कसिया जितः बिचाः यानाः नकेत्वंकेगु ईब्यः तनावन । इमि छेँय् थुया नयेगु बानि हे तनावन । थःत नयेगु थम्हं ज्वरे यायेमाः । न्हिच्छि याकःचा च्वनेमाः । गनं वने धाःसा याकःबकः गनं वने मफु । न्हिच्छि याकःचा च्वने माःसां कर्पिनिगु देशय् छाय् च्वनेगु ? थःगु छेँय् च्वनेगु हे भिं तायाः काय्म्ह्याय्पिंथाय् वनेगु त्वःता बिया । काय्, म्ह्याय्, छय् फुक्क दयाः नं जि निसन्तानथें थ्व छेँय् याकःचा च्वनेमाल ।"

थजिपिं पासापिनिगु म्वानासू खनाः नकतिनि नकतिनि जागिरं याउँगु ई दुम्ह इन्द्रमानया म्हं धुलं गःगु थें चेंचें मिनावल । इन्द्रमानया खल्ति खाली मजूनि । बुरा पासापिनिगु खँ न्यनाः इन्द्रमान वाल्ल जुयाच्वन । 'मचाखाचा ब्वमलंतले जक मांबौया मू दयाच्वनीगु खः, लिपा जुलकि बुराबुरि मांबौंपिं भ्वाथःग्वारा थें गन सुचुके गन सुचुके मस्तय्त जुया वयेयः खनिं । छु याःसा बुराबुरितय्गु याउँगु ई सुख शान्तिं म्वाये फइगु खः ?' इन्द्रमानया न्ह्यपु वालावाला सनाच्वन । आकाभ्काकां इन्द्रमानया न्ह्यःने छगू ग्वसाः दयावल । तुरुन्त हे पासापिन्त ग्वसाः न्ह्यथन, "छिमिगु नुगः थुं दीगु खँ न्यना जितः नं भविष्यया भकुंग्वारा ख्याकं थ्वात्तुथ्वाः वल । बुरापिं लही मालकि काय्म्ह्याय्पिन्त किसि क्वबीगु थें जुया वयेयः खनिं । थथे जुइगुया मू हुनि नगद नारायण हे खः थें जितः ताल । भुतिमा,

सिमिमाय् गसि मबिलकि ब्वलने फइ मखु थें छेँया जःपिनिगु तिबः मन्तकि बुराबुरितय् म्वाये फइ मखु धयागु भ्रीगु बिचाःयात हाकुतिने माल । थुकियात दां वइगु ज्या छुं नं छुं भ्रीसं यायेमाल । ज्याय् नुगः क्वसालकि भ्रीत न्हि छ्यायेत नं अःपुइ । द्वःबद्वः दां छेँया जःपिंके ल्हाः फयेमाली मखु । आः बुरा जुल छुं याये मफुत धकाः नुगलय् लेहें बुयावइगु निराशायात भ्रीसं बिसिके छ्वयेमाल ।"

इन्द्रमानया बिचाः न्यनाः पासापिं पौभाः जुल । बुरापिं अदभुत चायाः लिसः बिल, "इन्द्रमान छं ला अजुगति चाःगु खँ न्यंकल । थ्व बैंसय् नं छु ज्या यायेफइ भ्रीसं ? गथे दां कमाय् यायेफइ ? छेँया जःपिसं भ्रीत छु जक मधाइ ? थःगु हे कर्म दुख सियाच्वंपिं मधाइ ला भ्रीत ?"

पासापिन्त लिघ्वासा बीकथं इन्द्रमानया लिसः वइ, "बुरापिसं जक छाय् ज्या याये मफइ ? ज्या यानानल धकाः छेँया जःपिं भ्रन लय्ताइ । खँ ल्हाइपिंसं न्ह्यागु याःसां खँ ल्हानाच्वनी । म्हुतुप्वाः सुनां तिकः वनेफइ ? यज्ञलाल ! छ ला विदेशय् तःकः मछि वनाः दंदं च्वनेधुंकूम्ह खः । छं स्यू जुइमाः अन बुराबुरित सुं नं सुम्क च्वनी मखु । न्हिं निघौ स्वघौ गुलि फु उलि ज्या याः वनी । मफइबलय् वनी मखु । न्हिं घौ ल्याःकथं दां बियाच्वनी । भ्रीथाय् नं बुरापिसं यायेफुगु यक्व ज्या दु । बुरा पुचःया थ्वः दयेकाः मुनाज्या यातकि न्ह्यागु ज्या नं कथं हनावनी । गथेकि तरकारी पसः, पत्रिका पसः, कापि कलम फोटोकपि पसः, मस्तय्गु न्ह्यवःसा पसः, मचातय्गु सफू पसः । थज्याःगु ज्या यायेत बल माःगु मदु । वसः हीगु मेशिन प्यंगः न्यागः तयाः नं दां कमाय् यायेफु । थ्व ज्या यानाः अफिस वनेमाःपिं मिसापिन्त गुलि जक अःपुइ ? कमाइ दुपिं मिसापिसं निसः प्यसः दांया च्यूताः तइ मखु । मांबौ निम्हं जागिर वनेमाःपिनि मचातय्त नं भ्रीसं म्हितका तयेफु । मचातनाप म्हिते दःसा भ्रीनं न्ह्यइपुइ । दँय्दसं जागिरं याउँगु ई काइपिं बुरात जक मखु बुरित नं अप्वः दयावइ । सुनां छु ज्या यायेन्ह्याः व हे ज्या जक यायेगु ।"

इन्द्रमानं हस्ते याःगु सलय् घनश्यामं हाइँसे यानाः सः बिल, "खःनि पासापिं थ्व ग्वसाः ला जितः तसकं यल।" इन्द्रमानया ग्वसालय् घनश्यामं ल्याप्चे तःगु खनाः मेपिं बुरापिं पासापिनि मिखाय् नं ख्युंथाय् मत प्वालाक्क च्याःगु थें जुल । यज्ञलालं लय्ता सः पिज्वयेकाः, "थथे बुरापुचः मुनाः वायेत्यः फ्वायेत्यः जुयाच्वंगु भ्रीगु ईयात बांलाःगु ज्याय् छ्यलेगु खःसा जिगु छेँया छ्यलि फुक्कं बालं मतसे ज्या सनेत थाय् बियाबी । आःयात फुम्हेसिया फुथें दां ल्हानाः ज्या स्वनेमाल । लिपा ल्याःचाः यायेगु द हे दु । ल्याःचाः तयेगु जिम्मा इन्द्रमानयात बीमाली । पासापिं मध्यय् व दकलय् क्वँम्ह व सःस्यूम्ह नं खः । पासापिनि छु बिचाः ?"

पासापिसं दां ल्हायेगु खँ न्ह्यथंगुलिं बुद्धिबहादुरयात मछिना वल । फसं पुइका यनी ला धयाथें च्वन, बुद्धिबहादुरं चीसः याना सः पिकाल, "पासापिं जिकेय् ला दांया नामं ध्याग छ्गः हे ध्यबा मदु ।" बुद्धि बहादुरं तसकं नुगः क्वतुंकाः लिसः ब्यूगुलिं पासापिंसं वयात तिबः बियाः धाल, "बुद्धिबहादुर, छं नुगः क्वतुंके मते । छंके दां मदुसा म्वाःल का । छंगु ल्हातय् यक्व शीप दु । छं मिसाज्या इताः फ्यनेगु, धुपाय् निलेगु, जजंका दयेकेगु, ग्वःजा इताः व घ्यःद्यवा इताः दयेकेगु, ब्वहता लप्ते सुइगु सकतां ज्या सः । थौंकन्हय् थज्याःगु मदयेक मगाःगु मूवंगु ज्या सःपिं मिजंत ला छु मिसात हे मदये धुंकल । फुबलय् फक्वचा थ्व ज्या याःसा गाः । थम्हं याये मफुसां सयेके न्ह्याःपिं मनूतय्त स्यनाः नं ज्या न्ह्याकेफु । मूखँ लिपा वइपिं जागिरं याउँगु ई कयावःपिं बुराबुरितय्त कःघानाः ज्याय् सक्रिय यायेगु ग्वसाः दयेकेमाल ।

बुरापुचःतय्गु लय्ताः सलं क्वथा थ्वल । "ज्यू ज्यू, पासापिं कन्हय्निसें थ्व हे इलय् थन हे क्वथाय् सहलह यायेत मुनाः ज्याकुथि स्वनेगु जुल ।" बुरापुचःतय्गु नुगलय् न्ह्यइपुक लय्ताःया स्वां ह्वयेकाः ज्यःनाः यायेगु ई लुमंकाः थःथःगु छेँय् वन । बुद्धिबहादुरया छेँय् थ्यनेवं काय्या सः थ्वल, "बाः ! गन वना च्वनागु ? कंस वनेत माःमाःगु हलंज्वलं लुमंक प्वःची माल । वने त्ययेकाः व काये मानि थ्व कायेमानि धकाः हथासं सना च्वनेमाली । उकिं इलय् हे लुमंकाः ..." काय्यागु खँ पूमवंकं

बुद्धिबहादुरं लिसः बिल, “बाबु ! जि थःगु छेँ त्वःताः गनं वने मखु । छिपिं भ्वाथःगु छेँय् च्वने म्हांसा लसतां हे छिपिं जक गन न्ह्याः अन च्वं हुँ । जिं पने मखु । जि याकःचा च्वनेफु ।” बौया लिसः न्यनाः काय्म्ह अंगः थें नवाये मफुत ।

घनश्यामया काय्नं बौयात मालाच्वंगु जुयाच्वन । छेँक्वय् घनश्यामयात खनेवं काय्नं हथाय् चाःगु सलं धाल, “बाःयात मालाच्वनागु आः मखु का । छेँय् लेखनदास व वकिल वयाः भ्वंभिं च्वये सिधयेकल । बाःनं ल्हाःचिं छकः जक तये मानि । लिहां वनेत लिबात धकाः इपिं हालाच्वन । जागिरय् वनेमानिपिन्त गबाय्त पीका तयेगु ? याकनं नु बाः !” काय्यात घनश्यामं पाय्छि लिसः बिल, “लित छ्वयेमाःपिं मनूतय्त छाय् पीका तयेगु ? याकनं लित छ्वयाब्यु रे । जिं ल्हाःचिं तयाः छन्त छेँ लःल्हायेगु बिचाः त्वःतेधुन । स्व बाबु ! स्वाहानय् छ्हाकलं छपलाः यानाः थाहां वनेगु स्वलकि छ स्वाहानं कुतुं वइगु यक्व भय दु । छ कुतुंवंगु जिं स्वयाच्वने मफु । स्वाहानेया छपौ छपौ पलाः तयाः च्वय् थ्यंकेगु कुतः या । अवश्य छ मातनं च्वत जक मखु, बइगलय् नं अवश्य थ्यनी ।” बौया लिसः न्यनाः घनश्यामया काय् जिल्ल जुयाः ह्याउँपालु ख्वाः तयाच्वन ।

बुरापुचः पासापिं मुनाः बुरा बैंसया याउँगु ई छ्यलेगु ग्वसाः काय्म्ह्याय्पिन्त कनेत यज्ञलालयात नं आय्बुया च्वन । यज्ञलालयाथाय् म्ह्याय्पिनिगु फोन वइगु ई जूगुलिं वया मिखा घडी जक प्यपुना च्वन । वया न्हाय्पनं फोनया सःयात पियाच्वन ।

ने.सं. ११४० अनालागाः त्रयोदसि, बसुबार ।

लुँध्वाका, अंक १२०

प्रतिविम्ब

ज्ञानज्योति इङ्गलिस ब्वनेकुथि यैँ, यल, ख्वप स्वनिगलय् तसकं नां जाःगु ब्वनेकुथि खः । ब्वनेकुथि नीस्वसांनिसें न्हिया न्हिथं प्रगतिशील त्वाथलं थाहां वनाच्वंगु ब्वनेकुथि । उच्च स्तरीय अध्यापनया नाप नापं मेगु ब्वनेकुथी स्वयां गाक्क हे म्हत्व शुल्क जूगुलिं अभिभावकपिनिगु नुगलय् छापा जुइफुगु ब्वनेकुथि । सुदर्शनया छय् सगं व हे ब्वनेकुथी प्यंगू तगिनय् ब्वनीगु । ब्वनेकुथि नीस्वंगु न्हिया लसताय् जूगु थी थी ज्याभ्वः मध्यय् म्हिगः च्वकिपाया धें धें बल्लाः ज्या क्वचाल । थ्व ज्याभ्वलय् ब्वति कायेत अजां सगंयात यक्व हे ह्ययेके माल । सगं च्वकिपा ज्याय् तसकं ल्हाः ज्वःम्ह मचा खः । वया यक्व मनूत दुथाय् वनेगु, पासापुचःनाप भ्यलय् पुनेगु बानि त्वःफी धुंकल । म्हां, मयः धाइगु खँय् अजाअजिं उलि करकाप मयाः । मचाया नुगलय् मिमलखं सेत्ताक पूगु पुलां घालय् ध्वयाः घाःपुइँ ब्वलाः हाकनं घाः जुइ धकाः तसकं ग्याः । अजाया इच्छा थुयाः सगनं म्हां धाये मफुत । म्हिगः सगनं च्वकिपाया धें धें बल्लाः कासाय् ब्वति काल ।

थौं सगंया ब्वनेकुथी अभिभावकपिं नाप लायेगु न्हिया नापं न्ह्यथखुन्हु जूगु च्वकिपा धें धें बल्लाः कासाया लिच्वः नं न्यंकीगु। सगं व अजा सुदर्शन निम्हं पायुछि इलय् हे ब्वनेकुथी थ्यन । मस्तय् थःथःपिनि तगिं क्वथाय् अभिभावकपिं मुनाच्वन । सगं व सुदर्शनपिं नं प्यंगू तगिंया क्वथाय् दुहां वन । क्वःछिना तःगु ई भिंछताः इलय् हे क्लासटिचर, हेडसर व मेपिं निम्ह स्वम्ह सरपिं पिहां भायाः ज्वजलपा यासे अभिभावकपिन्त लसकुस यानादिल। क्लासटिचर सरयात ज्याभ्वः न्ह्याकेत उजं बियाःलि मेगु तगिंया अभिभावकपिन्त लसकुस यायेत हेडसरपिं लिहां भाल । ईया मू थूम्ह क्लासटिचर सरं धायेवं हे ज्याभ्वः न्ह्याकेवं छत्वाःचा न्वचू बियादिल-

"अतिकं हनेबहःपिं अभिभावकपिं सकसित ज्वजलपा । जि प्यंगू तगिंया क्लासटिचरं छिकपिन्त लसकुस यानाच्वना । छिकपिन्सं स्यूगु खँ खः थौं थुगु ब्वनेकुथि ज्ञानज्योति इङ्गलिस ब्वनेकुथि नीस्वनागु न्हिया लसताय् न्ह्याकागु ज्याभ्वः सिधइगु न्हि खः । अभिभावकपिं नाप लानाः खँल्हाबल्हा यासे म्हिगः जूगु च्वकिपा धें धें बल्लाःया लिच्वः न्यंकेगु न्हि नं खः थौं। प्यंगू तगिंया ब्वनामिपिं भिंन्याम्ह मस्तय्सं ब्वति काःगु दु। फुक्क च्वकिपात बांलाः जू। अथे जूसां धें धें बल्लाः कासाय् न्हाप, ल्यू व लियांल्यू ल्ययेगु ज्या याये हे माल । लियांल्यू जूगु च्वकिपा बोर्डय् तिकाच्वना । स्वयादिसँ, लियांल्यू लाःगु च्वकिपा भीगु देय्या राष्ट्रिय ध्वाँय् खः । प्यंगू तगिंया ब्वनामिया नुगलय् च्वकिपा धें धें बल्लाःया निंतिं राष्ट्रिय ध्वाँय् लुमनीगु धयागु देय्प्रति मतिना पिज्वःगुया छुमां खः । काचाक्क स्वयेबलय् राष्ट्रिय ध्वाँय्या किपा च्वकिपा थें मच्वं । कापःयागु दयेकाः भ्वँतय् तिका तःगु खः ला धया थें दुरुस्ट च्वं। ब्वनामिया लगनशीलता व धैर्यता बांलाक हे पिज्वया च्वंगु दु।"

क्लासटिचरं लियांल्यू लाःगु च्वकिपाया खँ सिधयेकाः ल्यू लाःगु च्वकिपा तिकेत मेगु बोर्डपाखे पलाः न्ह्याकल। ल्यू लाःगु च्वकिपा बोर्डय् तिके सिधयेकाः न्ववाना दिल- "हलिमय् नां जायाच्वंगु च्यागू अजू चायापुगु प्रकृतिया देन मध्यय् छता भीगु देसय् च्वंगु सगरमाथा च्वापुगुँ खः । थ्व च्वापुगुँ नां जाःगु जक मखसे हलिमय् दकलय् तःजाःगु च्वापुगुँ नं खः ।

थुगु च्वकिपाय् सगरमाथाया च्वापुया धी व बाः वयाच्वंगु च्वापुत भ्हीगु न्ह्यःने हे बाः वयाच्वंगु खः ला धै थें च्वंक स्पष्ट जुयाः ल्हातिं हे थियास्वये ला धै थें च्वं । प्रकृतिया देन सगरमाथा च्वापुगुं नेपाःमितयत् गौरवान्वित यानाब्यूगु दु । थुकिं हलिमय् नेपाःदेय्या नां जायाच्वंगु दु । तसकं बांलाःगु व न्ह्यथने बहःगु मेगु खँ छु धाःसा- थुगु च्वकिपाय् थौंकन्हय् जक पिदंगु न्हूगु बुखँकथं सगरमाथा च्वापुगुँया जाः ८८४९.८६ मिटर धकाः न्हूगु ल्याः न्ह्यथना तःगु दु । च्वमि ब्वनामियाके न्हू न्हूगु बुखँया तसकं वाःचाः दुगु व भौगोलिकताया ज्ञान दुगु बांलाक हे सी दत । उकिं थुगु च्वकिपा सगरमाथा च्वापुगुँयात ल्यू सिरपाःया ल्याखय् तयागु जुल ।"

लियांल्यू व ल्यू जूगु च्वकिपाया विशेषता कनाच्वंम्ह क्लासटिचरया म्हुतु गनावं थें जुल । न्ह्यःने तयातःगु लःगिलास कयाः छसासलं हे लः त्वने सिधयेकल । भतीचा हे अलमल मयासे क्लास टिचर न्हाप च्वयातःगु बोर्डया न्ह्यःने न्ह्यचिल । फाइलं छपाः च्वकिपा लिकयाः बोर्डय् तिकल । लःहँय्या गःपः थें गःपः ताःहाकः यानाः अभिभावकपिन्सं न्हाप लाःगु च्वकिपा स्वयेत मिखा ब्वल । न्हाप लाःम्ह ब्वनामिया नां न्यनेत खराचां थें न्हाय्पं तिंस्वाकल । न्हाप लाःगु च्वकिपा स्वयाः अभिभावकपिं खासखुस खँ ल्हायेगु यात । ख्वालय् न्हातिका कय्कुन । अभिभावकपिन्त यः मताःगु यच्चुक सीदत । नुगलय् जक अजुगति स्वथना तये मफुपिं अभिभावकपिन्सं न्ह्यसः तल- "थ्व न्हाप लाःगु च्वकिपाय् बिस्कं छु हे दु ? थ्व किपा उलि यचुपिचु नं मजू । रङ्ग छ्यःगु नं दुरुस्त मच्वं । किपा ख्युंसे च्वं । बरु थ्व किपा स्वयां ला ....।"

क्लासटिचरं अभिभावकपिनिगु नुगःखँ उघ्रिमय् थुइकाः मुसुहुं न्हिलाः नाइक लिसः बिल- "छिकपिन्सं नुगःखँ न्ह्यथना दिल, सुभाय् । खः, थ्व च्वकिपा मेमेगु किपा थें भ्रः भ्रः मधाः । तप्यंक मिखां स्वयेबलय् थुकी छुं विशेषता खने मदुसां किपाय् दुने सकतां दु । किपां ब्वनामिया मनोभावना, मनोदशा, बाल मनोविज्ञान ब्वयाः क्यनाच्वंगु दु, थुगु शैलि हे थ्व च्वकिपाया मू विशेषता जुल । छपाः भ्वँतय् न्यापाः किपा न्ह्यंकेफुगु कला मेगु विशेषता जुल । च्वकिपाय् मिखा ब्वयाः जक मखु, नुगःमिखां

स्वयादिसँ । भ्वंया छकू कुनय् मचा प्वाथय् दुम्ह मिसाया किपा । लां दंम्ह धैगु सी दयेक मिसाया ख्वाः च्वलय्ख्वाः वयेक ख्युंगु रङ्ग छ्यलातःगु दु । जिरिङ्ग च्वंगु वया सँ, फं फं तयातःगु मिसाया छ्यंयात ध्वः ध्वः कियातःगु रङ्गं भ्रीत कनाच्वन । लां दंम्ह मिसा सने हे मफु । मचा जन्म बीत मामं फयेमाःगु दुःख कष्ट च्वकिपाय् बांलाक ब्वयातःगु दु ।"

"भ्वंया मेगु कुनय् च्वंगु किपा स्वयादिसँ, कुतुं वनी थें च्वंक यातां च्वंगु प्वाः मिजंम्हं निपा ल्हातं फयाच्वंगु दु । थुगु किपां कनाच्वन- मचायात संरक्षण यायेत मांया लिपा अबुया नं उलि हे दायित्व दु ।

भ्वंया मेगु छकू कुनय् तसकं हिसि दुम्ह मचा ख्वयेक ख्वयेक त्वःताः मांबौ निम्हं लिफः स्वस्वं पिहां वंगु च्वयातःगु दु । थुकी मांबौया वाध्यतायात ब्वयाक्यंगु दु ।

भ्वंया प्यंगूगु कुनय् च्वंगु किपाय् च्यादँति दुम्ह मचा स्वांम्हू ज्वनाः लसतां भय्ब्यूगु ख्वालं एयरपोर्टय् च्वनाः मांबौ वइगु कल्पना यानाच्वंगु लु ब्वयातःगु दु । थुकिं स्वकुमिपिनिगु नुगः चक्कना वः ।"

आकाभ्राकां क्लासटिचरया ख्वालय् छत्थुं खसुं भुन । छुं भतीचा ई न्ववायेगु भ्रासुलनाः अभिभावकपिन्त क्वथीक स्वल । "उफ्" धकाः ताःहाकःगु सासः ल्हानाः थुं दीगु नुगःसलं स्यनामिं धाल- "स्वयादिसँ अभिभावकपिं ! थ्व दथुइ च्वंगु च्वकिपा- थःपाखे वयाच्वंगु प्लेन दनदन च्यानाः छ्वम्हुयाः भ्रीगु एयरपोर्टय् कुतुं वयाः कुचाकुचा जुयाच्वंगु लु खः ।" थुगु च्वकिपां भ्रीत सः मदुगु ख्वःसलं कनाच्वन- मचाया मांबौम्हं न्ह्याबलेंया निंतिं त्वःता वन । प्यंगूगु तगिंया ब्वनामि मचां चिचीपाःगु च्वकिपापाखें स्याच्चुक मर्माहत जुइक साहित्यिक शैलिं दुखया बाखं कनाच्वन । च्वकिपा न्हाप लाःगुया मू हुनि हे थ्व विशेषता खः । सुयागु हःपालं थज्याःगु नुगः दुनेच्वंगु किपा च्वयेफत धकाः छुं न्ह्यसः न्यनेत व न्हाप सिरपाः लःल्हाना कायेत थुगु किपाया च्वमि ब्वनामि सगंयात थन दबुली ब्वनाच्वना ।

अभिभावकपिं व ब्वनामिपिन्सं लिफः न्ह्यफः स्वयाः सगंयात स्वयाच्वन । न्हाप लाःसां सगंया ख्वाः चमकं । दबुली थाहां वनेत अजा सुदर्शनं छय्म्ह सगंयात ह्ययेका च्वन । सगनं 'म्हां' धकाः छ्यं संकाच्वन । सुदर्शनं मचायात कर नं मयाः । बरु थः हे दबुली थाहां वनाः फुक्कसित ज्वजलपा यासे न्ववायेगु कुतः यात । अजाम्ह नं दबुली थाहां वनेखतं काचाक्क न्ववाये मफु । छुं ई मिखा तिसिनाः छ्यं क्वछुना च्वन, वं सुयातं लुमंकाः मौन धारण याःगु खनेदु । पुइँचिने धुंकूगु घाःख्वं कुति कुति यानाः घाः क्यने थें अजा सुदर्शनया ख्वुंगु ख्वालं सः पिज्वल- "जिमि याकःकाय् भौया याकःकाय् खः सगं ! जिम्ह याकःछय् ! न्ह्याबलेंया निंतिं याकःछय् ! सगनं न्ह्यब्वःगु च्वकिपाय् छ्ववयाच्वंगु प्लेनया मिजला मचाया नुगलय् च्यानाच्वंगु मिप्वाःया प्रतिविम्ब खः । मचाया नुगलय् गुबलें नौ मजुइगु बुलुमिया छत्वाःचा खँ थन न्ह्यथना च्वना ।"

सुदर्शनया हहःपंगु सः पिहां वन- "मचात तसकं हिसि दइगु ई निदँ, स्वदँति दुगु इलय् सगंयात त्वःताः मांबौ निम्हं बंगलादेशय् डाक्टर ब्वं वन । विदा दइबलय् निकः स्वकःति मचायात नाप लायेत छेँय् वल । लिहां वनीबलय् मचां मांबौयात कसिक्क घय्पुनाः ख्वयाः त्वःती हे मखु । ख्वःम्ह मचाया ल्हाः त्वःफिकाः लिफः स्वस्वं मांबौ लिहां वनी । ग्वःन्हु ग्वःन्हु तक ला मचा त्वलय् जुयाः हिसिं भय्ब्यूगु न्हिलासू व चुलबुलु पहः दुसुना च्वनी । न्ह्यलय् नं 'मां ! मां ! बाः ! बाः !' धकाः ख्वया हइगु उगु इलय् जिमिगु नुगः कुचाकुचा दं थें जुइगु !

आमै लिपा पुन्हि अवस्य वइ थें छन्हु काय् भौया डाक्टर ब्वने सिधयेकाः हानं लिहां वने म्वायेक वइगु न्हि नं थ्यंकः वल । मचां नं थुगु लसताखँ सिल । मचाया ख्वालय् लसता खनेदयाः पहःचहलय् नं ह्यूपाः वल । न्यासि चायाः चंचं धाःगु वया स्वभाव खनाः जिमि ला स्वर्गय् थ्यना थें अनुभव जुल । क्यालेन्डरय् मिखा ब्वब्वं एयरपोर्टय् काय् भौपिं काः वनेगु न्हि नं थ्यंकः वल । उगु चान्हय् सगं घौछि घौछिं हे न्ह्यलं चायेकाः घडी स्वयाच्वन । सुथन्हापां दनाः क्यबय् वनाः स्वां थ्वयाः स्वांम्हू दयेकल । जिपिं इलय् हे एयरपोर्टय् थ्यन । एयरपोर्टय् अनाउन्स नं जुल- 'बंगलादेशं

वयाच्वंगु प्लेन भ्कीगु एयरपोर्टय् थ्यनेत १५ मिनेट माली तिनि ।' तर व १५ मिनेट ..... ! व खँग्वःत ग्वःफसं पुइका यन । व १५ मिनेट गुबलें हे न्ह्याः मवन ।" संबाःगु धम्पं लः सुलुलु ज्वयावइ थें खँ कनाच्वंम्ह अजाया न्यतालय् ख्वबि सुलुलु बाः वल । खल्तिं ख्वाःहुसा लिकयाः ख्वबि हुल । ख्वखनासलं त्वाःदःगु खँ हानं स्वानायंकल- "व १५ मिनेटया दुने आकाभ्काकां बम मूगु थें ग्यानापुगु सः थ्वल । मनूत फुक्क आँटय् चायाः छु जूगु धकाः सीकेत उखेंथुखें ब्वाँय् जुल । उबलय् हे अनाउन्सया सः थ्वल- 'बंगलादेशं वयाच्वंगु प्लेन त्रिभुवन विमानस्थलया धावनमार्गय् दिकेत कुतः यायां हे मेगु थासय् लाः वनाः तसकं बस्वाः वंगुलिं प्लेन कुचाकुचा जुयाः छ्वल । प्लेन दुनेच्वंपिं मनूतय्गु अवस्थाया बारे हानं अनाउन्स यासे सुचं बोर्डय् नं तिकेगु ज्या जुइ ।' अनाउन्स दित ।

अनाउन्स न्यनाः मनूतय्त न्ह्यलय् ला ज्वलय् ला जुल । मनूत हाःगु, ख्वःगु सलं एयरपोर्ट छगुलिं थ्वल । सहः याये मफुपिं मनूत बनावन । घाःपाः जूपिं मनूत एम्बुलेन्सं ग्यानापुक सः ब्युब्युं अस्पतालय् ब्वाकाच्वन । सीपिं मनूत एयरपोर्टया ग्राउन्डय् भ्वः भ्वः तयेहल । मनूत इप्पः कँकं थः मनूत माः जुल । एयरपोर्ट मसां थें भिजांमिजां दन । घाःपाः जूपिं व सीपिं मनूतय्गु नां व थाय्बाय्या धलः सुचंग्वरलय् तिकल । अले अनाउन्स नं यात । जिमि काय् भौ निम्हं दिवंगत जूगु भ्वलय् लात । मचां बांलाक थू ला मथू ला जिमिसं मस्यू, मचां वाताहां वाताहां स्वयाच्वन । जिपिं अजा व अजि ख्वयेगु व हालेगु होस हे मदु । छय्यात क्वात्तुक ल्हाः ज्वनाः हुलमुलय् कत्तायेगु कुतः यानाच्वना । एयरपोर्टया ग्राउन्डय् काय् भौया सीम्ह मात्तु माः वना । काय् भौया सीम्ह लुत । कापतं त्वपुइ मलाःनि, मांबौ चातवानाच्वंगु खनाः मचा अन हे याताक्क वन । बल्ल जिपिं ख्वयेफत, सर्गः थ्वक्क सः पिज्वल- 'यः पुता ! जिमिसं छु स्वयेमाल ।' ख्वख्वं काय् भौया सीम्ह अन हे त्वःताः छय्यात पाछ्रायाः घाःपाः जूपिं ल्ह्ययाच्वंगु एम्बुलेन्सय् च्वनाः अस्पतालय् ब्वाका । मचा निन्हु लिपा तिनि होसय् वल । थौं तक नं मचायात दिमागया वासः नकाच्वना तिनि । मांबौया यक्व किपात मध्यय् प्वाथय् दुम्ह मांया किपा वयात तसकं यः । व किपा तुंक स्वयाच्वनीगु ! जिमि छय् सगंया नुगःघाः मौन रूप ब्वयाच्वंगु च्वकिपा खः थ्व !"

अजा सुदर्शनं मेगु छुं न्ववाये मफुत । ल्हाःपा प्यपुंकाः ख्वबि लःलः धाःगु ख्वालं सुदर्शन दबुलिं कुहां वयाः छ्य् फ्यतुना च्वंथाय् न्ह्याः वन । फुक्क अभिभावकपिं व ब्वनामितय्सं छ्यं क्वछुनाः लापा थात । क्लासटिचर व मेपिं सरपिं नं सुदर्शनया ल्यू ल्यू वयाः सगंयात न्हाप लाःगु सिरपाः लःल्हाः वल । सिरपाः कायेत सगंया ल्हाः थरथर खानाच्वन !

ने.सं. ११४१ कछलागाः चःह्रे, आइतबार ।

थायभु, अंक १६

ज्यनावंगु जं

चीमि जुयाः म्वायेगु पूर्व जन्मया पाप मखु । कर्मया फल नं मखु । परिस्थिति व बाध्यताया ई खः । थौं चीमिपिं कन्हय् तःमि जुइफु । तःमिपिं मनूत कन्हय् फल्चाबाय् जुइफु । चीमिपिं मनूत नं खुसिचाया लः थें न्ह्याइपुक थःगु मतापं न्ह्याः वनेफु । लःया बाध्यता धयागु क्वथ्याःथाय् जक बाः वनेगु खः । थथ्याःथाय् बाः वनेत साप थाकु । दुष्त प्रवृतिपिं मनूतय्सं चःबिया धः खुसिचाय् ल्वाकछ्याना बिल । लः दुर्गन्धित जुल । थुकी खुसिया लःया छु दोष ? थथे हे जुल । जिथाय् छ्यली क्वथाय् बालं च्वनाच्वंपिं मां म्ह्याय्या जिन्दगि ! नां जक बालं च्वनाच्वंपिं । बालं च्वनाया दां पुले मफुपिं चीमिपिं । मां म्ह्याय् निम्हस्यां छेँज्या यानाः ग्वाहालि बियाच्वन । जिथाय् बाहेक मेथाय् स्वखाप्यखा छेँय् ज्या यानाः म्ह्याय्यात झिगू तगिनय् ब्वंकातल ।

सुथसिया नकेत्वंके ज्या सिधयेकाः म्ह याउँकेत छभ्काः आनाहां न्त्यः वयेकेगु जिगु बानि । जोगि तरकारि थें ल्वाकःबुकः ल्वय् जिकेय् दुगुलिं म्हयात त्यानु लंकेमाःगु जिगु बाध्यता । न्हिनसिया निताः ई जूगुलिं च्या दायेकेत जि भुतूक्वथाय् वना । ओहो ! आःतक हे भुतूज्या यायेत कान्छि मवःनि का । वया भाःतं वयात ध्वं लानाः छैँया जः व गांया मनूतय्सं कान्छि धकाः सःतका च्वनेमाःगु वया कर्म । न्त्यथुया ध्याचू व शोषण सहः याये मफयाः दुरु त्वंम्ह मचा ज्वनाः गांया जिन्दगि वांछ्वयाः शहरय् दुःख स्यूवःम्ह कान्छि । लिपा तिनि कान्छिं थुल- वया भाःतं छें पितहयाः शहरय् ब्वनाहःगुया हुनि धयागु भाःतया छ्यनय् च्वंगु जं ज्यंकेत जक जुयाच्वन । कलाः मचाखाचा दुम्ह मिजं कान्छिया न्त्याबलेंया निंतिं थः भाःत जुइ मफुत । खः थे च्वंक प्यदँन्यादँति लिपा शहरया चाकुसवाः फ्ययेकाः गामय् लिहां वंम्ह भाःत वांछ्वयागु अप्पा जुल । सायद तःधिकःम्ह कलाः व मचाखाचां तुती प्यपुंक न्यवः न्त्याकल जुइ । कान्छिं नं थः हे स्वाभिमान जुयाः स्वायेगु कुतः यानाः भाःतया लिधंसायात म्हगस जक तायेका च्वन ।

कान्छिं आःतक नं भुतूज्या छाय् याः मवःगु जुइ धकाः नुगलय् खँ वायेका च्वँच्वं हे आकाभ्काकां ख्वःसः तायेदत । जि भ्कसंग वन । नुगः पीसे च्वनावल । "कान्छि छु जुल, छाय् ख्वयागु ?" जिं निगूखँ न्यने मलावं कान्छिं ल्हाः ब्वब्वस्यानाः ख्वख्वं खँ कन- "साहुनि जिपिं बरबाद जुल । जिपिं सिनावनेगु लाकि स्वानाच्वनेगु जुल । भ्किपतिं चुलाः हिचःति हायेकाः ब्वलंकाम्ह जिमि म्त्याय्यात व ध्वग्गी बुरा हाकिम बाःनं बर्बाद यानाबिल ।" हिहिललं ख्वयाच्वंम्ह म्त्याय् समां धयाच्वन- "व बुरा स्वये हे मयः । इमिथाय् छेँय् वने मास्ति मवः धकाः मांयात तःक्वः हे धयागु खः । थौं मामं हे ज्या याः मवँसे मज्यू धकाः कर याःगुलिं जक जि ज्या याः वनागु खः । थौं हे व बुरां जितः ध्व गति यात । अधर्मि बुरा ! मां, थुकी जिगु छु दोष ?

खँ न्यँन्यं जिगु न्हकुसँ तिंतिं स्वात । "मां म्त्याय् निम्ह छाय् ख्वयाच्वंगु ?" छेँपिने मनूत मुनाः खँ ल्हानाच्वन । जितः छु याये छु याये जुल । पिनेया व मनूतय्त लुखां पिने वनाः जिं काचाक्क हे धायेवल- "गामय् समाया बौ कान्छिया भाःत तच्वः धयागु बुखँ वःगुलिं इपिं ख्वयाच्वंगु ।"

“कलाः व म्ह्याय्यात वास्ताइस्ता यायेे म्वाःम्ह मिजं तच्वः जुल धकाः छाय् नुगः मछिंके माःगु ? अज्याःपिं मिजंत ला .... ।” धकाः मनूत बुलुहुं लिचिला वन । हाकनं मनूत मुनी धकाः मां म्ह्याय् निम्हसितं तलय् थतयंका । पलख ख्वयेगु दिनाः कान्छिं खँ कनाहल- “साहुनि, जिं न्हापा हे बिचाः यायेे मफुत । म्ह्याचं ला धाःगु खः । म्ह्याय् बःचाधिकः जूबलय् निसें बुरां न्हाय् स्याक्क ज्वन, नेतालय् चुप्पा नल, कसिक्क घय्पुल धकाः धाः वइगु । व हाकिम बुरां न्हापांनिसें धयाच्वनीगु- समा जिमि म्ह्याय् ज्वः जूगुलिं जितः साप माया वं । हाकिम बाः बुराम्ह जूगुलिं जिं विश्वास याना । जिगु नुगः यच्चुसे च्वंगुलिं फुक्कसित यचु हे खनाच्वना । द्वपं ला जिगु हे जुल । आः छु यायेे जिं साहुनि ?”

‘आँतय् चाइबलय् बुद्धि वइ मखु, ग्याइबलय् न्ववायेे फै मखु’ धाइ थें कान्छिया ख्वख्वं ख्वबि सुनावन थें च्वं । ख्वयेगु भ्रासु लनाः वया मिं पूगु नुगःयात न्ह्यचीकल- “थ्व दशा फयेमाःगुलिं जितः सुथंनिसें ज्वर वल । सने हे मफुसां जागिरय् वनेमाःपिनिगु निखा छेँय् ज्या सिधयेकाः जि छेँय् लिहां वयाः सिँग्वं थें लासाय् ग्वारातुला । म्हिगः सनिबारया पार्टि न्याःगुलिं हाकिम बाःया छेँय् लथालिंग जुयाच्वंगु जिं मस्यूगु मखु । उकिं थौ समायात म्हां धायेक हाकिम बाःया छेँय् ज्या याके छ्वया । आपदविपद जुइबलय् हाकिमनीनं दां बियाः ग्वाहालि यानाच्वंगु दु । समा एस.इ.इ. पास जुलकि जागिर नकाबी धकाः हाकिम बाःनं धुच्चापतिकं धयाच्वंगु दु । धर्मया चेस्ता दुपिं मनूत धकाः जिं विस्वास यानाच्वनागुलिं जिपिं थौ ध्वपय् दुन साहुनि ।”

सिनाज्याया इलय् पितिपिति वा वइ थें कान्छिया मिखां नं ख्वबि तिकितिकि ननाच्वन । म्हुतुं जक धयाः मगानाः समाया म्हय् न्ययातःगु गा त्वकाः कान्छिं म्ह्याय्या म्ह छम्हं उलाक्यन । ओहो ! समाया म्ह खनाः जि मूहाल । न्ह्यःने नुगःपा, ल्यूने जनफाः वँच्चुसे च्वं । पातापाता गूगु कुर्ता अले सुरुवाः ..... । थाय्थासय् दाग ..... । उफ गुलि जक सास्ति याःगु जुइ समायात ! जिं स्वये मफुत । तं ल्वाकज्याःगु सः पिज्वल- “समा, थपाय्सकं सास्ति याकाः छ गथे सहः यानाच्वना ? वांन्यानाःसां, प्यंकाःसां

छ न्ह्याथे यानाःसां बिस्युं वये मफु ला ? चिल्लाय् दनाः हाले नं मफु ला ? छेँय् हाकिमनी बुरि नं मदु ला ?"

जिगु खँ न्यनाः समाया घाः लाःगु नुगलय् मल्ताचि ह्वले थें जुल ला छु थें, समां हिहिलनाः ख्वयाः लिसः बिल- "साहुनि मामं स्वयेबलय् जि वातिलः फयेगु भ्यगः थें सुम्क च्वनाच्वन जुइ ला ? न्हापालिपा थें बुराबुरि निम्ह छेँय् दइ धकाः च्वनागु । जि तप्यंक हे भुतूक्वथाय् वनाः चिपभारा सिलेत हितिन्ह्यःने दना । जि चिपभारा थी हे मलाःनि, म्हगसय् थें च्वंक आकाभ्काकां ल्यूने हाकिम बाः वयाः कतांमरिचित थें जुरुक्क बुयाः म्हुतुप्वाः तिकाः क्वथाय् यंकल । चुकू तल । लासाय् बस्वात । जि हालागु खः । उघ्रिमय् हे चिग्वःगु फुंगां म्हुतु प्वाः तिकल । सासः ल्हाये हे थाकुल । नागं थें फुं फुं सासः ल्हानाः पित्याःम्ह धुं चलाचित वांन्यानाः ज्वनातः थें जितः म्ह छम्हं क्वत्यला तल । बाय्चिया क्वातुगु ल्हाःपा त्वःफिकेत फक्व कुतः यानागु खः । अय्सां ..... अय्सां ..... छु याये ? व तसकं बल्लाः । फितिक्क हे सने मफुत । वया न्ह्यःने जि ला लैंम्हू थें छम्हूचा जक । वया प्याःचाः लंकाः तिनि जितः बुलुहुं त्वःतल, सायद खापासः वयाः जक जुइ । उबलय् हे हाकिमनी बुरि थम्हं हे पिने ताः चायेकाः दुहां वल । म्हुतुप्वाः तिकाः हे हाकिम बुरां लुखांपिने तक तयाः बुरा थाहां वन ।"

खँ कँकं समा बनावन । लखं छ्वाकाः वयात होसय् हया । समा लासाय् भ्वसू वन ।

समां न्ववायेगु दिसेंलि कान्छिं हाकनं खँ छुनाहल- "समाया हविगत खनाः धाय्रवं हे समा ब्वनाः जि हाकिमया छेँय् ह्वब्वाः वना । बुरा मदु । बुरिम्ह चिपभारा सिलाच्वन । बुरिं थ्व खँ स्यू ला, मस्यू ला ? जिमिसं मस्यू । जिपिं ज्या याः मवः धया थें जिपिं खनेवं खेखेतुतुं हाल । जिं समायात ज्या यायेत छ्वयाहयागु खँ कना, बुरिया न्हाय्पनय् दुहां मवं । समां जूजूगु फुक्क खँ कनाः अधर्मि बुरां याःगु कर्तुतया दसि समां थःगु म्ह क्यन । हाकिमनीनं थः बुरायात खः मखु न्यनेकने हे मयासे लाखय् प्याखं ल्हुइ थें तिं तिं न्हुयाः जिमित ल्हाः वाये थें यानाः हाल- 'छिमिसं

छु खँ ल्हाः वयागु आम ? त्वालय् प्यम्ह मनुखं खुन्हु पत्याः याइ ला छिमित ? त्वालय् जिमि बुरायागु गुलि इज्जत, हनाबना दु, जिं छिमित कनेमाःगु मदु । छुकिया ब्वलसा कायेत्यनागु छिमिसं ? चीमिपिं धकाः माःमाःबलय् दां बियाः ग्वाहालि यानाच्वना । जागिर नं नकाबी धयाच्वन । धर्म याःम्हेसित पापं पुनेयः धयागु थ्व हे का ! छिमिसं ला जिमिगु ख्वालय् हाकः इलेत सन । का, तुरुन्त पिहां हुँ, मखुसा पिखालखुइ तयाः छिपिं मां म्ह्याय् निम्हेसितं जात्रा यानाबी । म्वाः मदुगु हल्ला यानाजुलकि थ्व त्वालय् हे च्वने गाइ, होस् या ।' हाकिमनी हालाः संगु खनाः जिमिसं छुं हे धाये मफुत । इपिं अपराधी मखु, जिपिं अपराधी थें च्वंक लुकुलुकु लिहां वया ।" कान्छिया छ्यं क्वछुल ।

अफिसं जिमि जहान नं लिहां वल । क्वथाया लु खनाः जिमि जहान जिल्ल जुयाः न्यनेकने यात । हाकिमबाःनं समायात कँगालय् क्वफाःगु खँ न्यनाः जिमि जहान ताःहाकःगु झसुकाः तयाः सोफाय् थचक्क फ्यतुल । घुरे जुयाः ताउतक बिचाः यानाः जिमि जहानं थःगु बिचाः प्वंकल- "थन्याःपिं नरपशु बलत्कारीत निम्ह प्यम्ह समाजय् दयाः हे खः मिजंतय् नामय् ग्रहणं ज्वंका च्वनेमाल । स्व कान्छि, आःयागु परिस्थिति स्वयेबलय् व हाकिमबाः सरकारी तःधंगु पदय् च्वनाच्वंगुलिं तसकं लोकं ह्वानाः तःपाः ख्वाःपाः पुनातःम्ह राक्षेस थें जुयाच्वन । वयात ख्यायेत वनाप ल्वायेत छंके धन नं मदु, जन नं मदु । छंगु पँ लिनाः त्वाःबाःयापिं सु वइ ? बरु अःखतं छिमित हे ह्वाय्च्वाय् व नागःतुगः याइ । थानाय् उजुर याःसा लां लां छु नं त्याजी मखु । ज्वना हे यंकूसां प्यला खुला हे मखु ला ! छ्व कःनि ह्वलाः बखुं लाये थें माःमाःपिं मनूतय्त दां नकाः जेलं पिहां वइ । हाकुगुयात तुयूगु यायेत दां दुपिन्त छुं थाकुगु मखु । खः, अन्याः सहः याये मज्यू धाइ । अय्सां छु याये ! हारांम्ह खनाः भगवान राम हे ग्याइ धयागु खँ झीसं न्यनातयागु हे दु । न्वलं दाःम्हेसित न्वलं हे दाये मफुसां संगू चिनाःसां कसा बीमाः झीसं । त्वालय् हल्लाखल्ला मजूनिबलय् छिपिं थःगु गामय् हुँ । थ्व ईयात वँय्चाः खिचां न्याःगु भाःपी माल छिमिसं । वँय्चाः खिचां न्याइबलय् वँय्चाः खिचायात लीगु स्वयां नं न्हापां थःत वासः यायेगु कुतः यायेमाः । समाया जिवय् ह्यूपाः मवःसा बांलात । फक्व नं याकनं समायात इहिपाः

यानाबीगु कुतः यानाः छ्ययनय् च्वंगु जं निं फ्यनेगु कुतः यायेमाल ।

माकःया गलः खिचायात घाकेत धाये अःपु, ज्या याये थाकु । इहिपाःया निंतिं मिजं मामां हे समाया जिवय् खिं कःगु सीदत । समा नकतिनि भिंप्यदँ तिनि दुम्ह अले तसकं कमजोरि जुयाच्वंगुलिं मचा क्वकायेगु ज्या तसकं ग्यानपु खनेदयाः मचायात जन्म बीमाःगु खँ डाक्टरपाखें न्यनाः कान्छियात खापां काः थें जुल । कान्छिपिं गामय् मवंसे मजिल । समायात इहिपाः यायेगु खँ त्वालय् हल्ला यानाः इपिं गामय् वन । गामय् वनाः समाया शहरय् इहिपाः याये सिधःगु खँ छुनाबिल । गामय् सोभ्फापिं मनूत पत्याः मजुइगु खँ हे मदु ।

कान्छि व समा गामय् न्हय्ला च्याला च्वनाः मचा बुइगु इलय् हानं शहरय् वल । दुःखं चाकःलिं कानाकाना पिच्चा म्हिताच्वंपिं मां म्ह्याय् मेथाय् गन वनी ! हानं जिगु लिधंसा काः वल । इमित छ्यली मतयेगु जिगु नुगलं मबिल । मेगु ज्या ख्यले मदुगु छ्यलिया छकू क्वथा हे मखा ! बाः बी मफुसां छेँज्या यानाः ग्वाहालि याइपिं खः । समाया मचा बुइत लां दन । समाया मचा बुल काय् हे ! मचाया ख्वाः खनेवं दुःख ल्वःमं थें जुल इमित । भविष्यया लिधंसा ध्वदू थें ताल, मांया नुगः ला खत, न्ह्याग्गु जूसां ! त्वालय् च्वंपिं मनूतय्सं मचा खनेवं सः पिज्वयेकी- " हाइ, गुलि जक बांलाःम्ह मचा ! मचाया बौ तसकं बांलाः जुइ का, खला समा ?" समा निस्तब्ध जुयाः क्वछुना च्वन । थ्व खँ न्यनाः हाकिमबाः व हाकिमनीया कथुइ तन्सील ल्वय् जुयाः वँचुख्वाः ज्यानाच्वन । बुराबुरितय्गु पहः खनाः खँ कं वनीपिं मनूत नं ज्यः जुयाच्वन ।

ई न्ह्याना वंलिसे समाया मचा न्हिया न्हिथं हिसि दयावल । समां थःगु नांयात ल्वयेक काय्या नां सम्यक छुत । सम्यक दच्छिति दुबलय् कान्छिया क्वथां हानं ख्वःसः तायेदत । कान्छिपिन्त आः हाकनं छु आपद जुल धकाः जि हथासं कुहां वना । त्वालय् च्वंपिं मनूत छ्यली जायेक मुनाः खँ थ्वकाच्वन- "हरे शिव, इहिपाः यानाः गुलिचां ह्वने मखंक समाया भाःत सित । मचां बौ म्हमस्यूनिगु इलय् मचाया बौ मन्त । चीमिपिन्त

जक अन्याय याइगु दैवं नं ! छु यानाः जक समां काय्‌यात नकेत्वंके याइगु जुइ ? हे भगवान, छु यानाः गथे यानाः जक समां थ्व मचायात ब्वलंकीगु जुइ ?" समा ख्वाः त्वपुयाः ख्वये थें यानाच्वन । कान्छिं बिचाः याः वःपिं मनूतय्‌त खँ फयाच्वन । समाया भाःत समायात व मचायात नाप लाः वःम्ह गाडि एक्सिडेन्ट जुयाः मन्त धयागु खँ त्वालय् बय्‌बय् जुल ।

लोकाचारया निंतिं समां तुयूवसः पुनाः क्यन । तुयूवसः पुनातःम्ह समा लँय् ध्वदुलकि हाकिमबाःयात न्हिनय् हे ख्याकं त्यलाः भुसुभुसु चःति हाइगु ! सात्तु वनाः न्ह्यः वयेके फै मखु । मिखा तिस्सितकि समाया तुयूगु पर्सिया किपालुं लित्तु ल्यू वः थें ताइगु । न्ह्यलय् ला ज्वलय् ला जुइक ग्यनाच्वंम्ह कलाःयात हक्काहइ- 'अय् बुरि छं छाय् तुयूवसः पुनागु ?' बुराया पहः खनाः बुरि नं थारा न्हुयाः भाःतया कपाः थिया स्वइ, ज्वर दु ला धकाः । 'ह्यंग्वाः नःम्हेस्यां हाकुगु फाइ' धयागु धापू इमित पाय्‌छि जुल । सुयातं कने मज्यूगु पापया मित्यालं इमिगु नुगः दनदन च्यानाच्वन ।

दँबदँ लिपा हाकिमबाःया जागिरं याउँगु ई काल । त्वालय् सुनानं हाकिमबाः मधाल । सुं वयेवनेगु याः मन्त । बुराबुरित छैंपिवाः जक जुल । मांबौया धर्म मचाखाचाया जय जुइ । बुराया कुकर्म जूगु खःकि मखु मस्यु, जापानय् च्वंपिं काय्‌भौपिनि पारपाचुके जूगु खँ न्यनेमाल, बुराया पार्किसन ल्वय् जुइका च्वनेमाल । काय्‌या पाखें मचा दइ मखुगु हुनिं यानाः भौमचां त्वःतावंगु खँ न्यंबलय् ला बुराबुरित म्वानाः नं सिनाच्वना थें ताल । पित्याःबलय् न्ह्यच्याका तःगु नसा नये मखनाः ई चुलुचुलु वंका च्वने थें ग्वारामारा चिनाः हिसिं भय्‌बिना वःम्ह समाया काय् सम्यकयात बुराया मिखाय् भ्वात्यां दनाच्वंगु खन । सम्यकयात लुमंकु लुमंकुं मचाया ख्वालय् थःगु ख्वाःया लु लुयावल ।

ने.सं. ११४१ सिल्लागाः पारु, आइतबार ।

लुँध्वाका, अंक १२३

मतक्वसं मतं मखः

थौंया हलिमय् आइपाय्द, लाय्पटप, मोबाइल व इन्टरनेट मनूतय्त मदयेकं मगाःगु जुइधुंकल, स्वायेया निंतिं सासः ल्हाये माः थें ! हलिं छगुलिं क्वथाय् न्ह्यंकाच्वन इन्टरनेटया माध्यमं । इन्टरनेटया हलंज्वलनं यानाः देश-विदेशया मनूतनाप ख्वाःख्वाः स्वयाः खँल्हाबल्हा यायेफत । हलिंन्यंक जुयाच्वंगु बुखँत क्वथाय् च्वनाः सयेका सीका च्वन । इन्टरनेटया हलज्वलंत कथंहंक छ्यले सःसा मनूतय्सं यक्व लबः काये फइ मखुसा माकःया ल्हाःती फ्वंसि जुयाः मनूतय्गु जिन्दगी ध्वगीगु आलु स्यं थें स्यनावनी । अप्वः नलकि चिनि नं खाइसे च्वनी, अमृत नं विष जुइयः धैगु धापू दु । इन्टरनेट लाय्पटप मोबाइलया हलंज्वलंत पाय्छि इलय् पाय्छिकथं छ्यःसा भिं जुइ मखुसा थ्व हलंज्वलनं यानाः छुं मस्यूपिं मचांनिसें कयाः ल्यासे ल्याय्म्ह बुराबुरितय्गु ज्यान तक नं वनीगु ई मवइ धाये मफु ।

लोचन व लता कलाःभाःत निम्हं डाक्टर लजगाः जूगुलिं म्ह्याय् छम्ह सन्तानं सन्तोष जुयाच्वन । सन्तोष मजुयां नं छु याये ? छम्ह सन्तानयात नं बांलाक सुसाःकुसाः याये मफु इमिसं । डाक्टर लजगालं यानाः न्हिच्छिया निघौ स्वघौ हे म्ह्याय्यात ई बीफूगु मखु । म्ह्याय्या नां मतिना जूसां मांबौया मतिनां आसां द्याःम्ह मचा खः मतिना ! बिदा दैगु छन्हु नं मिटिङ्ग सेमिनार, पार्ति छु छु, छु छु प्रोग्रामय् व्यस्त इपिं । छम्ह जक मखु, डाक्टरसाहेब मांबौ निम्हं । मचा स्वयेत तयातःम्ह बाज्यःवंम्ह मिसाया सुसाःकुसालं बुलुहुं ब्वलन मतिना । मेपिन्सं न्ह्याक्व बांलाक मतिना यानाः सुसाःकुसाः याःसां मांबौया मतिना थें अमृत सरह जुइ मखु । ई न्ह्याना वंलिसे मचा स्वइम्ह बाज्यःवंम्ह मिसा हे मतिनायात थःमां थें तायावल । मतिनां व मिसायात तःमां धकाः सःतेगु यात । मतिनायात तःमां तसकं यः । दँसांनिसें द्यने मत्यःतले तःमां छम्ह दःसा गाः मतिनायात । तःमांया मतिना भय्ब्यूगु तजिलजिं यानाः मतिनायात मांबौ छैँय् दुसां मदुसां छुं मपात । मांबौया मतिनाया सवाः काये मखंम्ह मतिना प्रोतिन मगाःम्ह मचा थें पियांचा जुयाः ब्वलन । तःधी जुयावःसां चंचं मधाः । मिसामचा जूसां मांबौया न्ह्यःने न्यासि चायाः हर्रर खिर्रर न्हिलाजुइगु बानि मदु । थिके थिकेगु न्ह्यवःसाः हलंज्वलनं मतिनाया क्वथा जाः, छुं छता मदु धाये म्वाः । अथे जूसां घ्यः, चिकं, मसला गाक्क दयां नं चि मदुगु तरकारी थें सवाः मदु मतिनाया मचासू व ल्यासेसू !

मतिना झिगू तगिमय् ब्वनीम्ह मचाल्यासेचा जुल । थःत माःगु थःम्हं ज्या यायेफत । मसःगु मस्यूगु ज्याखँ तःमामं स्यनाकना बी । माःथाय् माःगुकथं ग्वाहालि याइ । भिंन्यादँ न्ह्यःनिसें तःमां मतिनानाप ला व लुसि थें प्यपुनाः नकेत्वंके यानाः, म्हितकाः, अजिं थें बाखं कनाः, तजिलजि ब्यूम्ह थौं मतिनाया छैँ त्वःता वनीगु खँ न्यंबलय् मतिनाया नुगलय् घाः जुल । तःमामं थःम्हं छैँ त्वःताः वनेधाःगु मखु । न्हापा हे बाज्यः वंम्ह तःमां आः बुरि जुयाः छैँज्या याये मफत । तःमांया थासय् मांबौनं मेम्ह ल्यासेम्ह धिसिलाःम्ह मिसाचा हयेगु क्वःछित । बुरिम्ह तःमांया थासय मेम्ह मिसा हयेगु धकाः छगू वचन थःयाके मन्यंगुलिं मतिनाया नुगः चिरिक्क बात । मतिना मचा मखये धुंकल । भिंन्यादँ भिंखुदँया ल्यासेचा जुइधुंकल । मतिनाया नुगलय्

मल्ताचि ह्वले थें जुल । सहः याये थाकुल । मांबौनं क्वःछ्यूगु खँय् मतिनां "तःमांयात वने मते धायेफूगु नं मखु । क्वथाय् याकःचा च्वनाः नुगः मछिंका जक च्वन । बुरिम्ह तःमांया थासय् ल्यासेम्ह बल्लाःम्ह मिसाचा याकनं हे अन छैंय् वल । तर वयात न्हूम्ह मिसा लःलः मधाः । वं याइगु ज्या वयात लुमधं । मतिना मचा मखये धुंकल भाःपाः न्हूम्ह मिसाचां बुरिम्ह तःमामं थें मतिनायात बिचाःसंचाः यायेगु कुतः मयाः । मतिनायात न्हिया न्हिथं याकःचा जुयावंगु अनुभूति जुल ।

म्ह्याय् मतिना ज्ञानी जुयाः छैंय् सुरक्षित धकाः मांबौया नुगः धुक्क । नयेत्वने, पुनेगु बाहेक नच्चा ल्यासे जुयावःम्ह म्ह्याय्या मेगु छु इच्छा दु ? गन वने मास्तेवः, छु याये मास्तेवः मांबौया नुगःया मिखा कनेत ई दुगु मखु । मतिनायात लय्तायेकेत जन्मन्हिबलय् मांबौनं थिकेगु मोबाइल द्यछा बिल । मोबाइलयात मदयेकं मगाःगु इन्टरनेत डाक्टरया छैंय् दइगु हे जुल । न्हिच्छि याकःचा च्वनेमाःम्ह मतिना मोबाइलय् अप्वः नुगः क्वसात । संक्रमित ल्वय् कोरानाया हुनिं ब्वनेकुथि वने म्वाःल । मोबाइलय् मेसेन्जर, च्यात, भिडिओ कल, फेसबूक, यूटुबय् फिलिम स्वयेगु यानाः मतिना न्हि छ्यानाच्वन । मतिनाया फेसबूक पासापिं मिसापिं स्वयां नं मिजं पासापिं अप्वः जुयावल । निलाप्यला लिपा अनलाइन क्लास न्ह्याकेगु सुचं वल । मांबौनं धायेवं हे लाय्पटप न्यानाबिल । तर मतिनाया ब्वनेगु स्वयां नं म्वाः मदुगु प्रोग्राम स्वयेगु अप्वः जुयावन । बहनी लिबाक्क पासापिंनाप च्यायत यायेगु बानि जुल । मांबौ बहनी दुहां वइबलय् म्ह्याय्यात लापटपया न्ह्यःने खनीबलय् एसईईया जाँचया निंतिं मेहेनत यानाच्वन धकाः भाःपिल । म्ह्याय् धात्थें ब्वनाच्वंगु खः कि मेमेगु प्रोग्रामय् व्यस्त खः, डाक्टर मांबौपिसं बिचाः यायेगु कुतः मयाः । ब्वनाच्वंम्ह मतिनायात पंगः जुइ धकाः मांबौ म्ह्याय्नाप खँ छगू नं मल्हासे क्वथां प्याहां वइ ।

डाक्टर मांबौ अस्पतालया ड्यूति सिधयेकाः क्लिनिकय् ज्या सिधयेकाः छैंय् ल्याहां वइबलय् बहनी लिबायेधुंकी । तसकं त्यानुगुलिं मतिनाया क्वथाय् वनाः नयेत्वने धुनकि मधुंनि धकाः न्यं वनेतक नं अल्छि चाइ । न्हूम्ह मिसां मतिनायात इलय् हे नकेत्वंके यायेधुंकूगु खँ न्ह्यथनी ।

सुथय् मांबौ ड्यूति वनेन्ह्यः म्ह्याय्यात नाप लायेत क्वथाय् दुस्वः वनी । बहनी लिबाक्क मोबाइल लाय्पटप छ्यलाः यःयःगु प्रोग्राम स्वयाच्वनीम्ह मतिना सुथय् ताउतक द्यनाच्वनी । न्ह्यः स्यनी धकाः मांबौनं म्ह्याय्यात मथंसें ड्यूति वनी ।

मतिनाया फेसबुक पासापिं मिसापिं स्वयानं मिजंपिं पासापिं अप्वयावं वल । मिजंपिं पासापिं मध्यय् नं रोसन मिजंपासा तसकं न्ह्याइपु तायावल । ई ज्यला वंलिसे रोसन पासानापं न्ह्याइपु न्ह्याइपुगु खँल्हाबल्हा जुजुं मतिनाया मचायेक हे रोसननाप यःत्यः जुल । रोसननाप भिडिओ कल च्यात न्हिनय् स्वयां नं चान्हय् अप्वः जुयावल । रोसन ला ब्याहाः याये मनंसां जन्ति वने नंम्ह तसकं मभिंम्ह मिजं जुयाच्वन । सोभ्काम्ह मतिनां रोसन अन्याःम्ह मिजं धकाः गथे सीकी ? रोसननाप यःत्यः जूगु खँ मांबौयात कनेत मतिनाया आँट मदु । रोसनं मतिनायात थःगु जालय् थुलि क्वात्तुक तयायनकि रोसनं धाःधाःबलय् भिडिओ कल यानाः मतिनाया म्ह ब्वया क्यनेत करं क्यंकेगु कुतः यात । मेपिं पासापिनिगु फोन वःसां वास्ता यायेगु त्वःफिना वल । मतिनाया मोवाइलय् भिडिओ कल बिजि जुलकि रोसन तं चायेगु यानाहल । पासापिं नाप फोनय् खँल्हाबल्हा यायेगु बुलुहुं तापाना वन ।

मतिनाया आनिबानि बिस्कं जुयावंगु खनाः पासापिं ज्यः जुल । तर मांबौया मतिनाप्रति छुं संका हे मवं । डाक्टर लोचन व लताया मोबाइलय् मदिक्क फोन वयाच्वन । अस्पतालया ज्याय् तसकं लिमलानाः मोबाइल साइलेन्सय् लानाच्वंगुलिं निम्हेसियां फोन वःगु चा हे मचाः । ज्या क्वचायेवं फोन स्वःबलय् डा. लोचन व डा. लता निम्हेसियां म्ह जिरिङ्ग वन । मतिनाया पासापिनिगु मिसकल तिछुँमाः थें लस्करं वयाच्वन । न्हापा लिपा गुबलें नं फोन मयाइपिं मतिनाया पासापिनिगु मेसेज 'अंकल, अण्टी ! छिकपिं फक्व नं याकनं छेँय् भ्कासँ' ब्वनेधुंकाः मांबौ निम्हेसिगु म्हय् करेन्टं ज्वं थें जुल इमित । जि जक ज्यूसा सर्गतय् भ्कंगःत थें ब्वयाः छेँय् थ्यंकः वने माः थें जुल । फय्लिंचा थें गाडी ब्वाकाः निम्हं छेँय् ह्वब्वाः वन ।

मांबौ छेँय् थ्यंकाः स्वांने छपुं छपलाः यानाः मतिनाया क्वथाय् वन । क्वथाय् ज्या याइम्ह मिसाचा व मतिनाया पासापिं सकलें ख्वबि लःलः धायेका कू नयाच्वन । लोचन व लतायात खनेवं मतिनाया पासापिं आँटय् चायाः छसासलं खँ कनाहल- "मतिनायात छु जूगु, स्वयादिसँ रे अंकल अण्टी । मतिना द्यनाच्वंगु ताउत जाल धाःगुलिं जिमिसं मतिनायात म्हय् गिलिगिलि यानाः थनेत कुतः याना । न्ह्यलं चाःगु हे मखु । म्हगसय् खनाच्वंगु जकं खः ला ?"

बेहोसय् मतिना हालाहल- "रोसन प्लिज... प्लिज अथे याये मते । जिमि ममी ड्याडीयागु बेइजत याये मते । प्लिज... बरु छं धाःथे च्वने... ।"

"जिपिं तसकं ग्यात । उकें अण्टीपिन्त फोन यानागु । थौंकन्हय् मतिनां जिमितं फोन यायेगु त्वःफिकल । जिमिसं फोन याःसा 'आः जि बिजि जुयाच्वन, लिपा जिं फोन याये' धकाः फोन दिकाबीगु । जिमिसं 'छन्त छु जुल' धकाः न्यंसा 'छुं मजू, भचा म्हं मफु' धाइगु । मतिनायात सरप्राइज बीकथं जिपिं थौं मतिना नापलाः वयागु । मतिनाया लाय्पटप नं चालाच्वन । जिमिसं थन्याःगु लु लाय्पटपय् खना । पत्याः हे याये थाकूगु लु । स्वयादिसँ अंकल ।"

लापटप चायेकाः पूवंक स्वःबलय् मांबौ निम्हं सर्गतं कुतुंवःपिं भ्ंगःत थें वाथावाथा कन । सोझाम्ह म्ह्याय् मतिनायात मिजंपासा रोसनं यौनजन्य गतिविधि न्ह्याकेत ख्याच्वः बियाः चाय्त यानातःगु तःथाय् हे खन । मेपिं मिसाया पचिनाङ्गा किपाय् मतिनाया छ्यं जक प्यपुंका तःगु किपा मेसेन्जरय् छ्वयाहःगु मांबौनं स्वये मफत । 'वसः त्वःताः अन क्यँ, थन क्यँ मखुसा थ्व पचिनांगागु किपा भाइरल याना बी, फेसबुकय् तयाबी' धकाः रोसनं धम्की बियातःगु चाय्त ब्वंबलय् मांबौया छ्यनय् मलखं कल । मोबाइल न्ह्यःने मदुगुलिं थुखेउखे मालास्वत । फ्वंगातःलय् मोबाइल दु ला धकाः ल्हातं वाला स्वःबलय् न्ह्यः वइगु वासःया खालिसिसि खन । मांबौ, पासापिं सकलें सातु वन ।

डाक्टर मांबौ निम्हेसिया तसकं त्यानुयाः न्ह्यः वयेके मफइगु इलय् नयेत हयातःगु न्ह्यः वइगु वासः दराजय् तयातइगु लुमना वःबलय् मांबौयात सर्गतं क्वच्युं वःथे जुयाः छ्यनय् भ्वखाय् ब्वल । मांबौया बल्ल न्ह्यलं चाःथे जुल । म्ह्याय्यात मचांनिसें थःपिसं यानागु लापर्वाहिं इमित न्यताः च्याक्क दाःगु भाःपिल । मांबौपिनि वाःचाःबलय् मतिना न्ववाये मफत । अस्पताल ब्वाकेत सकलें इपां थिपां मदयेक भःभः न्हुल । गाडी तयायंकेत बौनं मतिनायात लुचुक्क बुयाः पाछाल । मतिनाया म्हं भ्वं छकू ख्वात्त कुतुं वल । भ्वं प्वलाः मांबौनं ब्वनास्वत । भ्वँतय् च्वयातल - 'ममी ड्यादी जि याकःचा म्वाये मयल ।'

ने.सं. ११४१ चिल्लाथ्वः पुन्हि, आइतबार ।

थौकन्हे, अंक ३००

ब्वलासा

क्यब खँग्वः न्यनेवं नुगलय् स्वां ह्वः । थी थी स्वांमा व सिसाबुसाया सिमां जाःगु जिगु क्यब जिगु क्वथाया बार्दलिं बांलाक खनेदु । आभाकार्डोया सिमा छमा ला बार्दलिया न्ह्यःनेसं लाः । च्या त्वनेबलय् बार्दली मच्वनकि च्या त्वना थें जुइ मखु । निन्हु स्वन्हु दत जिं वाः चाःगु व आभाकार्डो सिमाय् निम्ह क्वःत च्वंच्वंगु दु । छम्ह क्वः छगू कचाय् जूसा मेम्ह क्वः मेगु लिक्कसं च्वंगु कचाय् च्वनाः वं वयात वं वयात पुलुपालुं स्वयाच्वनी । जिं क्वथीक स्वयाच्वनकि नकतिनि मतिना याःपिं ल्यासे ल्याय्म्हत थें मछालाः निम्हं ब्वयावनी । भतीचा लिपा हानं व हे कचाय् निम्ह क्वःत च्वं वइ । जितः सीके मास्ति वल- निम्ह क्वःत व हे सिमा व हे कचाय् ताउतक च्वनाः उखेंथुखें छ्यं चाःचाः हीकाः स्वयाच्वन । व सिमाय्

सर्पसिर्प जक च्वनाच्वन ला धका: शंका वन। जिं आभकार्डो सिमा व क्व:तय्‌त मिखा लिमकासे क्वथीक स्वयाच्वना । निम्ह क्व:त सिमाकचाया दुने दुने दुहां वन। बल्ल जिं खना- सिमाया कचामचां त्वपूथाय्‌ क्व:तय्‌सं स्व: दयेकेत्यंगु जुयाच्वन। प्यंगू न्यागू कथिचात हयातल । इमित मछिनी धका: जिं ताउतक स्वया मच्वना । भ्का: भ्का: जक वना: स्व: वना । निम्हेस्यां त्वाथं कत्ताका: सिन्काकुचा, तुफिकुचा, रेसमतारया कुचा, कापूछि छु छु थ्व व हे मदयेक ल्ह्ययाच्वन। छँ दनेत अप्पा, फि, सिमेन्ट, रोडा, दण्डी, मनूतय्‌सं द्वँ मुनेहइगु लुमना वल।

न्हिं न्हिं बार्दली वना: क्व:या स्व:, स्व: वनेगु जित: बानि जुल । न्हिच्छिं च्या छगू ज्वना: बार्दली फ्यतू वनेगु जिगु बानि खना: कलातं जित: हायेके थें धाल- "थौंकन्हय्‌ बार्दलिं छु खनेदु ? न्ह्य:ने च्वंगु छेँय्‌ ल्यासेपिं मिसात बालं च्वं व:गु दु ला कि छु ?" जिं नं कला:या न्ह्यस:यात ल्वयेक लिस: बिया "ख:, गय्‌च्वंक बांला:पिं ब्लाय्‌कब्यूटित दु न्ह्य:ने स्व: वा सा" धात्थें जिमि तिरिमय्‌जु पत्या: हे जू थें च्वं ! ज्या यानाच्वंगु त्व:ता: हे व नं बार्दली वल । क्व:त मिले जुया: त्वाथं कत्ताका ह:गु हलंज्वलंत त्वाथं हे थाथामथा याना: मा:मा:कथं कुचाकुचा याना: स्व: दयेकाच्वंगु लु खना: जिमि तिरियात नं तसकं न्ह्यइपुल । जिपिं नं नकतिनि नकतिनि इहिपा: यानापिं ल्यासे ल्याय्‌म्हत ! छँ दनेत व छँ यायेत कला:भा:त निम्हेसियां उत्तिकं हे हिच:ति हायेके मा: धका: जिमित क्वखं ज्ञान बियाच्वं थें ताल ।

इलं लातकि जिपिं निम्ह नापं क्व:या स्व:, स्व: वनेगु याना। निन्हुप्यन्हु लिपा क्व:तय्‌सं स्व: दयेके सिधयेकल। थ्याक्क हे गा:वंगु धकिचा थें च्वं । स्व:या च्वय्‌ भतीचा चकंसां क्वय्‌

भतीचा गाः वं । थुकिं यानाः खेँय्या द्यःने मांम्ह क्वः च्वंसां खेँय् तज्याइ मखु । महिताःतय्सं नं काचाक्क खेँय् खनी मखु । धन्य प्रकृतिया देन ! मिसाम्ह क्वः स्वलय् फ्यतुना च्वनी । मिजंम्ह क्वः जक ब्वयावनी । त्वाथय् जायेक नसा मिसाम्ह क्वःया न्ह्यःने प्वंका बी । क्वःतय्गु मतिना खनाः जितः नं नुगलय् कुचुकुचु मिनावइ । मतिनां जाःगु मिखां तिरियात छक्वः लुधंक स्वया । वं नं जितः मखु थें च्वंक स्वयाच्वंगु खनाः नुगः चंचं धाल । क्वः स्वयाः न्ह्याइपुसे च्वंसां छता खँ जितः नुगलय् थुं दित- हिचःति हायेकाः दयेकूगु क्वःया स्वः चिकू जुयाः निम्ह क्वःत नापं च्वने मखं । मिजंम्ह क्वः स्वःया लिक्कसं च्वंगु सिमाकचाय् च्वनाः तुलुतुलु स्वयाच्वनी । विचरा मिजंम्ह क्वःया पूमवंगु इच्छा ! माया वनापुसे च्वं ।

थौं नं च्या ज्वनाः क्वःया स्वः स्वयेत बार्दली वनेत्यनाबलय् क्वःबथां नुगः पिपिच्याक लाय् लाय् बुयाः क्वाः क्वाः हालाच्वन । बार्दली वनाः स्वः वना । सुनां खः मस्यु, क्वःया स्वः नचुक्क स्यंका तल । गुबलय् खः, खेँय् नं थ्वया तयेधुंकल खनिं । खेँय् तज्यानाः बँय् चिच्चाः दनाच्वन । कुचाकुचा दयाच्वंगु स्वलय् मांम्ह क्वः भ्वसुला च्वन । बाक्वः सिमाकचाय् च्वनाः त्वलहं स्वयाच्वन । व क्वःया मिखां ख्वबि हाःगु खने मदुसां नुगः ख्वःगु बांलाक सी दु । क्वःबथां हाःगु भचा दित । मनूतय्सं ल्हाःगु खँ थुइकेगु कुतः यानाच्वंगु खः ला ! क्यबय् ज्या याइम्ह बाउचा नं थ्यंकः वल । भ्याल मांया सः थ्वल- "अय् बाउचा, छं क्वःया स्वः स्यंकागु खः ला ?"

"खः तःमां, जिं म्हिगः क्वःया स्वः स्यंका बिया ।" बाउचां छुं मखु थें च्वंक लिसः बिल ।

"छाय् स्यंकागु ले क्वःया स्वः ? जितः छकः न्यने नं म्वाः ला छं ? छन्त क्वःया स्वलं छु याः वल ? छन्त छु पंगः जुल ? खैंय् थ्वकातये धुंकूगु क्वःया स्वः स्यंका बियाः माक्वःया विजोग स्वयेमाल । तसकं अप्वःम्ह छ बाउचा, माःगु ज्या छता याइ मखु ।" मां तं चायाः बाउचित ब्वः बियाच्वन । मामं ब्वः बियाच्वंगु च्यूताः मतसे बाउचां लिसः बियाच्वन "स्वयादिसँ तःमां, सिसाबुसा सिमाय् गुलि जक क्वःया स्वः दयेकातःगु ।"

बाउचायागु लिसः न्यनाः मां झन तं चाल । मामं बाउचित हक्के थें यानाः तसलं ब्वः बिल- "छन्त छाय् कपाः स्यात ले सिमाय् क्वखं स्वः दयेकल धकाः ? जिपिं न्हापा थन च्वं वयाबलय्‌निसें क्वःया पुलांगु थाय्‌बाय् खः थ्व । यक्व मनूत दसेंलि न्हापायापिं क्वःत गन वन गन वन । थन अप्वः मनूतय्‌गु वस्ति जुयाः नयेत्वने दसेंलि चखुंबखुं व मेपिं झंगःत खनेदत । थ्व थाय्‌या नां हे क्वःगां हं सिल ला ? लिपा तिनि थ्व गांया नामय् 'ल' व 'न' द्यतनाः मेगु नां जुल । स्यूगु छुं मखु, बाउचा छं । हानं अपाय्‌सकं च्वय् लाःगु स्वः गथे न्ह्याये दयेकाः स्यंका छं ?"

"क्वःया स्वः स्यंकागु नं थपाय्‌सकं छाय् तं चाया दीमाःगु तःमां ? ज्या यानाच्वनेबलय् क्वखं जक दाः वइगु । क्वखं दाः वइगु मभिं धकाः न्यनातयागु । उकिं हुंकन च्वंगु ताःहाकःगु पँथं भ्वाभ्वा यानाः क्वःया स्वः स्यंका बिया ।" बाउचायागु लिसः न्यनाः मां हीमी चाल । लँ तबाला यायेगु त्वहः चिनाः मनूत च्वनाच्वंगु छैंय् डोजरं छैं थुंबलय् बुराबुरि व मचाखाचात ह्वाँय्‌च्वाँय् ख्वयाः छें पिहां वःगु लुमना वल । व लु खनाबलय् स्लाइन थनीबलय् लः तिकितिकि ननी थें जुल जिगु मिखाय् !

बाउचा व मां हालाच्वंगुलिं त्वाःया प्यम्ह न्याम्ह मस्त मुं वयाः थःथः खँ ल्हानाच्वन । छम्ह मचां न्ववात "का स्वऽ क्वःया छेँ स्यंका ब्यूगुलिं क्वः छम्ह सिनाच्वन ।" मेम्ह मचाया सः थ्वल- "मखु, मखु, क्वः सीगु मखु । इमिगु छेँ स्यंका ब्यूगुलिं क्वः ख्वयाच्वंगु का ! उखुन्हु जिमि पाजुपिन्थाय् डोजरं छेँ स्यंका ब्यूबलय् जिमि अजाअजि गय् च्वंक ख्वःगु ! जि नं ह्वाँय्ह्वाँय् ख्वया ।" हानं मेम्ह मचां न्ह्यसः तल "व डोजरं छेँ थुंम्ह मनूयात सुनानं छुं मयाना ले ? वनाप सुं ल्वाये नं मफु ला ?"

"जिमि अजिपिन्सं जिमित धयातःगु मेपिंनाप ल्वाये मज्यू हं । कर्पिन्त दाये नं मज्यू, पाप लाइ हं स्यू ला ?" न्हापा न्ववाःम्ह मचां लिसः बिल । मचापुचलय् स्वयेबलय् सःस्यूचा पहः वःम्ह हारांख्वाः वःम्ह मचाया सः थ्वल- "म भएको भए त्यो डोजर चलाउने मान्छेलाई इँट्टाले हानेर टाउको नै फुटाली दिन्थें ।" ("जिं जूसा व डोजर चले याइम्ह मनूयात अप्पां कयेकाः छ्यं हे तछ्याना बी का ।") थ्व लिपाया लिसः न्यनाः सुनानं जितः नुगलय् कुतिं न्यानाः धाः थें ताल- "का स्व, नेवाः मचात व मेपिं मचातय्गु स्वभाव गुलि पाः ! थुइकि, सीकि ।"

अन मुनाच्वंपिं क्वःबथांतय्सं मां, बाउचा व मचातय्गु खँल्हाबल्हा बांलाक न्यनाच्वं थें जितः ताल । बथांया छम्ह हाकुसे च्वंम्ह छ्यंया पा धधस्वानाः जिरिङ्ग च्वंम्ह मिखा नं ग्यानपुसे च्वंक स्वयाच्वंम्ह क्वः आकाभ्काकां क्वाः क्वाः धकाः लाय् लाय् बुबुं हाल । व क्वःया नापं क्वः बथां हे छक्वलं त्वाः हे थ्वक्क हालाः फसय् इपां थिपां मदयेक भाराभारा ब्वयाजुल । भ्याजः दंगु स्वलय् स्याःनुगः घानाः भ्वसुला च्वंम्ह क्वः मिखाफुति

याये मलावं ब्वयाः बाउचायागु छ्यनय् क्वानाबिल । बाउचा "आयाऽ" धयाकथं न्ह्यःनेच्वंगु अप्पा कयाः कयेके त्यन । लिक्कसं सिमाकचाय् च्वनाः स्वयाच्वंम्ह क्वखं बाउचायागु ख्वालय् क्वानाबिल । सायद, बाउचायागु मिखाय् हे लात ला मस्यु, स्याः सहः याये मफयाः क्यबलय् ज्या यायेत ज्वनावःगु ज्याभःत अन हे वांछ्वयाः बिस्युं वन ।

ने.सं. ११४१ बछलाध्वः पारु, बुधबार ।

ताख्वाँय्

पीर मदुम्ह मनू ला दइ मखु । तःधंगु चीधंगु पीर ला फुक्कसिया दयाच्वनी । म्हुतुं पिज्वयेकीगु व पिमज्वयेकीगु मनूतय्गु बानि स्वयाः जक सीके फै । न्ह्यागुं पीर व पंगलःयात लखं वासः नुने थें नुनाः नुगलय् क्वचिंका तयेफुम्ह बाज्यःवंम्ह नीरा तताःजु । नीरा तताःजुया भाःत निलेन्द्रदाइ अथे मखु । बुरापहः वयेकाः चिचीधंगु खँय् नं किचिकिचि हालाच्वनी । चीसकं खँ ल्हायेज्यूगु नं छेंछे पँपं हालेगु बानि । अथेसां नीरा तताःजु ताख्वाँय् जुयाच्वनी ।

निम्ह काय् व निम्ह म्ह्याय् प्यम्ह सन्तानया बुराबुरित नीरा तताःजु व निलेन्द्रदाइ ! तःधिम्ह काय् पिआर दयाः क्यानाडाय् कलाः मचाखाचा नापं धिसिलाकल । निदँति लिपा चीधिम्ह काय् अमेरिकाया डिभि लानाः थःगु लँ तप्यंकल । निम्ह काय्पिनि विकसित देसय् छेँ जुइगु जुल धयागु भाःपिनाः बुराबुरि निम्हं तसकं लय्ताः । म्ह्याय्पिनि नं

धिसिलाक्क छैँ जुइधुंकल । इमि नं मचाखाचा ब्वलनेधुंकल । उकिं चखुंबखुं थें बुराबुरित च्वनाच्वंगु स्वयेबलय् छुं पीर मदु थें च्वं । तर साया घा: क्वखं मस्यू । काय्‌पिं वांछ्वयागु अप्पा जूगु भिंन्यादं मयाये धुंकल । सुर्घ: गुँच्वं बिना वंलिसे ख्युं न्ह्य: न्ह्य: वइ थें बुराबुरिया ज्याथई न्ह्या: व:लिसे नुगलय् मन्ह्यंक पीर जुयावइ, म्ह्याय्‌पिनिगु लिधंसाय् च्वनेमा:गुलिं । काय्‌भौपिं मांबौयात सुसा:कुसा: यायेत पाखा लिनावंगुलिं म्ह्याय्‌पिन्सं बिचा: यायेमा:गु करं क्यन । काय्‌पिन्त अग:चा मालां देग:चा लू थें जुल, नुग: धुक्क च्वं । मांबौया सुसा:कुसा: यायेत धुवां धू वयाच्वंपिं म्ह्याय्‌पिन्त 'मांबौया सम्पतिया निंतिं वयाच्वन' धका: धाइल्हाइया ग्या:चिकुं पुनाच्वन ।

नीरा तता:जुया भा:त गाक्क थँ जूगुलिं बुरा पहलं पाचिने धुंकल । म्वा: मदुगु छकूचा खँ न्यनेमालकि ग्व:न्हुतक तंचाया: पुतुपुतु हालाच्वनी, चच्छि न्ह्य: वयेकी मखु । त:धिम्ह कायं छुं ज्वलं छ्वयाह:गु दु धका: क्यानाडां लिहां व:म्ह मनू बुरायात नाप ला: वल । इमिसं बुरा निलेन्द्रया न्हाय्‌पनय् स्वां पुयाथकल, काय्‌पिन्सं न्यंकूगु खँ- 'जिपिं नेपालय् मव:सां छुं पाइ मखु । म्ह्याय्‌पिन्सं मांबौयात माक्व सुसा:कुसा: यानाच्वंगु दु । मांबौया दुधन नं म्ह्याय्‌पिन्सं प्व:चिना च्वंगु दु ।' थ्व खँ न्यना: निलेन्द्र चि न:म्ह खा थें भुग्लुं च्वंच्वन । न्यनाखँ कं वइपिं मनूतय्‌सं थ्व खँ कनेज्यू मज्यू धयागु च्यूता: मत:से सिसिं गिलासय् ल: प्वंके थें प्वंका थकल, छता खँय् निता खँ द्यतना: ! थज्या:गु म्वा: मदुगु खँयात नीरा तता:जुं वास्ताइस्ता मया:, छपा न्हाय्‌पनं न्यना: मेगु न्हाय्‌पनं पितछ्वइ । 'काय्‌पिन्सं हे धा:गु ख: ला मखु ला, कर्पिन्सं कंगु खँयात विस्वास याये मज्यू । क्वखं न्हाय्‌पं यंकल धायेवं क्व:नाप ब्वाँय् वने मज्यू ।' बुरायात नुग: तया: नीरा तता:जुं खँ न्ह्यथनी ।

म्हिग: आइतबार बिदा दुगुलिं निम्हं काय्‌पिनिगु फोन वल । छु खँ जुल मस्यु, नीरा तता:जुयात फोनय् खँ ल्हाके मबिसे निलेन्द्रं फोन दिकाबिल । निलेन्द्रया ख्वालय् हाकु सुपाचं त्वपुल । वा वये मफुगु सर्ग: थें निलेन्द्रया ख्युंगु ख्वा: खना: नीरा तता:जुं बुरायाके मन्यंगु नं मखु- "छाय् छु जुल ? काय्‌पिन्सं फोनय् छु धाल ? थौं जित: फोन नं मब्यू छिं ।"

निलेन्द्रं छुं लिसः मब्यू । नीरा तताःजुं लिसा कयाः न्यँ नं मन्यं । दिक्क चाइबलय् छक्वलं निक्वः स्वक्वः न्यनाच्वनकि हां न्याःम्ह थें तिं तिं न्हुयाः तिप्पा नकीगु बुराया बानि । निलेन्द्र क्वथाय् जक इरूथिरू जुयाच्वन । ताउतक नुगलय् खँ थाका तयेफुम्ह बुरा ला ख हे मखु । ज्यःनाः ब्यलि याइबलय् अवस्य नं खँ प्वंकीगु जुइ धकाः नुगलय् खँ प्वःचिनाः नीरा तताःजु ज्याय् तक्यन ।

नीरा तताःजुं गथे मती तल अथे हे निलेन्द्र बुराया कथुइ वालावाला संगु एलर्जिक नीरायात प्वंकल- "बुरि, जिं ला याकनं हे काय्‌पिं सःताः झीके दुगु छेँबुं उत्तिग्यंक इनाबीगु क्वःछिना । अंश कायेत जक नेपाः वयेगु बिचाः याः थें च्वं काय्‌पिन्सं ! सम्पत्ति कायेधुनकि तिनि भौपिनि थःगु छेँप्रति नुगः क्वसाइ ला, छं छु बिचाः ?" बुराया खँ न्यनाः नीरा तताःजुं उघ्रिमय् न्ह्यसः तयेलाकल- "काय्‌पिन्सं अंश इनेमाल धकाः छितः थौं फोनय् खँ ल्हाःगु खः ला ? उकिं जितः फोन मबियागु ला ?" नीरा तताःजुया न्ह्यसलं निलेन्द्र दाइयात 'खः' धायेत मछिना वल । खँ चाःहीकाः लिसः बिल- "मखु, अथे ला काय्‌पिन्सं अंशया नां काःगु मखु । इमि तःधी जुइधुंकूपिं काय्‌म्ह्याय्‌पिं विदेसय् हे त्वःताः इपिं जक नेपाः वयाः छिं छिं थे थः थः हे च्वनेगु हं । न्हापा थें फुक्क नापं च्वनेगु इमि बानि मन्त हं । थथे धाःगु हे ख्वालय् मखु, न्यतालय् धाये थें जितः छेँ इनाब्यु धाःगु मखु ला ? न्हापा जूसां लिपा जूसां दुगु सम्पत्ति इमित इना हे बीमाः । जि छम्ह बल्लाःबलय् थ्व ज्या तिप्यंका थकूसा छन्त हे अःपुइ ।" बुराया जा कथुइ थाः थें जुयाः मेगु खँ कने मफुत । नुसिलाः कलाःयात छुं मधासे तप्यंक क्वथाय् वन ।

नीरा तताःजु नं बुरा नापं क्वथाय् वनकि व हे खँ लिसा काकां धयाच्वनी धकाः नीरा तताःजु भुतुली हे ज्या यानाः ई छ्वयाच्वन । ताउत लिपा बुरा न्ह्यः वयेकल जुइ धकाः बिचाः यानाः नीरा तताःजु क्वथाय् वन । छाय् खः मस्यु, काय्‌पिन्त अंश इनाबीगु खँ बुराया नुगलय् थाकुराः थें प्यपुंका तल । टिभि स्वयाच्वंम्ह निलेन्द्र दाइनं टिभि स्यानाः बुरियात हानं खँ न्ह्यथन- "नीरा, जिं धयागु खँय् छं छु बिचाः ? झीसं नं मांबौयाके

अंश कया । अथे हे झीसं नं काय्पिन्त सम्पत्ति लःल्हाना थके माल, मखु ला ?”

बुरां काय्पिन्त जक अंश इनाबीगु इच्छा प्वंकाच्वन । म्ह्याय्पिन्त छुं बीगु नां हे मकाःगुलिं नीरा तताःजुया नुगलय् खँ गुइँगुइँ निल- ‘धाइबलय् म्ह्याय् नं काय् नं थः हे सन्तान खः, उत्ति ग्यंक मतिना यायेमाः धाइ । उत्ति ग्यंकेगु इलय् न्ह्यलं ल्हाकाछ्वइगु । जिमित थपाय्सकं म्ह्याय्पिन्सं सेवा यानाच्वंगु दु । अबु जुयाः गथे लुमंके मफुगु ? म्ह्याय्पिं बियाछ्वये धुनकि कर्पिं हे जुइगु ला ? कर्पिनि काय्मचानाप इहिपाः याना बीखतं थः म्ह्याय्पिं कर्पिं जुइगु खःसा कर्पिनि म्ह्याय् नाप इहिपाः याःपिं काय्पिं नं कर्पिं जुइमाःगु खः, तर थथे मजू । व हे बियाछ्वये धुंकूपिं म्ह्याय्पिन्सं जिमित सुसाःकुसाः यानाच्वंगु भिंन्यादं मयाये धुंकल । दक्व फुक्क सम्पत्ति काय्पिन्त जक इनाबिलकि म्ह्याय्पिनि नुगलय् घाः मजुइ ला ? काय्पिं सरह हे म्ह्याय्पिन्त नं अंश बीमाः धयागु नं मखु जिं ! फुक्क छेँय् नं काय्पिन्त अंश इनीबलय् दुथे फुथे मांबौया सम्पत्तिया छुं नं छुं म्ह्याय्पिन्त नं थ्याकेगु चलन यात धाःसा छकचा स्वांमाया कचा त्वथुलाः चाय् थुनाबिलकि बुलुहुं हा कयाः वइ थें जुइ । फुक्क मिसापिं छखें म्ह्याय्मचा खःसा मेखेर भौमचा जुइगु खः । सुनानं नुगलय् स्याके म्वाः थें च्वं । निम्ह म्ह्याय्पिन्त बुँ छकू छकू इनाबीगु जिगु इच्छा । थौं बुरां सहलह याःबलय् जिं थुलि न्ववाये मफुतकि म्ह्याय्पिन्त अन्याय जुइ । बुराया ल्वःमना च्वंगु नं जुइफु । बिचाः याये मफुगु नं जुइफु । नुगलय् जक खँ दासि वयेकाच्वनां छु यायेगु ! थ्व खँ बुरायात मधासे मज्यू । बुरां तं चायाः ब्वःब्यूसां जिगु नुगःखँ तछ्यानाः धाये हे माः ।’

“जिं धयागु खँ छन्त लःलः मधाः थें च्वं, खः ला नीरा ? छ त्वलय् जुयाः लाति थें जुयाच्वन ।” भाःतया न्ह्यसलं नीरा तताःजु झसंग वन । थ्व हे ह्वःताः खः धया थें मती तयाः नीरा तताःजुं स्वत्तुमत्तु स्वःगु थःगु नुगःखँ न्ह्यब्वल- “बुरा, छिगु खँ पाय्छि खः । काय्पिं अंश कयाः थन हे च्वंसा बां हे लाः । छिं काय्पिन्त जक अंश इनाबीगु खँ क्वःछित । तर म्ह्याय्पिन्त छिं छुं बीगु खँ भतीचा हे लुमं मजू । काय्पिं पाकुलाः

याउँक च्वं थें म्ह्यायपिं नं याउँक च्वनाच्वंगु जूसा भीगु छु हविगत जुइ ! म्ह्यायपिन्त नं बुँ छकू छकू इनाब्यूसा जिं बांलाइ थें तायेका । भीसं हे दुख सियाः न्यानातयागु बुँ म्ह्यायपिन्त ब्यूसा छु जुइ बुरा ? व बुँ कुलया सम्पत्ति नं मखु ।"

थःगु खँ त्वाःथलाः मेगु खँ न्ह्यथनकि भ्वक्कय् जुयाः तं चाइम्ह निलेन्द्र दाइ काय्पिनिगु मायां खः ला मस्यु, तं मचासे कलाःयात खँ थुइका च्वन- "स्व नीरा, छंगु बिचाः बांलाः हे जू । म्ह्यायपिन्सं यानाच्वंगु सुसाःकुसाः जि लुमं । भीसं इच्छा यानां जक मज्यू । न्ह्यागु ज्या यायेत नं न्हय्कः बिचाः यायेमाः । धाइल्हाइया बिचाः यायेमाः । म्ह्यायपिन्त बुँ च्वयाबिलकि काय्पिन्सं नुगलय् स्याकी ! भी म्ह्यायपिं निम्हं खःथाय् ज्यूथाय् तःजिक इहिपाः यानाः माःकथं ब्यवहार यानाबियागु हे दु । इपिं बुँ छकूचा माःपिं नं मखु । छुं बी ला धकाः इमिसं भीत सुसाःकुसाः यानाच्वंगु नं खै मखु । थ्व ला भीसं बियातयागु संस्कार खः । छं ल्वःमन कि छु ? थन फुकी दाजुपिनि अंश इनाकाःबलय् मांबौनं म्ह्यायपिन्त लुँ भतीचा इनाबिल । दाजुपिन्सं तताकेहेंपिन्त नखत्या हे मसःतू हं । बेकारय् स्वऽ ! मत च्याकाः शत्रु माले थें जुल । उकिं भीसं काय्पिं नाप सहलह ब्याकाः जक थ्व खँ क्वःछी माली ।"

अंश धयागु काय्पिनिगु जक जन्मसिद्ध अधिकार खः धयागु क्वपुंलाःगु बिचाःया भौछाप दुगु बुराया नुगलं थ्वःगु सः न्यनाः नीरा तताःजुया नुगलय् कःति वात । कलाःया न्ह्यःने बादशाह जुइफुसां काय्पिनिगु न्ह्यःने धृतराष्ट्र जुइगु बुराया पहः नीरा तताःजुं बांलाक हे स्यू । थःम्हं धाःथें हे यायेमाःम्ह ! सहलह याःबलय् क्वात्तुक न्ह्यथने मफुतकि कलाःया खँ ध्याकुनय् वांछ्वयेत नं लिफः मस्वइम्ह बुरा ! मेमेबलय् थें थ्व पालय् भाःत तं चाइ धकाः भ्याः भचा हे ग्याःपहः नुगलय् मथाकुसे नीरा तताःजुं सलं वांन्याये थें क्वात्तुक लिसः बिल- "खँ ल्हाइपिन्सं ला न्ह्यागु ज्याखँय् नं कुंखिनेगु त्वःती मखु । म्ह्यायपिन्त सम्पत्ति ब्यूसां भ्वासिपिं धाइ । सा स्यानाः धुँ पोसय् यात धाइ । छुं मब्यूसां थपाय्सं मांबौयात सुसाःकुसाः यानाच्वंपिं म्ह्यायपिन्त चा छकू, अप्पा छपा बीत नुगलं मखंपिं, नुगलय्

हि मदुपिं मांबौ धायेत लिफः स्वइ मखु । अंश कायेधुंकाः नं काय्पिन्सं भ्मीत सुसाःकुसाः याइ धयागु छु भलसा ? निपु लँ दयेधुंकूपिं काय्पिं । छपु लँय् वने म्हाःलकि मेगु लँय् मवनी धकाः गथे धाये ? थौंकन्हय् काय्पिनि सरह म्ह्याय्पिन्त नं अंश थ्याकेमाः धाइगु इलय् छुं हे मबीगु क्वःछितकि म्ह्याय्पिन्त अन्याय मजुइ ला बुरा ? बांलाक छकः बिचाः यानादिसँ ।

ध्वाथुइक रामायण बाखं कं थें नीरा तताःजुं बियाच्वंगु सहलह निलेन्द्र दाइया न्हाय्पनय् दुहां वंगु खः ला, मखु ला, मस्यू । निलेन्द्र दाइया म्हुतुइ सेलुटेपं तिकातःगु बत्ता थें म्हुतुसि फितिक्क हे संगु मखु । नीरा तताःजुं बुरायात नुगलय् कुतिं न्याये थें थःगु सः थ्वयेका हे च्वन- “थ्व सम्पत्ति छिमिगु जुल धकाः लं क्वफ्यतय् प्वंकेधुंकाः हाकनं छिमिसं स्वयाः ताताकेहेंपिन्त नं सम्पत्ति इनाब्यु धयां काय्पिनि लय्ताइ ला ? तीधुंकूगु गाखिम्हिचा चायेके सुया यइ ? छि छेँया हामा खः, काय्पिनि अबु खः छि । छिं काय्पिनिगु हनाबना तयाः इमिगु उजं कया च्वनेमाःगु मदु । थथे यायेत्यना धकाः भ्मी लिमचिलेगु क्वःछिनाः काय्पिन्त छिं न्यंकेमाःगु दु । फय्लिंचा थें नुगः चाःचाः हीकाच्वने मते बुरा ! न्हापांतुं मधाः धाइ काय्पिन्सं । जूगु खँ फोन यानाः काय्पिन्त न्यंकाब्यु ।” निलेन्द्र दाइया न्ववायेत कथुं सासः थाहां हे मवः ।

ने.सं. ११४१ बछलागाः एकादसि, सनिबार ।

न्ह्यःखः अःखः

बांलाःकाकिया नां जक बांलाः मखु मनू नं धात्थें बांलाः । ल्यासेम्ह मखु, तसकं बुरिम्ह नं मखु । बैसं भतीचा थाहां वनेधुंकूम्ह बुरिम्ह मिसा । त्वइसे च्वनाः नं चाकःमकः लाःगु वया ख्वाः । तिमिला थें जाहां थीगु ह्याउँगु छप्ता सिन्हः वया कपालय् गुबलें मप्वं । चिकं तिलाः पिचुक सँ छ्यनाः सपः प्यानातइगु वयागु छ्यनय् ह्याउँगु सचिका स्वाँनं वया ख्वाः न्ह्याबलें झःझः धाः । ग्यसु लाःगु लुँया मार्चाः निचाः खँ ल्हाक्वपतिकं फ्याता फ्याता सं । हलू धायेधुंकाः म्हासुसे च्वं धयाच्वने म्वाः थें बांलाःकाकि छम्ह बांलाःम्ह नेवाः मिसा धकाः म्हुतुं धायेम्वाः ।

बांलाःकाकिया ख्वाः जक बांलाःगु मखु, वयागु नुगः नं क्रिस्टल खाः थें यचुसे च्वं । छेँया जःलाखःलात न्ह्याम्हं बांलाःकाकिया छेँय् दुहां वयेन्त्याः । सुयातं अःखः सिमा गयेकाः थः न्ह्यइपुकेगु वया बानी मदु । दिक्क जुयावःपिं मनूतय्त बांलाःगु सहलह बियाः नुगः याउँका छ्वइ ।

बांला:काकिया बैठक क्वथाय् च्वना: राममायां थ:गु छेँय् जुयाच्वंगु बेधंग, बेथिति व तांतिंग्व:जा मरिकसि त:ज्या: जुयाच्वंगु खँ प्वंकाच्वन-

"स्वयादिसँ रे बांला:काकि, जि गथे याना: जक जिगु छेँय् तहबह मिले यायेगु ? छिं स्यू त:धिम्ह भौ अफिस वने म्वा:म्ह जक मखु वया सुं मदुगुलिं थ:छेँय् तक नं वने म्वा:म्ह । चीधिम्ह भौ अफिस वनेमा:म्ह जुया: छेँय् च्वने मला:म्ह । निम्हं भौपिं जागिर वने मा:सा, कि निम्हं जागिरय् वने म्वा:सा गुलि ज्यू ? अले धका: छेँया घ:चा सुथांलाक न्ह्याइ । ख: ला काकि ?"

"आ: छु याये ले राममाया ? चीधिम्ह भौमचा इहिपा: यायेन्ह्य: हे जागिर नयाच्वंम्ह भ्कीसं मस्यूगु मखु । चीधिम्ह भौमचा नकतिनि छम्ह मचाया मां तिनि । बुद्धि मगा:नि । त:धिम्ह भौयात इहिपा: यानाहयागु भ्किदं मयाक दयेधुंकल । व छेँया ज्याय् धिसिमिसि लायेधुंकल । सा व मेय् नापनापं खुसि छिना हुँ धयां ला जी मखु । न्ह्याथे याना:सां ल्वापुया कुमिचा छेँय् दुकाये मजिल । छं बांलाक ज्याखँ यायेगु बिचा: या न्हैं राममाया ।" बांला:काकिं राममायाया नुग: याउँकेगु कुत: यात ।

'त:धिम्ह भौमचा इहिपा: याना छेँय् दुहां वसांनिसें थौंतक थ्व ज्या छता मया: धाये म्वा: । सुथय् द्य: ख्युंनिबलय् दना: वसिबँ पुइगुंनिसें बहनिया ब्यलिज्या सिमध:तले ल्हा: दी मदु । चीधिम्ह भौ अफिस वना: त्यानु धका: त्यपूनापं दनावइ । छेँया ज:पिं फुक्कस्यां चिया त्वने सिधयेधुंकी । थ: व भा:तयात चिया बिस्कुट ज्वना: क्वथाय् दुहां वनीम्ह भौमचा अफिस वनेत बांलाका: जक क्वथां पिहां वइ । न्हापां दना: वसिबँ पुना: लुखाबँ थिलेगु ज्या, छेँया ज:पिन्त च्या दायेका: त्वंकेगु ला वयात गुँच्व हाचां गाये थें का । अफिसय् ज्य:ना:या व्यवस्था दुगुलिं भुतुली दुस्व: वयेमा:गु मखु । अफिसं लिहां वया: घाराघुरु ज्याय् ग्वहालि या:सा पिंलिम्हसिया भचासां नुग: च्वनीगु जुइ । ला:बलय् वया: ज्या यानाच्वंगु दु धका: जिं नं धायेथाय् दइ । बहनी नं अप्व: याना: ब्यलि याये म्वा: वया । गुबलें अफिसय् मिटिङ्गय् नया धाइ गुबलें थ:छेँय् नया वयेधुन धाइ । त:धिम्ह भौया ख्वालय् न्ह्याबलें सुपाँय् व:, सुयात छु धायेगु ?' राममाया दिक्क चाया: भ्कसुका: तया: भ्कासु लनी ।

राममायाया नुगलय् हाफ्वः थें प्वः प्वः खँ प्वःचिना हे च्वन तिनि । इताः फ्यने थें राममायां नुगःखँयात फ्यनायंकल- "न्वमवासे च्वने नं मजिल धकाः निम्हं भौपिं दुथाय् चीधिम्ह भौयात ध्वाथुइके थें मिजासं हे धया- "चीधिम्ह भम्चा स्व, छं भतीचा न्हापां दनाः पिंलियात भतिभति ग्वाहालि यानाब्यु । मखुसा छन्त सुथय् अःपुइकि बहनी अःपुइ जाथुइपाः कायेमाल ।" काय्नं तायेकाः क्वथां पिहां वयाः लिसः बिल- "दुगु जागिर त्वःतकाः वयात नं तताःजुयात थें छेँकुलुब्यां याना तयगु ला मां ? ज्यू ला ?" तःधिम्ह काय् नं क्वथां पिहां वयाः किजायात लिसः बिल- "भाइचा ! छं तताःजुया दसु बियाः छाय् खँ ल्हायेमाःगु ? छं भम्चायात जागिर त्वःतकाः छेँज्याय् घ्वंस्याके म्वाः, बरु न्हिं छकः पुजाभः तयाः छं पुजा यानाः न न्हैं ।" निम्ह काय्पिनिगु लिसः न्यनाः जिगु नुगलय् ह्याउँक छुयातःगु नालां दामे याये थें जुल । उकिं थौं जिगु नुगः हीयाः गन वने गन वने जुयाः बांलाः काकिया छेँय् थाहां वयागु ।" भ्वालाला लः थें मदिक बाः वयाच्वंगु खँ राममायां कने मफुत । खँ त्याजित ।

बांलाःकाकिं न्हकु तियाः न्वं मवासे न्यनाच्वन, राममायाया नुगलय् दासिवयाः बाः वयाच्वंगु खँ । राममायाया कथु गनाः वाकवाक यात । बांलाःकाकिं लः त्वनेत करुवा बिल । राममायाया हियूगु नुगःघालय् फसं गाले थें बांलाःकाकिं सिचुक लिसः बिल- "स्व, राममाया ! छेँया खँ जितः कं थें मेपिं पिनेया मनूतय्त कना जुइ मज्यू । छेँया खँ मकंतले जक थःगु खँ जुइ, कनेधुनकि कर्पिनिगु खँ जुइ । न्हापायागु ज्याखँ लुमंकाः च्वने मजिल । न्हापा न्ह्यःखः जुयाच्वंगु ज्याखँ फुक आः अःखः जुइधुंकल । फ्वसा ह्वःगु धौभ्यगः थें न्हापायागु खँ छुं नं ज्याख्यले मदये धुंकल । न्हापायागु रीतिथिति, संस्कार फुक थौंकन्हय्या न्हूफसं पौ पुइक पुइके यनेधुंकल । खः, तःधिम्ह भौमचा थें ज्याःपिं पुलांपिं भौमस्तय्सं यानाच्वंगु हे दनि । अथे धकाः न्हिच्छि हालाच्वनां छु याये ? पाल्हाःतय् च्वंगु पतिंचा ला उति मग्यं । जागिर दुम्ह भौया अफिसय् न्हिच्छि ज्या याना वयेबलय् त्यानुगु अवश्य खइ । तःधिम्ह भौ व चीधिम्ह भौ उतिं मग्यं धकाः छेँय् न्ह्याबलें अशान्तिया बुलुमि ग्वाकाः च्वनां छु याये ? ल्वचं कःसा वासः न्याये दु,

छैँय् अशान्तिया ल्वय् जूसा वासः न्यायेगु मदु । उकिं राममाया ! ल्वापुया बुलुमि ब्वाला कायेन्ह्यः छैँया फुक जःपिं मुनाः सहलह या ।"

राममाया झसुकाः ततं मिखा प्याकाच्वन । बांलाःकाकिं राममायाया नुगः प्वःची फयेमा धकाः हानं ध्वाथुइका च्वन- "स्व राममाया, न्हापा जूसा माजुबाःजुया उजंकथं हे छैँय् तजिलजि जुयाच्वनी । काय्‌मचातय्‌त लसतां प्वःचीफुसा भौमस्त अथें थःगु थासय् च्वनी । थौंकन्हय् अःखः जुइधुंकल । भौमस्तय्‌त लय्‌तायेके फुसा अटोमेटिक मेशिन थें काय्‌पिं थः हे फुरुङ्ग जुइ । नयेगु, त्वनेगु, पुनेगु फुक माजुबाःजुया ल्हातं पितबियाः तिनि भौपिनि ल्हाःतय् लाइ । थ्व नं अःखः जुइधुंकल । भाःतपिं सरह हे दां कमे यायेत भौंपिं नं सक्षम जूगुलिं माजुबाःजुं छुं बी ला धकाः आस यानाच्वने माःगु मदु । अःखः, तलब वइबलय् माजुबाःजुपिन्त छुं माःगु दु ला धकाः न्ह्यसः याइ । थम्हं ज्या याये मफुसां, याये मलाःसा भ्वातिं तयाबी धकाः थःगु औकात क्यनाः छैँया जःपिन्त म्हुतुप्वाः तिकाबी । न्हापा मांबौ दतले काय्‌पिं ब्यागलं च्वनकि इज्जत वंगु भाःपीगु । थौंकन्हय् व खँ नं अःखः जुइधुंकल । लिमलानाः धाये ला, ह्यूपाः वःगु धाये ला छु धाये ? जागिर दुपिं भौमचा तःजहानय् च्वनेगु लःलः मधाः । थः माचाछि जक याउँक च्वनेगु फुकसिगु छैँय् न्हू-फय् दुहां वयेधुंकल । छं चीधिम्ह काय् भौया नं थ्व हे बिचाः खः ला ? न्यनेकने याना स्व । यदि मनसुवाः थथे खःसां बांलाःगु ख्वालं हे ब्यागलं तयाब्यु । अले तिनि नापं च्वँतले न्ह्यःसः वइ ब्यागलं च्वनकि त्रंसः वइ धयागु पुलांगु धापूनापं छंगु छैँय् फुक पायछि जुयावइ । अप्वः पीर कायेमते राममाया ।"

बांलाःकाकिया ज्या याइम्हेस्यां चिया बिस्कुट बैठक क्वथाय् तयेहल । निम्हसिया खँ ल्हायेगु दिनाः चिया त्वनेत कप ल्ह्वने त्यंबलय् लाकांसः वल । स्वाहानय् तुति बस्वानाः सुं थाहां वःगु तायेदत ।

"कुने सु थें ?" धायेमलावं चिग्वः मल्ता थें पालुम्ह राममायाया चीधिम्ह काय् खनेदत । बांलाःकाकिया ख्वाः हे मस्वःसे थः मांयात काय्‌म्हेस्यां ततःग्वःमिखां ज्वय्‌ज्वय्‌पियाः हाल- "मांयात गन गन जक

मालाः वयेधुन का। छेँय् तालं ग्वयाः ताःचा ज्वनावसेंलि इलय् दुहां वयेमाः धकाः मस्यू ला ? मचाया मांम्ह अफिसं लिहां वयेगु लिबाइ धाःगुलिं मचायात छेँय् तयाः अफिस वने धकाः वयां ला मांया थाःगाः मदु। तताःजु नं गन वन मस्यु। दुसां तताःजुयात मचा स्वयाच्वँ धाये मजिल।"

"राममाया छेँय् लिहां वयेत्यंगु हे खः बाबु । छाय् तंचाया ?" बांलाःकाकिया लिसलं राममायाया काय्यात च्यानाच्वंगु मी घ्यः लुइ थें जुल। ख्वाः हे वँचुक तया लिसः बिल- "वयेत्यंगु ला जिं खनाच्वंगु हे दु नि। थन ला चिया पार्टि जुयाच्वन। छेँय् याकनं लिहां वयेगु मांया छु लुमनी ? काकि छि धकाः निसन्तान जुयाः छेँया छुं वास्ता मदु। द्यः व द्यःपाःलाःत थें बुराबुरित निम्ह जक। त्वाःया बुरिपिं मुंकल, छि त्वाःनकिं जुयाः फुक्कसिगु छेँया जक निन्दाचर्चा यानाः न्हि छ्यायेगु छिगु बानि सुनां जक मस्यू त्वालय् ? थथे छेँखा दायाजुयां सुयागु छेँय् भिनी ?"

काय्‌नं बांलाःकाकियात 'निसन्तान' धकाः वचन ल्हाःगुलिं राममायायात सिना थें मछाल। फुंफुं सेंसें वयेक हालाच्वंम्ह काय्यात न्वंवाये फुगु मखु। मिखां पाखा हायेकाः राममाया छय्‌या ल्हाः ज्वनाः सुतिसुति कुहां वन। निसन्तान खँग्वः न्यनेमाःबलय् न्हाय्पनय् क्वाःगु चिकं लुनाब्यू थें जुयाः बांलाःकाकिं न्हाय्पनं छुं मताल। न त छुं लिसः हे बीफत।

न्हाचःनिसें क्वथाय् दुनेच्वनाः खँ न्यनाच्वंम्ह बांलाःकाकिया भाःत क्वथां पिहां वयाः बांलाःकाकीयात गसू थें गुइँगुइँ न्यूगु न्ह्यसः छुत- "बांलाः ! छं छेँय् दुहां वःपिं मनूतय्‌त न्ह्याबलें भिं जुइगु खँ न्ह्यथना च्वनी। छन्त हे निसन्तानया खँग्वःया बाणं कयेकाः छंगु नुगः ह्वखना थकल। 'धर्म यानाः पापं पुनी' धयागु पुलांगु धापू थौंकन्हय् न्ह्यःखः जुलकि अःखः जुल ?"

ने.सं. ११४१ तछलाथ्वः चौथि, सोमबार।

लुँध्वाका, अंक १२१

थँजि क्वजि

लिलाया छेँय् न्हूम्ह भौमचा दुतह:गु प्यदँ दयेधुंकल । छम्ह मचाया मां नं जुइधुंकल । अथे जूसां न्हूम्ह भौमचानाप न्ह्याइपुक स्वन्ति नखः हने मखंनि । काय्-भौमचा निम्हं छगू हे ज्याकुथी त:धंगु पदय् जागिर नयाच्वंपिं । इहिपाः जूगु न्हूदँय् स्वन्ति नखःन्ह्य:ने विदेशय् ट्रेनिङ्ग वनेमाल । काय् व भौमचा मदुसां कक:चा नये थें खाइक स्वन्ति नखः हनेमाल ।

निगूगु दँय् नखःन्ह्यः फुकी छम्ह मदयाः दूमा:गुलिं स्वन्ति नखः हने मखन । स्वंगूगु दँय् भौमचाया मचा बूगु ब्यंके सिमधःनि, उकिं स्वन्ति नखः हने मखन । प्यदँ लिपा बल्ल थुगुसी स्वन्ति नखः न्ह्य:ने छुं पंग: मवल । छेँया ज:पिं सकसियां न्ह्याइपुक स्वन्ति नखः हनेदयाः लय्ताः ।

मांबौया नुगः, हँय् नं मा:, खेँय् नं मा: धया थें म्ह्याय् नं मा:, काय् नं मा: । नखःचखःबलय् काय् न्ह्य:ने मदुसा मिखा फुति याक्वपतिकं

मिखा प्यानावइ । म्ह्याय् न्ह्यःने मदुसा म्ह्याय्या किपालु न्ह्यःने न्ह्यःने लापालापा खनेदइ । थम्हं मचायेक हे झसुकाः पिज्वइ । धन्य ! लिलायात व पीर मदु । लिलाया काय् लुधं स्वयां नं म्ह्याय् लिसा तःधीम्ह जूसां इहिपाः मजूनि । उकिं थःनापं म्ह्याय् नं दु । म्ह्याय्, काय्, भौमचा, छय्मचा व बुराबुरि खुम्ह जः दुगु लिलाया छेँय् म्हाइपुया किचः मदु । प्यदँ लिपा स्वन्ति नखः झः झः धायेक हनेत आपुलु जुयाच्वंगु छेँजःपिं सकलें चं चं धाः । भौमचा मिलाया चीधिम्ह मचा दुगुलिं ज्याय् ततःक्यनाः तिबः मदु । म्ह्याय्मचा लिसा छेँज्या तिप्यंक कथंहंक यायेसःगुलिं लिलायात नखःचखःया ज्याय् छुं पीर मदु । स्वन्ति नखःया म्हपुजाखुन्हु नेवाःतय्गु न्हूदँ नं जूगुलिं मनसे सुथय् हे म्हपुजा यायेगु लिलाया छेँया रिति । फक्व याकनं म्हपुजा यायेत मां म्ह्याय् निम्हं सुथंनिसें ज्याय् तक्यना च्वन । लिला भुतुली भ्वय्ज्वलं ताःलाका च्वन । लिसा भुतूक्वथाया पिनेसं च्वंगु क्वथाय् मन्दः च्वयेत स्यूचां बँ इलाः मन्दः च्वयेत थिक्क यानातल ।

मांपिनिगु पहःकथं भुतूक्वथां लिलाया सः पिज्वल- "लिसा, स्यूचां बँ इलेधुंकाः हानं छक्वः बँ पुइमाः खं ला ! मन्दः च्वयेन्ह्यः लः तयेमाः न्हिं, ल्वःमनी । मन्दःदुने मन्दःज्वलं तयेबलय् कथंहंक ति खं ला । न्हापायागु ज्वलं लिपा, लिपा तयेगु ज्वलं न्हापा लाइ । ल्वःमं थें च्वंसा मन्दःज्वलं तयेबलय् जितः सःति खं ला !"

दँय्दँसं व हे खँ लिसा कयाः धाइगु मांया सः न्यनाः लिसायात न्हिले मास्ति वल । मांयात न्हिलाः न्हिलाः लिसः बिल- "मामं मचांनिसें स्यनाः दँय्दँसं याकातःगु ज्याखँ गथे ल्वःमनी मां ? बरु मिलायात नं नखःज्या क्यनाः स्यनाः तयेमाःगु मखु ला मां ?"

ताःभतम्ह लिसा व भौमचा मिलाया दथुइ भू सीदुगु लिसाया खँ न्यनाः त्यबू न्ह्यया थें लिलाया छ्यनय् वाइँया मिनावल । तःन्हु न्ह्यवंनिसें ल्हाःपा हे मदिक्क स्वन्ति नखःया ज्या याना च्वंगुलिं लिसाया त्यानुसः पिज्वःगु धकाः लिलां मथूगु नं मखु । लिलाया म्ह्याय् लिसायात छु धाये छु धाये जुल । कय्कुंगु कापः इस्त्रि तयाः भू सी मदयेक चकंके थें लिलां नं

म्ह्याय्यात चकंगु नुगलं लिसः बिल- "लिसा, छन्त छिमि मामं ज्या यायेगु संस्कार स्यनातः थें मिलायात नं वया मामं अवस्य संस्कार बियातःगु दु जुइ । व नं नेवाःया छम्ह म्ह्याय्मचा खः । थुगुसी वया चीधिम्ह मचा दुगुलिं ज्या यायेत ततःमतः क्यन । आकिवंया नखः हनेगु भ्वलय् वं नं अवस्य तिप्यंक ज्या याइ जुइ ।"

भुतूक्वथाया दुने व पिने मां व म्ह्याय्या खँ ल्हाल्हां लिलाया भ्वय् ज्वरे याये सिधल । लिसाया मन्दः च्वये सिधयेकाः मन्दःदुने मन्दःज्वलं नं तये सिधल । मां भुतुलिं पिहां वःगु खनाः ब्वनेकुथी सरपिन्त होमवर्क कापि क्यने थें लिसां मन्दः क्यनाः धाल- "मां, मन्दःदुने मन्दःज्वलं तयागु पाय्छि जू मखु ला ? दकलय् न्हापां ताय्, अनं लिपा, हाकुमुस्या, हाकुग्वःमाय्, वा, आखेय्, छ्वसिकथं तयेधुंकाः चिकंमन्दः तयाः दथुइ लाक्क म्हासुसिन्हः व भुयूसिन्हः तिकेगु मखु ला मां ?" मन्दःज्वलनं जायेके धुंकूगु मन्दः स्वस्वं लिलाया लय्ताःसः पिज्वल- "खः खः नानि, मचाबलय् निसें न्ह्यागु ज्या नं छन्त छकः जक स्यनेवं गाः । छेँखापत्तिं मन्दः च्वयेगु भति भति पायेफु, अय्सां अप्वःसिया छेँय् नेवाः मन्दः थथे हे जुइ । मन्दः भ्रः भ्रः धायेकेत तफ्वःस्वां भचा व अबीर नं तयेमानि । मन्दःया दथुइ गोदावरि स्वां छफ्वः छफ्वः नं लुमंक तयेमानि न्हिं !" मामं धाः धाःथे मन्दःज्या सिधयेकाः लिसा न्हूगु वसः पुनेत थःगु क्वथाय् वन ।

लिलां म्हपुजा यायेत मन्दःपतिकं ब्वयेत सिसाबुसा किस्तिइ तल । तःसि, भ्वगत्या, केरा, सन्त्रासि, आमाःसि, चाकुसि, कालजामि, हलुवाबेद, अम्बः, बय्लि, सतबय्सि, स्यांगुलि, ख्वःसिं सकतां दुगु किस्ति मन्दःपतिकं न्ह्यःने ब्वल । ख्यलुइताः व म्हपुजाया जजंका लुमंक तल । वहःया पुजाभलय् बांलाक पुजा तल । ताय्, अबीर, आखेय्, स्वांकुचा, सिसाबुसाया कुचा, कीगः म्हपुजा यायेबलय् सिफं लुइत धकि छपातय् तल । सुकुन्दा, तुफि, हासा, नीलःथल माःमाःगु ज्वलं नं न्ह्यःने तल । छुं मेगु त्वःफित ला धकाः चाकःलिं मिखा ब्वल । लुधंक मन्दः स्वल । 'मन्दःपतिकं भ्रः भ्रः धायेक च्याकेमाःगु चिकंइताः दुगु पाल्चा मिलां त्वःफिकल' धयाभनं मती तयाः लिलां लुमंकाः पाल्चा नं भ्वःलाक तयाहल । आः ला मन्दलय्

तयेमाःगु त्वःफ्यूगु मन्त धया थें लिलाया नुगः धुक्क जुल ।

म्हपुजा यायेत लिलां छेँया जःपिं सकसितं थःथःगु मन्दःन्ह्यःने फ्यतुइत सुचं बिल । सकसियां प्वंप्वाः जूगुलिं म्हपुजा यायेत हथाय् चायाः जःपिं फुक्क म्हपुजा यायेगु क्वथाय् वल । न्हापा थें मांबौया मन्दःलिपा थःगु मन्दलय् लिसा फ्यतुल । तता लिसाया क्वसं किजा लुधं मन्दलय् फ्यतुल । छय्मचा नं लुकुलुकु वनाः लुधंया मुलय् फ्यतूवन । भौमचा मन्दः जक त्वलहं स्वयाः भ्वाताहां दनाच्वन । छाय् खः मस्यु, भौमचाया मिखा मन्दलय् जक प्यपुना च्वन । मन्दलय् फ्यतुइन्ह्यः थःगु नुगलय् मन्ह्यंगु खँ धाये ला मधाये ला ? भाःतया छेँय् न्हापांगु म्हपुजा यायेगु रीत माजु बाःजुपिन्त धाये ज्यू ला मज्यू ला ? हानं मधासें नं मज्यू थें च्वं । माजु बाःजुपिनि ल्वःमना च्वंगु नं जुइफु, मबूगु फकं तरकारि नयेबलय् थें भौमचा मिलाया कथु वालावाला सनाच्वन । मन्दलय् फ्यमतुसे दनाच्वंम्ह मिलायात माजुम्हं- “मिला, लुधंया नापं च्वंगु मन्दः छंगु खः । छंगु मन्दःलिपा छय्याःगु मन्दः खः । थुगुसी न्हापांगु म्हपुजा छकः जिं हे यानाबी । लिपांनिसें छं हे म्हपुजा यायेगु जुइ । लिबात, याकनं मन्दलय् फ्यतु मिला ।

माजुया सलं मिला भ्रूसंग वन । थःगु नुगलय् मन्ह्यंगु खँ धाये हे माःगु तायेकाः मिलां बुलुहुं सः पिज्वयेकल- “मांबाःपिनि ल्वःमनकि छु ? मांबाःपिनिगु मन्दःलिपा लुधंयागु मन्दः जुइमाःगु मखु ला ? लिपा जक मिला ततायागु मन्दः जुइ थें च्वं । न्ह्याथाय् छेँय् नं काय्मचाया मन्दः म्ह्याय्मचाया मन्दः स्वयां च्वय् लाइगु मखु ला ?”

न्ववाये मसः ख्वाःवःम्ह भौमचाया लस्साकंगु न्ह्यसः न्यनाः माजु बाःजु निम्हं जिल्ल जुयाः थः थः ख्वाः स्वल । माजा दुगु का थें कथु कक्रक्क जुयाः माजु बाःजुया लिसः बीत थाकुल । इहिपाः यानाबियागु प्यदँ दयेधुंकल, छम्ह मचाया मां नं जुइधुंकल । तसकं सोभ्राम्ह भौमचा भाःपियाच्वंगु, तर भौमचा ला म्हय्खापा छुनातःम्ह चंखम्ह क्वः जुयाच्वन । न्वमवाइपिं मनूत मन्ह्याःखुसि थें ग्यानापु धाइगु पाय्छि खनेदत । मिसापिन्सं मिसापिन्त

लिसः बिलकि रबर साले थें जुइगु लुमंकाः लिलां मिलायात लिसः मब्यू । भौमचा मिलायात ध्वाथुइक बाःजुं लिसः बिल- "भम्चा, थन छेँय् म्ह्याय्, काय्यात छुं बिस्कंकथं लिफ्यायेगु चलन मदु । लुधं स्वयां तता थँजि खः । लिपा बूम्ह लुधं किजा काय्मचा जूसां क्वँजि खः । उकिं म्ह्याय्मचा जूसां तताया मन्दः च्वय् च्वनी । क्वँम्ह किजाया मन्दः तताया मन्दः स्वयां क्वय् लाइगु खः । थःछेँय् थी थी रीत जूसां इहिपाः यायेधुंकाः मिसापिन्सं भाःतया छेँया रीतिथिति हना यंकेमाः स्यू ला भम्चा ? लुधंयागु मन्दःनापं च्वंगु छंगु मन्दः खः । छंगु मन्दःलिपा छय्यागु मन्दः खः । याकनं मन्दलय् फ्यतु । म्हपुजा याये लिबात । सकसियां नये पित्याये धुंकल ।

बाःजुया स्याचुगु लिसः न्यनाः मिलां न्ववाये मफुत । लुधंया मुलय् फ्यतुना च्वंम्ह मचा लुचुक बुयाकयाः पाउँ नयाः मूहाःगु ख्वाः ज्यानाः 'म्ह्याय्मचा थँजि, काय्मचा क्वजि' भुनुक्क लिसः बियाः मिला थःगु क्वथाय् वन । कलाः तंचाया वंगुलिं लुधं नं मन्दलं जुरुक्क दनाः क्वथाय् वन । किजा भौपिनिगु पहःचहः खनाः लिसाया नुगलय् गसुलिं सू थें जुल । मिखा जायेक ख्वबि तयाः लिसा नं मन्दलं दनावन । कौलां दन्न निभाः त्वयाच्वंक हे आकाझ्काकां इइपंक हे झ्वार्रर वा वये थें जुल, म्हपुजा याये त्ययेकाः । प्यदँ लिपा न्ह्याइपुक म्हपुजा यायेगु बुराबुरियागु मनसुवाः वाति लखं चुइकायन । मांबौ निम्हेस्यां म्हुतुसि सुकूचिन । बुराम्ह न्हकु तियाः घुरे जुयाच्वन । मां लिलाया मिखा संबाःगु धम्प जुयाः सुलल लः ज्वयावल ।

म्हपुजा यायेत पाय्छि जुइधुंकूगु मन्दः स्वस्वं बुराबुरि निम्हेसिनं नुगः निलातःगु धुपाँय् थें गुइँगुइँ निल । आः छु यायेगु ? पुजा मयासे मन्दः स्यंके मत्यः धाइ । क्वथाय् वनाः काय्भौपिन्त ह्ययेकः वनेगु इमित पाय्छि मताल । तःधी जुइधुंकूपिं म्ह्याय्, काय् भौपिन्त सःतेत उमिगु कथुं सः पिमज्वल । काय्, म्ह्याय्, भौमचा मन्दलय् फ्यतू वइ ला धकाः बुराबुरि पियाच्वन । ताउत पियाः नं सुं मन्दलय् फ्यतू मवःगुलिं लिलां मन्दः जक पुज्यानाःसां म्हपुजा सिधयेकेगु बिचाः यात । याकःचा मन्दलय् फ्यतुना च्वंम्ह बुरायात पुजाभः भाग्याकल । थम्हं नं पुजा भाग्यात । मन्दः

पुजा यायेत्यंबलय् स्वाहानं सुं थाहां वःगु सः तायेदत । बुराबुरि निम्हेसिनं स्वाहानय् मिखा ब्वल । क्वथाय् तता, किजा भौपिनि छु सहलह जुल, उमिसं मस्यू । अजूगतिं भू चायेक मचा बुयाः भौमचा, म्ह्याय्, काय् प्यम्हं न्ह्यःने खनेदत । थँजि क्वजिकथं थःथःगु मन्दलय् फ्यतुल । बुराबुरितय्गु नुगः गुकु थाहां वल । मांबौ निम्हेस्यां सकसिगुं ख्वाः छकः तीजक स्वल । फय् छक्वः वयाः सुपाँय् चिलाः सर्गः यच्चुसे च्वनी थें मचाखाचातय्गु ख्वाः यच्चुसे च्वंसां पस्ताय् चाःगु किचः लाबालाबा खने दयाच्वन । मांबौया नुगः ला खः नि ! छैंया जःपिं मन्दलय् फ्यतू वःगु खनाः मांबौया ख्वाः नं बासिख्वाः सिलेधुंकाः थें यच्चुसे च्वन । सुयातं छुं न्ह्यसः लिसः मयासे लिलां छ्सिकथं थँजिनिसें मन्दः पुज्यानाः म्हपुजाया ज्या न्ह्याकल !

ने.सं. ११४१ गुंलाथ्वः चौथि, बसुबार ।

थायभु, अंक १५

"ब्वःता ब्वःताय् ख्वाः लुयावल"

थौं जि तसकं लिमलाः। कन्हय् गुंलागाः आमै, बाःयागु ख्वाः स्वयेगु न्हि। मदुम्ह बाःयात लुमंकाः सिरा व निसलाः बीत पुरोहित ब्याज्यायात न्हापां बिज्याहुँ धकाः फोन याना। कन्हय्या निंतिं माःगु हलंज्वलं ताःलाकेत पुजाक्वथाय् वना। पुजाज्वलं ला दइगु हे जुल। पुजाक्वथाय् मदइगु निसलाः ज्वलं, सिरा ज्वलं व मेमेगु माःमाःगु हलंज्वलंत न्यायेगु त्वःफी धकाः भ्वं व च्वसा कयाः धलः च्वया। निसलाःया ज्वलं- तग्वःगु चिग्वःगु ब्वःता, धौ, मरिचरि, बजि, सिसाबुसा व सिराया ज्वलं जाकि, माय्, हलू, चि, जी, वाउँचा, पालु, घ्यः सकतां च्वया। काय्, म्ह्याय्पिनिसं इमि बाःयात ख्वाः स्वकेत नं माःमाःगु हलंज्वलंत लुमंकाः च्वया। काय् म्ह्याय् व बौम्ह सकलें पिहां वनेमाःपिं। इपिं न्याःनी याः वने लाःगु मखु। थः हे पसः वनेगु बिचाः याना।

सुथया जाज्या सिधयेका: म्वः ल्हुयाः पुजाक्वथा नीसी यानाः न्यायेमाःगु हलंज्वलंया धलः भ्वं ज्वनाः पसः वना । गुंलाया तसकं तांन्वःगु नं वाः मचाः । पितृज्या सिमधःतले जिगु नुगः थासय् लाइ मखु । न्हिच्छि कथंहंक ज्या क्वचायेकाः बहनी फ्वंगाय् छ्यं दिकुसेंलि जितः म्ह न्यःगु वाः चाल । त्यानुयाः न्ह्यः वयेके फुगु मखु । बाःया लुमन्तिं नुगलय् लेहें लेहें पुयावल, चिकं लखय् लेहें पुइ थें । मिखा अथें अथें प्यानावल । कन्हय् बाःया ख्वाः स्वयेगु न्हि जुयाः जक मखु । मेबलय् नं मदुम्ह बाः लुमना वलकि नुगः खुल्ल मिनाः भ्वय् प्यूगु घाः थें हीया वइ । जिमि बाः जिगु निंतिं द्यः हे खः । काय्यात मुलय तयाः म्ह्याय्यात बँय् तइगु व इलय जि छम्ह म्ह्याय्यात म्वाकेत जिमि बाःनं तःधंगु त्याग तपस्या यानादिल । मखुसा थौं जि थ्व धर्तिइ दइ मखु ।

न्ह्यः वयेकेत कुतः याःलिसे खुइदँ न्ह्यःनिसेंया जिगु मचाबाखं टि.भि. सिरियल थें भ्वःलाक जिगु न्ह्यःने भ्वातां दं वइ । जि तःधी जुइधुंकाः नं जिमि मां, बाः, ततापिसं नुगः थुं दिक्क खँ कनाच्वनी । थ्यं मथ्यं खुदँति दुबलय् जितः नीछन्हुया ज्वर वल । व इलय न्ह्यागु ल्वय् जूसां गुरुबाःपिंसं लूलाः याके बियाः भ्गारे यानाबीगु । बैद्यबाःया वासःया लिधंसाय् च्वनेगु । थ्व ल्वय् जुयाच्वंगु इलय् मेगु ल्वचं थिलकि तःधंगु भाग्यं हे जक मचात म्वाइ हं । जि नं व हे तःधंगु भाग्य ज्वनाः वःगु जुल । जिमि बाःनं मेपिं मनूतय्त धयाच्वनीगु जिं ताः- “थ्व मचा भाग्यं हे म्वाःम्ह ।” तःधी जुइधुंकाः नं जिमि बाःनं जितः नां कयाः सःती मखु । न्ह्याबलें “मचा” धकाः सःतीगु । जिमि बाःया मतिनां भय्ब्यूगु ‘मचा’ खँग्वः जितः तसकं यः ।

नीछन्हु ज्वर ल्वय्या वासः यानाच्वंगु इलय जितः मेगु ल्वय् निमोनिया जुल । उबलय् नं वैद्यबाःया वासः जक छ्यलीगु । डाक्टर क्यनेगु चलन हे मदु हं । निता ल्वय् ल्वाकज्याःगुलिं जितः वासलं मथिया वन । गंसि जुजुं खुदँ दुम्ह मचा गंल्वय् जूम्ह मचा थें जुयाः छ्यंगू व क्वँय् जक जुयावन । छेँया जःपि फुक्कसियां जि म्वाइगु आस हे मन्त हं । बाः पसलय् च्वनाः कमाय् यायेमाःम्ह । मां जि त्वःताः मेपिं खुम्ह

मचात सुसाःकुसाः यानाः छेँज्या नं यायेमाःम्ह । जि छम्ह म्ह्याय्यात मुलय तयाः मेपिं बःचाबःचा धिकःपिं सन्तानयात वायेत्यः फ्वायेत्यः यायेगु मांया नुगलं फइ मखु । जितः सुसाःकुसाः यायेगु भाला जिमि तःधिम्ह ततायागु ब्वहलय् लात । म्वाइकि मम्वाइया छुं निश्चित मदुम्ह निमोनियां घ्यार्र घ्यार्र सासः ल्हानाच्वंम्ह मचायात मुलय तयाः बाः चच्छि मिखा फुति मयासे जितः स्वस्वं ख्वबि हायेका च्वनी । सायद बाःया नुगलय् 'फुक्कसित त्वःताः वनीम्ह थ्व मचा' भाःपिल जुइ ।

छेँय वःपिं मनूतय्गु छप्वाः म्हुतु जुइ- 'थ्व मचायागु आस मयाःसां जिल । म्वाःसा मां, बौ, दाजु किजापिन्त पिराहा जक जुइ । स्वःवपिं मनूतय्गु न्हय्ता खँ बाःनं न्यने मफुत । छन्हु बाःनं जिमि ततायात धयादिल- "नानि, थ्व मचा ज्वनाः छ पाजुपिंथाय् च्वं हुँ । मामं छेँय् स्वयाच्वनी । थाय्बाय् हिलकि नं ल्वय् क्वलाना वनेयः धाइ । छिमि पाजुपिंथाय् त्वालय नं नांजाःम्ह वैद्यबाः दु धाःगु न्यनाः । सासः छम्हू दतले मचायात म्वाकेगु कुतः याये । मजिल धाःसा तप्यंक हे घातय् यंके । छन्त छुं द्वपं बी मखु नानि ।" न्ववाना च्वंम्ह जिमि बाः हिकु हिकु वयेक ख्वल । उखुन्हु बाःयात ह्ययेकेत तसकं थाकुल हं ।

कन्हय्खुन्हु न्हापां मनूत हे जू मदुनिबलय् बाः व ततां पालंपाः जितः पाछ्रायाः न्यासिवनाः हे पाजुया छेँय् थ्यंकल । लँय् दथुइ निकः स्वकः ला जिं सासः ल्हाःगु ताये मदया वन । मचा दनिकि मन्त धै थें मती तयाः ख्वाः उलाः स्वया हं । पाजुया छेँय् थ्यँसेलिं न्हूम्ह वैद्य बाःया वासः न्ह्याकल । पाजुया छेँजःपिसं नं जितः सुसाःकुसाः यायेत ग्वाहलि यात । जि छम्ह म्ह्याय्या निंतिं पसःया वास्ता मयासे, लां लां हे ससलय् मछाः मजूसे च्वनाः बाःनं जितः सुसाःकुसाः यायेगु व्यवस्था, त्याग तपस्या, दुग्यंगु मतिना मयाःगु जूसा जिमि मां बाःया छम्ह मचा पाः जुलं जुइ । जिमि तताया छम्ह केहें पाः जुल जुइ । जिमि बाःया थन्याःगु त्याग तपस्यायात जिं गथे ल्वःमंके फइ । लां लां वासः यायेधुंका बैद्यबाःया- "आः ग्याये म्वाःल । छेँय् यंकादीसां जिल ।" धयागु लिसः न्यनाः जि पुनरजन्म हे जूगु बाःनं भाःपिल ।

मचाबलय् तातक ल्वगि जूगुलिं जि तुति बःमलाः । जि गनं नं प्याहां वने मखं । जि ब्वनेकुथी नं वने मखं । बहनी बाःनं हे जितः आखः ब्वंकादीगु । तर बाःनं इङ्गलिस ब्वंके मसः । केहें किजापिसं इङ्गलिस ब्वनीगु, च्वइगु स्वयाः जिं नं सयेका । केहें किजापिं ब्वनेकुथी वनीगु जि बार्दली च्वनाः तुलुतुलु स्वयाच्वनेगु । जितः नं ब्वनेकुथी वनेगु तसकं रहर जुल । बाः क्वथाय् त्यानुलंकाः च्वंबलय् जिं बाःयात धया- "बाः जि नं केहें किजापिंनाप ब्वनेकुथी वनेगु ।" बाःनं जितः थः लिक्क फ्यतुकाः धयादिल- "छ बांलाक न्यासि वने फतकि ब्वनेकुथी तयाबी न्हैं मचा ? आःयात छैंय् च्वनाः बांलाक ब्वनेगु या मचा ।" बाःयागु लिसः न्यनाः जितः ख्वयेवल । ल्हाःतिं ख्वबि हुयाः जिं धया- "म्हां बाः ! जि नं कन्हय्‌निसें हे ब्वनेकुथी वनेगु । केहें किजापिं निगू क्लास ब्वनेधुंकल । थौं जिं केहें किजापिनिगु इङ्गलिस सफू छकः स्वयाच्वनागु इमिसं सफू ह्वस्त्यंक लाकाकाल !" जिगु लिसः न्यनाः बाःया नुगलय नं भ्वय्‌पियाः कचिघाः जुल थें च्वं । बाःनं जितः छ्यँनय् पितुपीकाः छुं मधाःसें प्याहां भाल ।

निन्हुति लिपा बाः पसलं न्हापां भाल । "मचा ! भी थौं ब्वनेकुथी वनेगु । न्यासि वने फु ला ? वसः पुनाः तयार जु याकनं !" बाःयागु खँ न्यनाः जितः म्हगस थें ताल । बाःयागु खँ तायाः भुतूक्वथां मांयागु सः तायेदत- "आवंनिसे मचायात छाय् ब्वनेकुथी तये हथाय्‌गु ? ब्वनेकुथी वनीबलय् लँय् दल धाःसा सुनां थनी वयात ?"

"ब्वनेकुथी वनीबलय् लँय् दल धाःसा थः हे दनेगु कुतः याइ । मखुसा लँय् वःपिसंसां थनाबी नि !" बाःयागु लिसः न्यनाः मांनं छुं न्वमवात । ततां सँ छ्यंकाः वसः पुंकाः लाकां न्ह्याकाः प्याहां वनेत पाय्‌छि यानाबिल । बाःयागु ल्हाः ज्वनाः ब्वनेकुथी भर्ना जुइत न्यासि वनाच्वनाम्ह जि लय्‌तानागु उलिथुलि मदु । मरु गनेद्यः चाःहिलाः देय्‌पा पती लँय् वनाः तःखागु छेँक्वय् थ्यंकाः बाःनं धयादिल- "मचा, छ थन ब्वनेकुथी ब्वनेगु न्हैं ? थ्व ब्वनेकुथिया नां कान्ति स्कूल खः ।" बाःनं ब्वनेकुथिया नां पूवंक धाये मसः ।

अफिस क्वथाय् च्वनादीम्ह सरयात बाःनं जितः छगू तगिनय् भर्ना यायेत खँ न्ह्यथन । जिं बाःयात तीजक धया- "बाः जि निगू तगिनय् भर्ना जुइगु । केहें किजापिं निगू तगिं थ्यनेधुंकल ।" जिगु खँ न्यनाः सरं मुसुहुं न्हिलाः धयादिल- "नानि छ छथुं निगू तगिनय् ब्वनेफु ला ? थ्व सफू ब्वनाः च्वया क्यँ सा । सरं ब्यूगु छगू सफू फुक्क ब्वनाः च्वयाक्यना । सरं भतिचा बिचाः यानाः धयादिल- "नानि छं अंग्रेजी भचा ब्वने मगाःनि । अय्सां छन्त निगू तगिनय् हे भर्ना यानाबिया । छँय् च्वनाः थ्व अंग्रेजी सफू न्हिंन्हिं ब्वनाः च्वयेगु या न्हैं ? सरं जितः अंग्रेजि सफू छगू कापि छपाः व सिसाकमल छपु जितः बियादिल । व न्हिइ थें जि लय्तानागु, जिगु जिन्दगिइ गुबलें मदुनि । निगू तगिनय् ब्वँसांनिसें फिगू तगिं सिमधःतले जिमि बाःनं पसः त्वःता ब्वनेकुथी तः भ्फाइ, काः भ्फाइ, तुति बःमलाःम्ह म्ह्याय्यात । धन्य खः जिमि बाःया जिप्रति माया मतिना !

जि कलेज ब्वनाबलय् बाः मदुगु तःदँ मदुनि । छन्हु जि पासापिंनाप कलेजं लिहां वयाच्वनागु । चच्छि वा वःगुलि लँ ध्याचः जुयाः न्याया म्हय् पलाः तये थें ! जिं बिचाः यानाः पलाः छिना थें च्वं । अय्सां सुल्ल वनाः जि ध्याचलय् फ्यतुल । सफूत नं ध्याचलय् छयालब्याल जुल । यांथ्यां मस्यूपिं ल्यासेचा पासापिं हर्रर न्हिलाः जितः त्वःताः वन । त्वाःया पासा छम्हेस्यां जितः थनाबिल । ज्याकुथि वनेगु ई । लँय् वःपिं मनूत न्हिलाः वन । जितः सिना थें मछाल । लँय् लाःगु पसलं छम्ह बुराम्ह पसल्या वयाः "आगछ्याय् ! मचा, गथे दःगु ? धाःबलय् जिमि मदुम्ह बाः भ्फस्स लुमना वल । बाः दनिगु जूसा थौ नं लँ ध्याचः धकाः लँ स्वः भ्फाइगु जुइ । पसल्यां ध्याचलय् लाःगु सफूत मुनाः थाथा यानाः जितः बियाः हानं सः पिज्वयेकल "मचात गन थ्यंक वनेमाःगु थें ? पसलय् छकः दुहां वयाः लखं वसतय् लाःगु ध्याचः हुयाः छँय् हुँ ।"

बुराम्ह पसल्या बाःनं थें जिमित मचात धकाः खँ ल्हानाच्वंगुलिं जितः नुगलय् खँ वातुवाल । जिं पसल्याया ख्वाः छकः पुलुक्क स्वया-हाकुचा ख्वाः । सकलधाकाया तपुलि पुनातःगु । साघ्यः रंगयागु लँ सुरुवाः । हाकुगु स्कोट फिनातःगु । पसल्यायात स्वस्वं जिमि बाःया ख्वाः लुयावल ।

'लँय् दःसा लँय् वःपिं मनूतय्सं मचायात अवस्य थनाबी' जिमिबाःया खँग्वः थौं पाय्छि जूगुलिं जिगु नुगलय् प्याकुतिं न्यात । मिखा ललः धायावल । जि अन ताउत च्वने मफुत । पसल्यायात जिं 'सुभाय्' तक नं धाये मफुत । जिमि पासां पसल्यायात सुभाय् बियाःलि जिपिं पसलं पिहां वया । जिं पासायात मन्यँसे च्वने मफुत । जिं न्यना- "व पसल्यां भ्रीत मचात छाय् धाःगु जुइ ?" पासां न्हिलाः लिसः विल- "पसल्यां भ्रीत मचात मधाः मय्जुपिं धाःगु का ।" बल्ल जिं वाः चाल- मचांनिसें बाःनं जितः मचा धका सःतीगु न्यनेगु बानि जुयाः पसल्यां मय्जु धाःगु जिगु न्हाय्पनय् मचा धागु ताल । बाःया लुमन्तिं तसकं नुगः हीयाः द्यने हे मफुत । गुबलय् न्ह्यः वल जिं मचाल ।

म्हय् गिलिगिलि यानाः "मचा ! दने मत्यःनि ला ? याकन दँ !" "बाःनं जितः थनाच्वंगु सलं जि भ्रसंग न्ह्यलं चाल । बल्ल जिं वाःचाल - जितः बाःनं मखु जिमिं म्ह्याचं "मां ! मां ! दने मत्यःनि ला ? पुरोहित बाज्या न्हापां बिज्याये धाःगु मखु ला ?" म्हय् गिलिगिलि यानाः थनाच्वंगु जुयाच्वन । जि वाथाइथा दनाः निसलाः ज्वलं व सिराज्वलं मिले याना । पुरोहित बाज्या नं बिज्यात । पुजाक्वथाय् फ्यतुकाः पुरोहित बाज्याया ल्हाःतय् दिवंगत बाःयात लुमंकाः श्रद्धाकथं सिरा व निसलाः ज्वलं लःल्हाना बिया । मिखां निफुति ख्वबि नं तिकिननाः नीलः तिने थें जुल । लःल्हानागु निसलाः व सिराया ब्वःता ब्वःताय् मुसुहुं न्हिलाच्वंगु जिमि बाःया ख्वाः लुयावल ।

ने.सं. ११४१ गुंलागाः चौथि, बसुबार ।

थौकन्हे, अंक २९४

ग्याःख्याः

प्वहेलाया बहनी च्याताः ई जू थें मजू थें जक जुल । लँय् मनूत अपाय्सकं जू मदु । ससिवा थें शीत कुहां वयाच्वन । चिकुगुया खँ ल्हानां मब्याः । म्हय् दुनेच्वंगु हि नं तःखाः जुल ला धया थें च्वं । फातफुत छम्ह निम्ह मनूत भाताभाता वयाच्वंगु सलं नुगः भाराभारा मिनावइ । गजाःपिं मनूत ध्वदुइगु जुइ, शंकां लंका थ्यनी, म्वाः मदुगु बिचाः वयाः !

प्राइभेट अफिसया जागिर, छें पिहां वनेबलय् इङ्गलिस टाइम । लिहां वयेगु निश्चित मदु । 'थ्व छगू ज्या सिधयेकाः जक लिहां भासँ न्हिं' हाकिमया मिलिटरी उजं ! गुलि ई जुल धकाः घडि स्वये ल्वःमं इमि । छु याये ! नुगलं जितः ह्ययेकी- जागिर नये थाकु । मिखां क्यनी- अप्वः तलब प्राइभेट अफिसया निगाहा ! कन्हय् मांयात डाक्टरयाथाय् क्यं वनेमानि । पिसिआरया रिपोर्ट काः वनेमानि ।

लिबाइगु थौं जक मखु । अप्वः यानाः लिबाइगु । धयां थौं थें नं मखु । सरकारी अफिसय् प्यताः इलय् छेँय् लिहां वनेदु, ज्या सिधः मधःया छु मतलब ? प्राइभेट अफिसय् .... ? लिबातकि मांया गुकु सुकूधन्दा कयाः भ्यालं मिखा ब्वयाच्वनी । स्कुटी छगः न्याये धकाः दां मुंकेगु कुतः मयानागु नं मखु । बुराबुरि मांअबुया तःधिम्ह म्ह्याय् जि ! छेँया कु कुबिया च्वना, न्ह्याबलें चाकःला फांगां फायाः !

उफ ! गुबलय् छेँय् थ्यनीगु ! तःपलाः यानाः वना थें च्वं, अय्सां न्ह्यज्याःलिसे लिहां वः थें च्वं । का, मखुथे जुल । ल्यूने ल्यूने निम्ह स्वम्ह मिजंत न्ह्यःने लाःथे म्हुतु ल्हानावःगु सः ताये दत । थुपिं भिंपिं मिजंत मखु, ख हे मखु । हुल्याहात हे खः थुपिं । छु यायेगु आः ? मोबाइल लिकयाः दिनाः फोन यानाच्वंसा लिलाकः वइ इमिसं ।

'पाइन्ट न्ह्यानातःम्ह मिसा ल्यासेम्ह हे खः जुइ हा... हा.... हा....' इमिसं असिद्धि विसिद्धि पहः वयेक खँ ल्हानावःगु सः भन भन न्ह्यःने तायेदत ।

'थौंकन्हय् बुरिपिन्सं नं पाइन्ट न्ह्यायेगु फेसन दु । उखुन्हु बुर्का फी थें छ्यनय् गाचा हित्तु हिनाः धाम्पां लं फिनातःम्ह मिखुंचाया ल्यू ल्यू वनाः ध्वदूबलय् माखा लानाच्वंगु ल्वःमन ला छिमि ? हि ... हि ... हि ...' सिंसिंधाः पहः वः फुक्क मिजंत !

ग्यानाः म्ह थरथर खात । पिलाक्व ला सिमाहः थें फिरफिर सन । थुजाःबलय् ग्यातकि ला इमिसं भन हे ख्यायेत स्वइ । ग्याःख्याःत खः ला थुपिं, फुसा ख्याये मफुसा ग्याये धाइपिं । लिफः छकः स्वयेमाल । म्हस्यूपिं जकं खः ला ? ओहो ! म्हस्यूपिं खःसा ला भन हे ग्यानापु । म्हस्यूम्ह खुं ज्यान कायेयः धाइ । जूजूगु जुइ, लिफः छकः स्वये हे माल । लिफः स्वया । बांलाक म्हसीके मफु ।

'का, लिफः स्वल न्हैं, बांलाक स्व, भ्रन हे जिल । बांलाःम्ह हे खत' स्वम्हं इतिइति न्हिल । ह्वात्त हे वयाः छम्ह मिजनं जितः पाचिनेत ल्हाः ब्वयेकल । फक्व नं जि ब्वाँय् वना । मेम्ह मनुखं जिगु लप्पु ज्वन । जिं भ्वातापाता यानाः घ्वानाछ्वया । छप्ति हे मग्यासे जि लिलिचिलाः धया- "जितः हातपात यायेत जिगु खँ छकःनिं न्यँ । जितः कोरोना ल्वय् शंका यानाः डाक्टरं पिसिआर जाँच याकेबिल । रिपोर्ट पोजिटिभ वल । रिपोर्ट काः वनीपिं सुं मदुगुलिं जि थः रिपोर्ट कयाः बुलुहुं बुलुहुं वयाच्वना । जिगु म्हय् छिमिसं थिलकि छिमित नं कोरोना ल्वय् पुनी ।" जिं जाकेटया म्हिचां रिपोर्ट भ्वं लिकया । च्वापुकाःख्वाः वःम्ह छम्ह मिजनं जिगु ल्हातिं भ्वं काचाक्क स्वहायेका काल । बांलाक मतया जः मदुथाय् रिपोर्ट क्वथीक स्वत । इमिसं छु ब्वन ? छु खन नं मस्यू । इमिगु आँतय् चाःगु सः थ्वल- 'खः खः, रिपोर्ट ला पोजिटिभ हे खः ।'

पिसिआरया रिपोर्ट भ्वं अन हे वांछ्वया बिल । लिफः हे मस्वसे स्वम्हं फताफत वन, स्वयेबलय्, चान्हय् बुँइ वःपिं छाडा द्वहंत कथि ज्वनाः ल्यू वःम्ह ज्यापुदाजु खनाः बिस्युं वं थें न्हिपं तिंस्वाकाः !

ने.सं. ११४१ गुंलागाः नःमि, मंगलबार ।

मानसिक विकृति

क्याम्पसं लिहां वयाः च्या, बिस्कुट नयाच्वंम्ह निभाः तिसलं फोन न्याःगुलिं थाम्हान्हुल । क्वथापिने च्वतय् तयातःगु फोन ल्ह्वं वनेत अल्सि चाल । अँहि चाःम्ह मचा ख्वख्वं न्ह्यः वयेकी थें ताउतक फोन न्यानाः दिनावन । भतीचा लिपा फोन हानं न्यात ।

'छैंय् सुं मदुकि छु ? सुनानं फोन ल्ह्वंगु मखु । केहें किजापिं गन वन ? ज्या याइम्ह मैंचांसां फोन ल्ह्वनेमाःगु खः । हत्तेरिका ! त्यानुसे च्वं धयां । जिं हे फोन ल्ह्वने माल ।'

"हेलो । हेलो सु थें ? ताये मदु स्यू ? छुं हे ताये मदु । का !"

'फोनय् छु सः वःगु किर्रर किर्रर । दुरसंचार अड्डाया ज्याखँ छू छु का । गुबलें खँ ल्हाल्हां हे त्वःफिना वनीगु । गुबलें फोन वनाच्वंक हे छिं

यानाच्वंगु नम्बर बिजि धकाः लिसः वइगु । थौं खँ हे पामथू का ।' दिक्क चायाः निभालं फोन दिकाबिल ।

च्या छघुतु त्वने मलाःनि, मोबाइलया सः थ्वल । निभालं ब्यागं मोबाइल लिकयाः नवात- "हेलो ! भावना मखु ला ? लाइन लाइनय् नं छं यानागु खः ला ? छु दु हालखबर ?"

"खः, खः जि भावना ! न्हाचः नं जिं हे फोन यानागु । फोन मल्स्वंगुलिं ।" मोबाइलय् लिसः वल ।

"छंगु सः ख्वखनासः वः छाय् ? छु जुल ?" निभालं हथासं न्यन ।

भावनां हहपंक लिसः बिल- "निभाः छं स्यू ला ? म्हिगः क्याम्पसं लिहां वयाच्वंम्ह प्रभायात वसन्तपुली प्रभाकरं एसिड छ्वाकल हं । नापं वयाच्वंम्ह पासायात नं ल्हातय् तुती चिच्चाः वन हं । चिल्लाय् दनाः निम्हं बँय् भ्वसूवन हं । लँय् वयाच्वंपिं मनूतय्सं खनाः ग्वाहालि यानाः याकनं हे वीर अस्पतालय् ब्वाकल हं । बिस्युं वनेत बाइक बायूक यानाच्वंबलय् प्रभाकरयात मनूतय्सं ज्वनेफत । याकनं पुलिसत मथ्यंगु जूसा प्रभाकरयात धू याना छ्वइगु हं । वीर अस्पतालय् भ्री नापं स्वः वने न्हैं ?" निभालं ज्यू, मज्यू छुं लिसः बी मफुत । ल्हाः थर्रर खानाः मोबाइल ल्हातं कुतुंवन ।

भावना निभाःया मिलय् जूम्ह पासा । भावनाया निनिया म्ह्याय् प्रभा छेँय् वयातुं च्वनीम्ह जूगुलिं निभाःया नं पासा जुल । प्रभायात प्रभाकरं एसिडं छ्वाकूगु खँ न्यनाः भुखाचं बँ वाराक्वारा संकू थें जुयाः इक्कुसे च्वनावल । खाताय् भ्वसू वन । फसं भ्याः पर्दा भारा भारा संकू थें तिसिनाच्वंगु निभाःया मिखादुने प्रभा व प्रभाकरया ख्वाःपाः लापालापा खनाच्वन ।

प्रभा बांलानाः नं हिसिं भयूब्यूम्ह ल्यासेचा । नकतिनि क्याम्पस ब्वनाच्वंम्ह । न्हिलाः न्हिलाः खँ ल्हायेगु वया बानिं यानाः मिजं पासापिं जक मखु, मिसापिं हे मख्ख जुइगु । प्रभा व प्रभाकर जःलाखःला जूगुलिं

बांलाक हे खँल्हाबल्हा दु । प्रभा मचाल्यासेचा जुसांनिसें प्रभाकरया तसकं यः । त्वहः मदु त्वहः चिनाः प्रभाया छेँय् धुवांधू छेँय् वइगु । क्याम्पस वनेगु इलय् ल्यू ल्यू वइगु । लिहां वयेगु इलय् नं क्याम्पसया न्ह्यःने पियाच्वं वइगु । तर प्रभां प्रभाकरयात ययेकूगु मखु । जःलाखःला जूगुलिं जक प्रभां प्रभाकरनाप खँल्हाबल्हा यानाच्वंगु धकाः प्रभाकरं थूगु मखु । तःमिपिं मांअबुया याकः सन्तान प्रभाकर, फाँय्फुइँ यानाः खँ ल्हायेमाःम्ह । चाकुइ भुजिं भुंके थें पासापिं भुंकाः रवाफ क्यना जुइमाःम्ह प्रभाकर । ईब्यः मदयेक धुच्चापतिकं फोन यानाहइगु प्रभाया यःगु मखु । दिक्क जुयाः छन्हु प्रभां प्रभाकरयात फोनय् खँ प्वंकल- “प्रभाकर, जिगु इहिपाः जुइगु जुल, मांबौनं क्वःछ्यूम्ह मिजंनाप । आः यक्व फोन यायेगु व क्याम्पसय् नापलाः वयेगु याये मते न्हैं । सरी न्हैं प्रभाकर !” प्रभाकर तंचायाः फोन तज्याइ थें च्वंक हे बस्वाःगु सः प्रभां बांलाक हे ताल । उकिया लिच्वः थौं प्रभां कसा नयेमाल ।

“निभाः, छु यानाच्वना ? मत मच्याकुसे ? न्ह्यः वयाच्वन कि छु ? जा नयेत्यल ।” मां क्वथाय् वयाः मत प्वालाक्क च्याकाबिसेंलि निभाः झसंग वन ।

“खः मां थौं जितः तसकं छ्यं स्यानाच्वन । जा नये मयः । बरु मत स्याना हुँ न्हैं मां !” मांयात खः थें च्वंक लिसः बियाः निभाःया नुगलय् हाकनं खँ वात्तुवाल- ‘ओहो ! मिजंत धयापिं गथे जक निर्दयी जुइयः खनिं ? प्रभाया छु दोष ? प्रभाकरं ययेकू थें प्रभां प्रभाकरयात ययेके मफुत । थुलि हे मखा वया द्वपं ? सलं वान्याये थें मिजंतय्सं ययेकल धायेवं मिसापिसं नं ययेके हे माःगु कर दु ला ? मिसापिसं नं सुयातं ययेकेगु अधिकार मदु ला ?’

‘उफ् ! प्रभा मनू जुइ कि मजुइ ? सीसा ला सास्ति नयाच्वने माली मखु । मसीसा ... हिनू मालाः गः कीके बियाच्वंम्ह मेय्या गति ! म्वाःम्वाकं दिपय् मि तया च्वंम्ह थें अस्पतालया लासाय् छतपत । सुनां अनुभव यायेफइ वयागु स्याःचाः । घाः लनावंसां वया म्ह्य्, गःपतय्,

ख्वालय् त्वइसे च्वंगु दाग, ह्यह्यकुंगु कुरूपता न्हाय्कनय् खनीबलय् न्हियान्हिथं सिना थें जुइ । सहः याये मफुसा ला कालयात लसकुस यायेत नं लिफः स्वइ मखु ।'

'मखु, छाय् जुइ व एसिदया घाःपाः मिसापिसं जक छाय् कसा नयेमाःगु ? मतिनाया खँय् मिसापिन्त एसिद छ्वाकीगु, भौमचा धायेके छ्वयाः म्ह्याय्मचा बी मखु धालकि, म्ह्याय्मचां म्हाः धालकि नं एसिद छ्वाकीगु । कलाः जुइ धकाः बचं बिया थें दां क्वसः (दहेज) बी मफुतकि नं एसिद छ्वाकीगु । भाःतयात यौन इच्छा लुधंके मफुसां, जा कैं मसाः, इलय् जा मबुकूया त्वहः चिनाः कलाःयात एसिद छ्वाकीगु । उफ छु जक मानसिक विकृति वःगु थ्व समाजय् !'

नुगलय् मिसापिसं फयेमाःगु एसिदया कसाया किसिदुम्ब्वः वयेकाः निभाः देय्पां जवय्, जवं देय्पाय् मूपुलाः छतपत जुयाच्वंम्ह खुसी गा पाये थें थःगु खँ नं लेहें लेहें पुल । निश्चल पासानाप यःत्यः जुयाच्वंगु खँयात पौभाः यानाः मांबौया न्ह्यःने ब्वयेफुगु मखुनि ।

कन्हय्खुन्हु प्रभायात स्वयेत निभाः व भावना वीर अस्पतालया बर्न वार्डय् वन । वार्ड छगुलिं मिखा ब्वल । मिं पूपिं एसिदं घाःपाः जूपिं मनूत चाःसु दुपिं, मदुपिं सीपिं थें चाता वानाच्वन । बच्छि घाःपाः लाये धुंकूपिं ल्वगितय्त क्वथीक स्वलकि म्ह पीसे च्वं । निम्हं वाताहां च्वनाः प्रभायात मालाच्वन । न्ह्यःनेसं च्वंगु बेडया लिक्क प्रभाया मां मेचय् फ्यतुनाच्वंगु खन । इमित खनेवं प्रभाया मां पर्सिच्वतं म्हुतुप्वाः तिनाः हिक्क हिक्क यानाः ख्वयेगु यात । नर्स थन ख्वये मज्यू धया थें वयाः पतिंचा संकल । निभाः व भावनां प्रभाया मांयात घय्पुनाः वार्डं पिने हल । पिने थ्यनेवं "जि म्ह्याय्यात छु गति यानाबिल ? जिं गथे याना सहः यायेगु ? जिमि म्ह्याचं छु गल्ति याःगु दु ?" खँ ल्हाये हे मफयेक ख्वल ।

"प्रभायात छुं जुइ मखु, धैर्य यानादिसँ निनि । छि ख्वःगु तालकि प्रभायात पीर जुइ । ख्वयादी मते ।" बल्ल ह्ययेकाः प्रभाया मांयात वार्डय्

दुत यंकल । निभाः व भावना नं प्रभाया लिक्क दंवन । छुं धाये फुगु ला मखु । निभाः व भावनां प्रभाया ल्हातय् पित्तुपीकल । प्रभां न खँ ल्हायेफु, न त खँ ल्हाये हे ज्यू । गःपतय्, छाती ख्वालय् मिखा निगः जक खनेदयेक तुयूगु कापतं भुत्तु भुनातल । तुयूगु कापतं त्वःपुइका तःपिं सीपिं खनाः मग्याःम्ह निभाः म्वाःम्ह प्रभा खनाः सात्तु वन । निम्हं ताउत च्वने मफुत, अस्पतालं याकनं लिहां वल । प्रभाया अवस्था लुमनाः निभाः न्ह्यतखुन्हु थें हे हानं म्हं मफुत । नुगलय् खँ त्यांग्रात्यांग्रा पुलाच्वन, थः यःम्ह निश्चलयात नं शंका उपशंकाया बिचाः बाः वयाच्वन ।

सुथया त्यलं निभाः लाय् लाय् बुयाः हालाः ख्वयाः हाःगु तायेदत । छेँया जःपिं सकसिया न्ह्यलं चायाः निभाःया क्वथाय् लुफिं हायेक हे आतय् चायाः दुस्वःवन । निभाः एकसुरय् हालाच्वन, न्ह्यलय् ला ज्वलय् ला । 'निश्चल ... प्लीज ... एसिद छता छ्वाके मते । जिगु खँ ला न्यँ छं ! जिं छन्त ध्वं लानागु मखु । सत्य सत्य जिं हे मस्यू जिमि मांबौनं ... । आया मां आप्पा ... निश्चलं एसिदं छ्वाकल ... हील हील च्वने हे मजिल ! मां ! मां !'

"निभाः, छु जुल ? छाय् ख्वयागु ? छु म्हगसय् खन ला छं ?" मामं निभाःयात घय्घय्पुनाः न्ह्यलं चायेकेत कुतः यात । बौनं म्ह्याय्या ल्हातय् पित्तु पियाच्वन । तताःजुं करुवाया लः हयाः ख्वालय् छ्वाकल । बल्ल निभाःया न्ह्यलं चाल । निभालं थःगु ख्वाः, म्हय् पचिपचि यानाः स्वयाच्वन । थःगु ख्वाः, म्ह सद्य खनाः थः हे पत्याः मजू थें तायेका च्वन । मांयात कसिक्क घय्पुनाः निभाः हानं ख्वल ।

"छाय् ख्वया निभाः ? छु म्हनाच्वन छं ? एसिद एसिद धकाः हालाहल । निश्चलया नां नं तःकः हे कयाहल छं । नुगलय् छु खँ पाचिना तयागु दु जिमित मकंसे ? निश्चल ला छं मिलय् जूम्ह पासा मखु ला ? वं जकं छन्त छुं ख्याच्वः बियाच्वंगु दु कि ?" तिछुँमाः थें लस्करं न्यनाच्वंगु मांया न्ह्यसलं निभाःयात जूजूगु खँ कनेत हःपाः दत । ख्वयेगु दिनाः- प्रभाकरं प्रभायात एसिद छ्वाकूगुलिं अस्पतालय् तयातःगु खँ कन । तर

निश्चलयात थम्हं नं ययेका तयागु खँ न्ह्यथनेत निभाः खाखः जुयाच्वन । मामं हानं मेगु न्ह्यसः यात- "निश्चलं छु यात ले म्हगसय् ?"

"निश्चल छं मिलय् जूम्ह पासा जककि जिन्दगीया पासा खः ? धासा, छिमिगु छु चाला माला ?" दाजुया न्ह्यसः निभाःया न्ह्यःने थां थें भ्वातां दनाबिल । दाइया न्ह्यसःया लिसः बीत निभाःया कथु गनावन । बुलुहुं थःगु छ्यूं क्वछुइकल । छेँया जःपिं मुसुहुं न्ह्यू थें च्वं । तर बौया ख्वालय् तं पिज्वःगु यत्थें सीदत धयागु खँ म्हुतुं सः पिज्वल- "प्रभाकर जुइमा बाय् निश्चल जुइमा, पलाः छीत स्वां पुयाः जुइमाः । अज्याःपिं मानसिक विकृति दुपिं मनूत खनाः ग्यायेमाः ... अले ... अज्याःपिन्त ख्याये नं फयेकेमाः ।"

ने.सं. ११४२ थिंलाथ्वः नःमि, आइतबार ।

ज्या छिंक प्यब्व जक

प्रेमलाल न्याम्ह दाजुकिजा मध्यय् युधिष्ठिर ! किजापिन्त ध्वइ थें ग्या: । पन्चपान्डवया छेँ नामं त्वालय् नां जा: । मजुइगु गन ? किजापिनिगु निंतिं प्रेमलाल भीष्म पितामह !

प्रेमलाल मचाल्याय्म्ह जुल । किजापिं भान्तांभुन्तुंचा तिनिबलय् टुहुरो जुल । किजापिन्त पुवाचां वामाँ यात । ल्याय्म्ह जुयाव:लिसे सकसितं लजगा: ज्वंकल । इहिपा: नं सिधल । किजापिनिगु इच्छाकथं हे म्हतिं म्हतिं भुतू दनाबिल । छखा छेँया न्याद्वा: लुखा छता याये मय: प्रेमलालयात !

काय्चा म्ह्याय्चापिं प्रेमलालया नुग:चु ! ल: बिया: स्वां ह्वयेके थें याना: किजापिनि मस्तय्त ब्वलंकल । प्रेमलालया नुगलय् आनन्दया खुसि न्ह्यानाच्वन । शुभचिन्तकपिं पासापिं व थ:थितिपिन्सं प्रेमलालयात ध्वाथुइकेगु कुत: याइ- "अर्धाङ्गिनीया तुतां मन्तकि ज्याथ बैंसय् म्वानासू

खुत्यां काइ न्हिं ।" पुन्य याना: पापं पुनी धका: लिफ: न्ह्यफ: मस्वसे नुग: थुं दिक्क प्रेमलालं लिस: बी- "शान्ति स्वरुप विभुतिया द्वंय् मि पुसा तयेत छिपिं जिगु न्ह्य:ने वये मते ।"

राम थें जा:म्ह दाजु दया: किजापिनि दथु अंगलय् लिधने दु । ख्वा: सिला: ख्वा: हुइ सिमध:निबलय् किजाभौपिन्सं सुथया कौला व क्वाक्क च्या प्रेमलालया न्ह्य:ने तयेहइ । पूगु च्या ख्वाउँके मलाक त्वना: त:धिम्ह किजाया जाकिबजि पस: सुथन्हापां चायेक: वनी । मचाखाचा व तिरिनाप च्या त्वना: किजा धिकिहिं पसलय् च्वं वइ । त:धिम्ह किजायागु भुतूया पाहां जुया: ज्य:ना: याइ । न्हिनय् माहिलाम्ह किजाया चाइनिज हलंज्वलंया होलसेल पसलय् च्वना: कम्प्यूटरय् क्वथीक मिखा ब्वया: ल्या:चा: स्वइ । न्हिनसिया बजि पसलय् हे चूलाइ ।

स्वता: प्यता: ई जुलकि साइँलाम्ह व कान्छाम्ह किजापिनि मचातय्त ब्वनेकुथिं हया: नसात्वँसां प्वा: थना: मचाजवा: जुयाच्वनी । मांबौपिं जागिरय् जूगुलिं किजापिनिगु निंतिं थुलि ज्या ला यानाबी हे माल । साइँलाम्ह व कान्छाम्ह किजापिनिगु भुतुली पालंपा: ब्यलि क्वचायेका: प्रेमलालया न्हिज्या क्वचाइ ।

सनिवार छन्हु प्रेमलालया लक्काधक्का मदु । राम च्वंथाय् अजूद्यां, ज्यापु च्वंथाय् बजिद्यां ! प्रेमलालया छुं तन्ताफन्ता मदु । न्हिच्छि न्ह्या:न्ह्या:थाय् वनेदु । दुहां वइगु ईब्य: मदु धका: तं चाइपिं मदु, न्वाइपिं मदु । बहनी दुहां मव:सां च्यूता: तइपिं मदु । किजापिनि सनिबार छन्हु दाइयात आनन्द बियागु धया थें तायेकीगु !

न्हिया न्हिथंया ज्याभ्वलं प्रेमलालयात खुइन्यादँया बैंसय् घ्वानाहल । सुगर, प्रेसर व प्रोस्टेट ल्वचं त्वाय्चिन । काय्चा म्ह्याय्चापिं ल्याय्म्ह ल्यासे जुया: मांबौयात तिब: दत । पस: चायेक: वने म्वा:ल । पस:या ल्या:चा: स्वये मफया वल । चस्माया खा: तफि जुयावल । प्रेमलाल च्यायेगा:गु सीमत जुया: ल्वचं नायेका च्वन । ज्य:ना:, ब्यलि, बजि नयेत

भौमचातय्सं गुबलय् सःती धकाः न्हाय्पं तिं स्वाका च्वनेमाल । लुकुं छिनाः, ब्यकुं च्यानाः ब्वलंकापिं म्ह्याय्चा काय्चापिनि थःथःपिनि ज्यां लिमलानाः तःबाःयात लुमंकेगु ई हे मदु ।

न्ह्याबलें छेँ छखां बँ पुनाः सुचुकुचु याइम्ह बाउचा सेँय् सेँय् मिंक इपः कँकं ब्वाँय् ब्वाँय् वयाः पसलय् खँ कं वल- "तःबाःनं मिखा मकं, न्वनि नं मवाः ।" जागिरेत पिहां वनेधुंकल । पसलय् च्वनाच्वंपिं किजापिन्सं गुथिपाः चीके थें वं वयात, वं वयात धाः वनेत लिसः बिल । बाउचायात तसकं तं पिहां वल । चुकय् दथुइ च्वनाः जःलाखःलापिंके लाय्लाय् बुयाः ग्वाहालि फ्वन । आः धाःसा न्हासय् हाकः कीगु ग्याःचिकुं पुनाः किजापिं हथासं प्रेमलालया क्वथाय् दुस्वः वन । प्रेमलालं स्वानाज्वःछि काये मखंगु आनन्द कयाः न्ह्याबलेंया निंतिं मिखा तिसिना च्वन । चिकं फुत, पाल्चा नं सित, ल्यं दनि इताः जक । इताःयात नं याकनं नौ यानाछ्वयेत सबबाहन सःतल । झंझट कुबी सुयां मयः । सिथं यंकल- पशुपतिया दिपय्, सबबाहनय् सीम्ह तयाः । छाय्कि अन शवदाह मेसिन दु ।

प्रेमलाल मदुगु म्हिगः झिंस्वन्हु दत । किजापिनि तुयूगु तपुली हिलाः रंचिचंगि तपुलि पुइजिल । म्हस्यूम्ह पक्काम्ह इन्जिनीयर ब्वनाहल । छेँ दायेगु ताःहाकःगु टेप ज्वनाः किजापिं इतःमतः कनाच्वन । इन्जिनीयरं मसियाः न्यन- "छेँयात न्याब्व थलेगु मखु ला ? खः खला ?" किजापिनि पाःलाक्क छक्वलं हे सः पिज्वल- "मखु, मखु, न्याब्व मखु । ज्या छिंक प्यब्व जक थःसा गाः ।"

ने.सं. ११४२ प्वहेलागाः पारु, बुधबार ।

पुलांगु पःखाः दुनी तिनि !

अमेरिकाय् ब्वनेत वनेत्यंम्ह पासा सितुयात एयरपोर्टय् तक तयाः लिहां वयाच्वना । बानेश्वरया तःधंगु जामय् लात । ज्याकुथि वनेगु ई मखु । थपाय्सकं छुकिया जाम धकाः मिखा ब्वया । अन्तरराष्ट्रिय नारी दिवसया लसताय् लँ छप्पुं थःगु यानाः जुलस वयाच्वंगु, मिजंत सरह मिसातय्त अधिकार ब्यूगु न्हि कानूनया भ्वँतय् जक लिकुना च्वंसां ! लँ सिथय् बाइक दिकाः जुलुस क्वचाइगु ई पियाच्वना । छखें जुलुस छ्वयाः मेखेपाखें सवारी साधन छ्वःसां ज्यूगु खः । ट्राफिक नियम छु खः, मस्यू ।

बानेश्वरं न्हूसतक थ्यंकेत छघौत्या ई माल । छेँय् थ्यन । तसकं त्यानुल । चःति हुहुं खाताय् छकः ग्वारातुला । त्यानु लंकेत

मिखा तिसिना। लखय् लाःगु लप्ते थें ख्वबिं जाःगु पासाया ख्वाः तिसिनाच्वनागु जिगु मिखाय् लेहें लेहें पुल । जिगु न्हाय्पनय् जुलुसया नारात 'मिसामिजं जिन्दगी न्ह्याकेगु घःचाः खः', 'म्ह्याय् नं काय् सरह थः सन्तान खः', 'अंश व वंश म्ह्याय्मचाया नं अधिकार खः' छु छू, हूलमुलय् बांलाक थुइके मफुगु नारात थ्वयाच्वन। थुगु नारात बांलाःगु जक मखु, छ्यलाबुलाय् हयेमाःगु नारा खः । छेँदुने लैङ्गिक पक्षपात जूसां छेँपिने मिसा व मिजं, काय् व म्ह्याय्या दथुइ समान अधिकारया आस यायेगु सर्गतं सिसाबुसा कुतुं वइ धकाः आं यानाच्वनेगु जक जुइ ।

सितु व जि क्याम्पसय् म्हस्युसांनिसें ला व लुसि । जाँच वलकि कम्बाइन स्टडि यायेगु अले डिस्कस यानाः ब्वनेगु। सितु ब्वनेगुली तसकं टालेन्ट जूसां अप्वः ब्वनेमालकि जिथाय् छेँय् वयाः जिगु क्वथाय् च्वनाः शान्त जुयाः ब्वनी । वया न्हातिका गुबलें चमकं । मां मदुसां निसें वया बानिइ ह्यूपाः वल । जिं तःकः हे न्यना- "छाय्, छु जुल सितु ?" वं आलाताला यानाः लिसः बी- "जिगु बानि हे थथे खः ।" जि पत्याः जुइ मफु । व म्हिगः जक म्हस्यूम्ह पासा मखु । वया नुगलय् अवस्य नं तःधंगु ह्याकिं दु । सितु अमेरिकाय् ब्वं वनेगु क्वःछ्यूगु न्यनाः जि झन हे अजुगति चाल । मां दनिबलय् पिने वनाः ब्वं वनेगु वया इच्छा मदु । अमेरिकाय् वनेगु छुं न्हि न्ह्यः जिं सितुयात न्ह्याइपुक खँल्हाबल्हा ब्याकेभनं बहनी जा नयेत ब्वना। जिं थी थी न्ह्यसःत न्ह्यथनी ला धयाथें वया ख्वालय् ग्याःचिकु यत्थे खनेदु। जिथाय् वयेत मं मदु थें खँ ल्हात। जिगु जन्मन्हिया लसतां सितु जिथाय् वयेगु करं क्यन ।

बहनी जा नयेधुंका: जिगु क्वथाय् दुहां वना । छेँज:पिन्त जिगु क्वथाय् दुहां मवयेत जिं मिखाभाय् याना । भतीचा उगुंथुगुं खँ ब्याका: जिगु नुगलय् वाल्लइल्ल मिनाच्वंगु न्ह्यस:त वया न्ह्य:ने मतसे च्वने मफुत । जिं न्यना- "सितु, आकाभ्काकां अमेरिकाय् ब्वं वनेत छं थुलि याकनं छाय् क्व:छिनागु ?ब्वं वने हे मा:सां आ: ब्वनाच्वनागु डिप्लोमा सिधयेका: मास्टर लेभल ब्वनेत जक वंसा बांलाइगु ख: । छ सिरियस जुयाच्वंगु लां लां, दं दं हे दयेधुंकल । छंगु नुगलय् छु खँ ग्वाराग्वारा दायाच्वंगु दु ? छेँय् छु जुयाच्वन ? मययेक मययेक छंगु इहिपा: क्व:छित कि छु ?" सितुं "अथे छुं मखु" धयाथें छ्यं हीकल । चा:हीका: हानं जिं खँ न्यना- "ख: जिं नं स्यू, छं मां मदुगु नकतिनि निदँ तिनि फुत । मां मदुसांनिसें छं ख्वा: चमकंगु जिं वा:चा: । थुलि याकनं मांयात ल्व:मंके फै मखु, अय्सां छु याये ! कालगतियात सुनां पने फै ? छं नुग: ची फयेके माल ।" कालगतिं मां मदुगु खँ न्ह्यथनेवं छत्थुं हे सितु हिक्क हिक्क मिंका: ख्वयाहल । सायद ता: ई दतजुइ, सुयागुं न्ह्य:ने मख्वसे थ:गु नुगलय् जक मि छ्वयेका च्वंगु । हाकु सुपाँय् न्हंकेत वाफय् ग्व:फय् वयेमा: । च्यानाच्वंगु मि स्यायेत लखं लुइमा: । हियूगु नुग: सिचुकेत मिखां ख्वबिबा: वयेके मा: । उकिं जिं वयात ख्वयेगु मपना । ख्वबि वत्तले वयात लुधंक ख्वयेके बिया ।

ग्लास तज्याये न्ह्य: स: निं न्हापालाक पिज्वइ थें सितुया नं नुग: पिपिच्या:गु ख्व:स: पिज्वयेधुंका: चुंचुंदंगु वया नुग: पिब्वल- "पासा रितु, छं सि हे मस्यूनि, जिमि मां छु जुया: मदुगु धका: ! फुक्कस्यां धाइ, जिमि मां कालगतिं सीगु । तर जिं धाये- जिमि मां विवशता व वाध्यतां याना: सीगु ख: । पासा छं लुमंनि जुइ,

जिमि दाइ मोटरसाइकल एक्सिडेन्ट जुयाः मन्त । जा नयाः 'छकः पिहां वनावये' धकाः पिने वंम्ह गुबलें लिहां मवल । ल्याय्म्हम्ह काय् सीगु स्वये माःबलय् सु मांबौया नुगः थातय् लाइ ! जिमि मांबौया ख्वाः चमकं । दाइनं थें जिं नं मांबौयात लिधंसा बी धकाः ह्ययेका च्वना । अय्सां मांबौया नुगलय् कायं थें म्ह्याचं वंश न्ह्याकाः लिधंसा बीफैगु खँय् भ्याः भचा हे विश्वास मदु । अजि व बाःनं छकःपतिं धयाच्वनी- 'म्ह्याय्मचा धयापिं इहिपाः यानाः वनकि वांछ्वयागु अप्पा थें जुइ' हं । काय्मचा नं कर्पिनि म्ह्याय्मचा इहिपाः याये धुनेवं मांबौ त्वःताः वंपिं यक्व दु धकाः गुलि धया, मांबौया नुगलय् दुहां मवं ।"

"छन्हु जि क्याम्पसं लिहां वयाः मांबाःया छु यानाच्वन धयाभनं क्वथाय् दुस्वः वना । क्वथापिनेसं जि मू हायेक क्वथां सः पिज्वया च्वन, सिँकःमिं सिँइ बसिलां ख्वाख्वा त्याये थें अजि व बाःनं मांयात त्यात्या यानाच्वन । न्हापां अजिया सः जिगु न्हाय्पनय् कुचुक दुहां वन- 'म्ह्याय् छम्ह जक दःसा गाः धकाः छं धयां जी ला ? भ्वीगु वंश न्ह्याके माः ला कि म्वाः ? न्हापा जूसा मिसातसें ग्वःम्ह ग्वःम्ह मस्त बुइका च्वनी । वंश न्ह्याकेत मेम्ह छम्ह काय्मचा बुइकेत छं थाकु चाये ज्यू ला ?' मांया लिसः तायेदत- 'बैंस दुबलय् जूसा सन्तान न्ह्यज्याकेया निंतिं जिं थाकु चाये मखु । तर आः मेम्ह मचा बुइकेगु जिगु बैंस मखये धुंकल । हानं काय् हे बुइ धयागु छुं निश्चित दइगु मखु । म्ह्याय् हे बूसा .....?' मांया खँ पूमवंबलय् ध्वं च्वलय्चाया न्ह्यःने जि हे जुजु खः धयाथें सिंह गर्जे जू थें बाःनं मांयात हक्का च्वन- 'म्ह्याय् बूसा हानं मेम्ह मचा दयेकेगु का ! छं मेपिं मस्त बुइके मफु धयागु जूसा जिं मेम्ह मिसा इहिपाः यायेमाली, छं बांलाक बिचाः

या । वंश न्ह्याकेत काय्मचा छम्ह मा हे माः नि !' क्वथादुनें पिज्वःगु खं जिगु नुगः कुचाकुचा दल । जिमि मांया नुगः गथे जुल जुइ ! जिगु तुति फ्यार्र खात । मेगु खँ न्यनाच्वनेत जि दनाच्वने मफुत । जि थःगु क्वथाय् ह्वब्वाः वना ।"

"बल्ल जिं खँ थुल । ब्वलने धुंकूम्ह काय् सिनाः इमि ख्वाः ख्युंगु मखु, मेम्ह काय् मामं बुइके फै कि मफै धकाः छेँजःपिं सकसिया ख्वालय् ग्रहणं ज्वनाच्वंगु ! न्हिच्छि हां न्याका च्वनेमाःम्ह जिमि मांया नुगः जिं थुल । मां खनाः तसकं माया वन । जिमि मां गुलि तक विवश जुया च्वनेमाःगु ! धात्थें धायेगु खःसा जिमि मांया मज्यू जुइगु ई दीगु ई जुइधुंकल । काय् बुइके मफुसा लिथु हनेमालीगु पःकाः थःगु न्ह्यःने दनाच्वन । अजि मिसाम्ह जुयाः नं मिसाया दुख गथे मथूगु ? जिगु न्ह्यसलं जितः हे लित्तु लिनाच्वन- दाइया थासय् जि एक्सिडेन्टय् सीगु जूसा जिमि अजि, बौनं हाकनं म्ह्याय् छम्ह बुइकि धाइ ला ? म्ह्याय् छम्हया निंतिं हाकनं इहिपाः याये धाइ ला ? जि म्ह्याय्मचाया अपमान मखु ला थ्व ? उबलय्निसें जितः अजिनाप व बौनाप न्ववाये हे मंमन्त । बाः व अजि मदुथाय् मांयात घय्पुनाः ह्ययेकाः ध्वाथुइकेगु कुतः याना- 'मां, छं हानं मचा बुइकेगु बिचाः याये मते । अजि, बाःपिन्सं छु यायेयः याकेब्यु । मांयात लहीत जि दु । छं पीर काये मते ।' अजि व बौया 'सलं वांन्यायेगु बानि'या न्ह्यःने मांया छुं नं खँ ज्या ख्यलय् मवल ।"

"ततःधंपिं डाक्टरतय्गु सहलहकथं वासः यायां दच्छि लिपा मांया मेम्ह मचा बुल । अजिया इच्छाकथं काय् हे बुल । थ्व पालय् काय् मबूसा ग्वःम्हतक मचा बुइकेगु मेशिन जुइमालीगु

जुइ जिमि मां ! न्ययन्यादँया बैंसय् काय्या ख्वाः स्वयेदयाः जिमि बाः तसकं लय्ताल । अजिया ला तुतिं बँय् मचू । सिकाः मखु, म्वाःम्वाकं पिन्ड नयाः स्वर्गय् वनेत्यंगु थें च्वं । तर जिमि मां मचा दसांनिसें ल्वचं कल । लां लां हि कुहां वःगु च्यूगु मखु । म्ह छम्हं मना नं वल । डाक्टरतय्गु धापूकथं बैंस वनेधुंकाः मचा दुगुलिं मचाछेँया ल्वय् जुल । मचाछेँ वान्छ्वयेगु अपरेशन मयासे मजिल । अपरेशन यानाच्वंबलय् मामं ताःहाकःगु सासः छकः ल्हात हं, मिखा तिसित न्ह्याबलेंया निंतिं । पिने वयाः डाक्टरं खँ कं वःबलय् जि बेहोस जुल खनिं । उबलय्निसें जिमि बाः व अजियागु ख्वाः तक नं स्वये मयल । पासा, छं हे धा- जिमि मां कालगतिं सीगु खःकि विवशता व वाध्यतां स्याःगु खः ? व छेँय् जि गथे च्वनेफै ? जिमि मांयात गथे ल्वःमंके फै ? अपरेशन क्वथाय्तक जिं घय्पुनाः वनागु, लित वःबलय् सीम्ह जुयाः अपरेशन क्वथां पितहःगु लु ल्वःमंकां ल्वःमंके मफु जिं । ल्वःमंकां ल्वःमंके मफु जिं ।" मेगु खँ कने मफुत, सितु जिगु मुलय् भ्वसुनाः हिहिलनाः ख्वल ।

जिं सितुयात ख्वये मते धाये मफु । जि थः हे ख्वबि हायेका च्वना । सितुयात छ्यँनय् पित्तु पीकाः जिं थुलि न्ववाये फत- " भ्नीसं अवस्य खनी तिनि, म्ह्याचं नं अंश काये खनी तिनि । अजा अजिपिनिगु वंश नं न्ह्याके फै तिनि । धुसिं गःगु पुस्ता खने मदइ तिनि । खाःचिनं नःगु पुलांगु पःखाः छन्हु अवस्य दुनी तिनि !"

ने.सं. ११४२ चिल्लाथ्वः खस्थि, मंगलबार । (नारी दिवस)

...... श्रीमती एम. लक्ष्मी (मोतीलक्ष्मी उपासिका) बाखं प्रादुर्भाव जूगु थ्यं मथ्यं प्यंगू दशक लिपा धया थें मनदेवी तण्डुकार छम्ह बाखंच्वमिकथं खनेदयेकः भ्धाःगु खः । ....

...... मनदेवीया बाखनय् गुगु हार्दिकता व सम्वेदनशीलता न्ह्यानाच्वंगु दु उगुकथं मेपिनिगु बाखनय् उलि धिसिमिसि धायेक हनातःगु खने मदु । ......

..... समाज हिला वनाच्वंगु इलय् ट्रान्जिसन ईया परिवेशयात बाखनं कःघाना च्वंगु दु । .....

.... बाखं ब्वनायंकेबलय् भ्धीगु चेतनायात कुतिं न्यानाः व्यापक यायेत पात्रपात्रीया उपस्थिति, इमिगु सामाजिक जीवन, घटना व संघर्ष संवेदनशीलतायात भचा परिस्कृत यानाबी फुगु खनेदु । थुकथं ब्वनायंकेबलय् बाखंपाखे जीवनयात स्वयेगु न्हूगु मिखा बीगु कुतः खनेदु । मिसा बाखंमि मनदेवी तण्डुकारया आगमनं भ्धीगु बाखं ख्यलय् मेगु प्रवृत्तिकथं स्वनेगु ज्या जूगु अनुभूत यानाच्वना । .....

.... क्वातुगु भाय्, काव्यात्मक अभिव्यञ्जना मिश्रण हे बाखंच्वमि मनदेवीया विशेषता खः । .....

..... बाखंमिं छ्यलातःगु खँल्हाबल्हाय् कृतिमता भ्याः भचा हे खने मदु । स्वभाविक, पात्रया क्षमता व संस्कारगत जुयाच्वंगु जक मखु, पात्रया दुनुगलं पिज्वया च्वंगु आभास जू । थ्व जक मखु, बाखंया नी नं हिसिं जायाच्वंगु महसूस याकेफु । नापं बाखंया अन्त्य काचाक्क असम्भावित रूपं यानातःगु खने मदु । बरु विस्मयपूर्वक यानातःगु खनेदु । थ्व छगूकथं बाखंमि मनदेवीयागु थःगु पहः खः । थनथाय् पासा नर्मदेश्वर प्रधानं धाः थें shoking end धाये बहःजू । ....

- इन्द्र माली (लुँध्वाखा, स्वलापौ, ल्याः ११७)

...... वय्कःया गुलिखेय् बाखंया अन्त प्रतीकात्मक जुइ । धायेमाःगु अन्त तप्यंक मधासे प्रतीकया माध्यमं संकेत यानाः क्यनी । खँग्वःदुने डुबय् जुइगु वय्कःया खुबी, कला वय्कःया आलङ्कारिक लना (Metaphorical Comparison), प्रतीक प्रयोगय् स्पष्ट जुइ । .....

- प्रा. नर्मदेश्वर प्रधान ('इलं क्यंगु लँ' सफुतिं)

..... स्याचुम्ह बाखंच्वमि मनदेवी ताम्राकार खः । वय्कःया बाखनय् आपाः यानाः भ्धीगु सामाजिक जीवनया थौंया हिलावःगु यथार्थ स्थितिया किपा दु । वय्कःया भाषाय् स्वाभाविक सरलता जक मखु, सरसता नापं भ्धीगु उखान, तुक्का अर्थबोध विम्बात्मकतां भाषाय् सुन्दरताया स्याचुगु कला खनेदु । ......

- पूर्ण वैद्य ('लँय् खनागु पलाः' सफुतिं)

...... तर थुलिमछिं ई लिपा थौं हाकनं मनदेवीया बाखं-मुना हे पिदनीगु खं जितः लय्तां उत्तेजित यात, छगू तःधंगु सन्तोषया अनुभव जुल । थ्व वयाके ल्यनाच्वंगु सृजना, प्रतिभा व भाषा-साहित्य-प्रेमया लिच्वः ला जरूर नं खत । 'आः ल्यंगु जीवन ज्वःछि साहित्य-साधनाय् हे मदिक पलाः न्ह्यायेमा' थ्व जिगु भिंतुना दुगु हे जुल । ......

- पूर्ण वैद्य ('इलं क्यंगु लँ' सफुतिं)

ISBN 978-9-93-712757-8